

ผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด

สารนิพนธ์
ของ
เพ็ญประภา บุนนาค

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา
ตุลาคม 2550

ผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด

บทคัดย่อ
ของ
เพ็ญประภา บุนนาค

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา
ตุลาคม 2550

เพ็ญประภา บุณนาค. (2550). ผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกัน
สารเสพติด. สารนิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : รศ. ดร.เสาวณีย์
สิกขาบัณฑิต.

จุดมุ่งหมายของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์
เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด และศึกษาผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนาและหาประสิทธิภาพบทเรียนโทรทัศน์ ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษา
ชั้นปีที่ 3 โรงเรียนราชินีบน จำนวน 48 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาผลการใช้บทเรียน
โทรทัศน์ ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนราชินีบน จำนวน 40 คน สถิติที่ใช้ในการ
วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยปรากฏว่าได้บทเรียนโทรทัศน์ที่มีคุณภาพซึ่งจากผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ
ด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดี และผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษาอยู่ในระดับดี
มาก และบทเรียนมีประสิทธิภาพ 96.68/93.33 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 และจาก
การศึกษาผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์ พบว่าโดยรวม นักเรียนมีผลการเรียนรู้ผ่านเกณฑ์ 80% คิด
เป็นร้อยละ 85 ของนักเรียนทั้งหมด

THE EFFECT USE OF INSTRUCTIONAL TELEVISION ON STUDENTS' LEARNING LIFE
SKILLS FOR DRUG ABUSE PROTECTION

AN ABSTRACT
BY
PENPRAPA BUNNAK

Presented in Partial Fulfillment of the Requirement
For the Master of Education degree in Educational Technology
at Srinakharinwirot University
October 2007

Penprapa Bunnak. (2007). *The Effect Use of Instructional Television on Students' Learning Life Skills for Drug Abuse Protection*. Master's Project, M.Ed. (Educational Technology). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor: Assoc. Prof. Dr. Sowwanee Sikkhabandit.

The purpose of this study were to develop an instructional television on students' learning life skill for drug abuse protection for Matayom Suksa III and IV students, and to study an effect use of the instructional television. Sample groups were 48 Matayom Suksa III students used for developing and finding out an efficiency of the instructional television and 40 Matayom Suksa IV students for studying an effect use of the instructional television.

The research results revealed that the instructional television had a quality as evaluated by content experts at a good level and by educational technology at a very good level and had its efficiency of 96.68/93.33 which corresponding with 90/90 standard criteria, and the effect use of instructional television revealed that 85 percent of sample group passed the standard criteria at 80 percent.

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่ง จากรองศาสตราจารย์ ดร.เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำด้วยความเอาใจใส่ระหว่างการทำสารนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่งและอาจารย์ ดร.กุล อิศดูลย์ คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการสอบสารนิพนธ์ รวมทั้งคณาจารย์จากภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษาทุกท่านที่ได้ประสาทความรู้และให้ความช่วยเหลือผู้วิจัย ขอขอบพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธีรบุญฤทธิ์ คอระหาเวชศิษฐ์ อาจารย์ ดร.กุล อิศดูลย์ และคุณสุพจน์ เกษรมาลา ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อมัลติมีเดีย สำนักพัฒนาองค์กร บริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบและประเมินคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ขอขอบพระคุณ คุณวรุณศิริ สวัสดิ์จัน คุณธันวามาส ศรีลาโพธิ์ และคุณจักรี มากมี วิทยากรย์ สำนักงานยุวกาชาด สภากาชาดไทย ที่กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า

ขอขอบพระคุณ ครูใหญ่โรงเรียนราชินีบน อาจารย์ตระกูล อารีย์พันธุ์ คณาจารย์และนักเรียนโรงเรียนราชินีบน ที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีตลอดการทดลองการทำสารนิพนธ์จนสำเร็จด้วยดีทุกขั้นตอน

ขอบคุณทุกกำลังใจจากเพื่อนๆ พี่ๆ ทุกคนที่มีส่วนในความสำเร็จของสารนิพนธ์ฉบับนี้ ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาวิจัย

กราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ผู้มีพระคุณอันประเสริฐยิ่งที่ให้ชีวิต และเติมเต็มโอกาสในการศึกษาจนถึงวันแห่งความสำเร็จนี้

เพ็ญประภา บุณนาค

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา.....	7
ความหมายของการวิจัยและพัฒนา.....	7
องค์ประกอบของการวิจัยและพัฒนา.....	8
ขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนา.....	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโทรทัศน์.....	11
ความหมายของโทรทัศน์ / วิดีทัศน์.....	11
ประโยชน์และคุณค่าของโทรทัศน์.....	13
ประเภทและรูปแบบของรายการโทรทัศน์.....	14
รูปแบบรายการโทรทัศน์.....	16
การผลิตบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา.....	17
การวางแผนและขั้นตอนการผลิตบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา.....	18
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนโทรทัศน์.....	19
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้.....	23
ความหมายของการเรียนรู้.....	23
ทฤษฎีและหลักการเรียนรู้.....	24
องค์ประกอบของการเรียนรู้.....	24
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต.....	25
ความหมายของทักษะชีวิต.....	25
องค์ประกอบของทักษะชีวิต.....	26
แนวคิดเรื่องเจตคติกับทักษะชีวิต.....	27
การสอนทักษะชีวิต.....	28
ทักษะชีวิตที่ผู้วิจัยศึกษา.....	29

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด.....	33
ความหมายของสารเสพติด.....	33
ประเภทของสารเสพติด.....	34
ลักษณะของสารเสพติด.....	35
สาเหตุของการติดสารเสพติด.....	38
การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา.....	39
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการความรู้เพื่อชีวิต.....	41
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ.....	43
ความสำคัญของการหาประสิทธิภาพ.....	43
ขั้นตอนการหาประสิทธิภาพ.....	43
เกณฑ์การหาประสิทธิภาพ.....	45
การยอมรับประสิทธิภาพ.....	46
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	47
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	47
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	48
การดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ.....	48
วิธีดำเนินการวิจัย.....	51
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
4 ผลการวิจัย.....	53
บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด.....	53
ผลการประเมินคุณภาพของบทเรียนโทรทัศน์โดยผู้เชี่ยวชาญ.....	53
ผลการทดลองเพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์.....	56
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	61
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	61
ความสำคัญของการวิจัย.....	61
ขอบเขตของการวิจัย.....	61

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 (ต่อ)	
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย.....	62
การดำเนินการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์.....	62
สรุปผลการวิจัย.....	63
อภิปรายผลการวิจัย.....	64
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	64
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย.....	65
 บรรณานุกรม.....	 66
 ภาคผนวก.....	 74
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษาและด้านเนื้อหา.....	75
ภาคผนวก ข แบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านเทคโนโลยี การศึกษา.....	 76
ภาคผนวก ค ตารางคุณภาพของแบบทดสอบ.....	80
ภาคผนวก ง ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	83
ภาคผนวก จ สคริปต์บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกัน สารเสพติด.....	 85
 ประวัติย่อผู้วิจัย.....	 90

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนนักเรียนที่เข้ารับการบำบัดรักษา ปี พ.ศ.2536 – 2544.....	2
2	แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ ของบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด.....	50
3	ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนโทรทัศน์โดยผู้เชี่ยวชาญ ด้านเนื้อหา.....	54
4	ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนโทรทัศน์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา.....	55
5	ผลการทดลองบทเรียนโทรทัศน์ จากการทดลองครั้งที่ 2.....	56
6	ผลการทดลองบทเรียนโทรทัศน์ จากการทดลองครั้งที่ 3.....	57
7	ผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์ จากการทดลองครั้งที่ 4.....	58
8	ตารางแสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ เรื่องที่ 1 ความหวังและหนทางสู่ความหวัง.....	81
9	ตารางแสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ เรื่องที่ 2 ปัญหาชีวิตและการแก้ไข.....	82
10	ตารางแสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ เรื่องที่ 3 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสารเสพติด.....	83

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัญหาสารเสพติดเป็นปัญหาสังคมที่มีแนวโน้มความรุนแรง และการขยายตัวเพิ่มขึ้นตามความเปลี่ยนแปลงทางสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ดังนั้น ในปัจจุบันนานาประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนาและประเทศที่พัฒนาแล้ว ต้องเผชิญกับปัญหาสารเสพติดอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และยังคงประสบกับปัญหาอื่นๆ ซึ่งเป็นผลมาจากปัญหาสารเสพติด เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความเสื่อมของทรัพยากรมนุษย์ที่ถูกทำลายด้วยสารเสพติด ปัญหาทางสังคม จิตวิทยา และปัญหาทางเศรษฐกิจอื่นๆ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2539 : 1)

กลุ่มคนที่ได้รับการแพร่ระบาดจากสารเสพติด กลุ่มที่น่าสนใจ คือ เยาวชน เนื่องด้วยความตึกะนองจนขาดความยั้งคิด และอยากทดลองโดยเลียนแบบอย่างกันเยาวชนที่ตกเป็นทาสสารเสพติดจึงมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ควรได้รับการแก้ไข เป็นที่เข้าใจกันดีว่าผลของการเสพติดเป็นการบั่นทอน และทำลายสุขภาพอนามัยของผู้เสพให้ทรุดโทรมอ่อนแอทั้งร่างกายจิตใจ และสติปัญญา จนไม่สามารถทำงานและศึกษาเล่าเรียนได้ ยิ่งกว่านั้นผู้เสพจำนวนมากต้องสูญเสียเงินมหาศาล จึงพยายามทำทุกทาง รวมทั้งวิธีการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งสารเสพติดที่ต้องการ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2543 : 18) ซึ่งสอดคล้องกับฟิลลิปส์ (Phillips. 1994 : 5) ได้กล่าวถึงโทษของสารเสพติดว่า เยาวชนที่ติดสารเสพติดนั้น สารเสพติดจะทำลายสุขภาพ ทำลายสัมพันธภาพในครอบครัว สัมพันธภาพกับเพื่อน ทำลายการศึกษา และสูญเสียการเคารพนับถือตนเอง ถ้าเสพติดเกินขนาดถึงขั้นเสียชีวิตได้

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ประสบกับปัญหาดังกล่าว ดังจะเห็นได้จากแนวโน้มของการแพร่ระบาด กระจายไปสู่บุคคลวัยต่างๆ ในสังคมอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะเยาวชนซึ่งอยู่ในช่วงวัยเรียนรู้ มีแนวโน้มการติดสารเสพติดเพิ่มขึ้น ดังปรากฏในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนนักเรียนที่เข้ารับการบำบัดรักษา ปี พ.ศ. 2536-2544

พ.ศ.	จำนวนนักเรียนที่เข้ารับการบำบัดรักษา (คน)	พ.ศ.	จำนวนนักเรียนที่เข้ารับการบำบัดรักษา (คน)
2536	3,084	2541	9,193
2537	4,258	2542	7,109
2538	5,831	2543	7,560
2539	4,660	2544	6,499
2540	7,317		

ที่มา : สำนักงาน ป.ป.ส. 2545 : 2

จากสถิติเกี่ยวกับข้อมูลผู้เข้ารับการบำบัดรักษา ในปี พ.ศ. 2544 พบว่าส่วนมากผู้รับการบำบัดรักษาจะอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 15-19 ปี (คิดเป็นร้อยละ 66) รองลงมาคือช่วงอายุ 20-24 ปี (คิดเป็นร้อยละ 21) และช่วงอายุที่ต่ำกว่า 15 ปี (คิดเป็นร้อยละ 7) ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาข้อมูลนักเรียนตามระดับการศึกษา พบว่าร้อยละ 68 กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย รองลงมาคืออาชีวศึกษา (ปวช./ปวส.) ร้อยละ 21 ประถมศึกษา ร้อยละ 7 และในระดับมหาวิทยาลัยและระดับอื่น ๆ ร้อยละ 4 (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2545 : 2-6) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักวิจัยเอแบค-เคเอสซีของมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ที่ทำการสำรวจการแพร่ระบาดของยาเสพติดในสถานศึกษา ปีพ.ศ. 2544 พบว่ากลุ่มนักเรียน นักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รองลงมาคือระดับปวช. และมัธยมศึกษาตอนปลาย และชนิดของยาเสพติดที่นักเรียน นักศึกษาแต่ละระดับเกี่ยวข้อง พบว่าระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับยาบ้า รองลงมาคือสารระเหยและกัญชา สำหรับกลุ่มที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับยาบ้า รองลงมาคือ กัญชา และสารระเหย ยกเว้นระดับปวส. ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับยาบ้า รองลงมาคือ กัญชา และยาอี (สำนักวิจัยเอแบค-เคเอสซี. 2544 : 483-485)

สำหรับสาเหตุการใช้สารเสพติด พบว่าส่วนใหญ่เด็กนักเรียนมักจะอยากทดลองใช้มากกว่าสาเหตุด้านอื่นๆ ซึ่งเป็นลักษณะทั่วไปของผู้ที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น ที่มักจะมีคความอยากรู้อยากเห็นและอยากทดลอง คิดเป็นร้อยละ 49 รองลงมาคือ การที่ถูกล่อลวงชักชวนให้ลองใช้ ร้อยละ 39 นอกจากนี้ อาจจะมาจากการมีเพื่อน เช่น การมีเรื่องไม่สบายใจ อันเนื่องมาจากปัญหาในครอบครัว ปัญหาทางด้านการเรียน ปัญหาการเข้าสังคมหรือการคบหากับเพื่อนๆ เป็นต้น ที่อาจเป็นเหตุให้นักเรียนเข้ามาเกี่ยวข้องกับสารเสพติดได้ ร้อยละ 5 (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2545 : 2-6) ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่านักเรียน นักศึกษามีแนวโน้มของการติดสารเสพติดได้ง่าย สาเหตุสำคัญเกิดจากจิตใจและบุคลิกภาพ กล่าวคือ ผู้ที่มีแนวโน้มจะใช้ยาและ

ติดสารเสพติดได้ง่าย มักจะเป็นผู้ที่มีความอ่อนแอด้านจิตใจ เช่น มีอารมณ์วู่วาม สุขภาพไม่ปกติ ขาดความมั่นใจ มีบุคลิกภาพแบบพึ่งพา และยอมรับการชักจูงเรื่องสารเสพติดจากเพื่อนได้ง่าย (สุพรรณิธีรเวชเจริญชัย. 2536 : 87) ซึ่งไรท์ (Wright. 1975 : 74) ได้อธิบายว่า เมื่อบุคคลอยู่ในสถานการณ์ยั่วยวที่มีการกระตุ้นให้กระทำในสิ่งที่ขัดกับกฎเกณฑ์ของสังคม เช่น การเสพสารเสพติด บุคคลจะสามารถต้านทานสถานการณ์ดังกล่าวได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับอารมณ์และการรับรู้เกี่ยวกับสถานการณ์นั้นซึ่งจะแตกต่างกันไปตามลักษณะของจิตใจและบุคลิกภาพ ดังนั้นในสถานการณ์ที่มีการยั่วยวให้เสพสารเสพติด เด็กวัยรุ่นที่มีความบกพร่องทั้งด้านจิตใจและบุคลิกภาพ เช่น มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ กล้าแสดงออกน้อย และมีพฤติกรรมคล้อยตามผู้อื่น จึงไม่สามารถต้านทานการติดสารเสพติด และมีโอกาสที่จะใช้และติดสารเสพติดได้ง่าย

จากปัญหาดังกล่าวรัฐบาลจึงได้เล็งเห็นถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น จึงได้กำหนดแนวทางการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (2545-2549) โดยกำหนดให้มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งและพลังทางสังคม และการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและเฝ้าระวัง ต่อเนื่องมาจนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (2550-2554) มุ่งการพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้เกิดภูมิคุ้มกันทั้งด้านจิตใจ ทักษะชีวิตและความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิต อีกทั้งการส่งเสริมความร่วมมือของชุมชนและครอบครัวในการป้องกันภัยจากยาเสพติด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550 : 52) โดยการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้เกิดการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ควบคู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา รวมทั้งการสร้างทักษะชีวิตในการลดละหรือปฏิเสธการใช้สารเสพติดทุกชนิด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2545 : 31) และยังกำหนดเป็นหน้าที่สำคัญที่โรงเรียนจะต้องจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ความรู้เสริมสร้างจิตสำนึก ทักษะชีวิตและภูมิต้านทานต่อยาเสพติดและอบายมุข และจัดระบบดูแลนักเรียนทุกคนให้ทั่วถึง โดยสร้างเครือข่ายแนะแนวภายในโรงเรียน

นอกจากนี้ยังพบว่าเยาวชนในช่วงอายุระหว่าง 6-16 ปี โดยเฉพาะในกลุ่มที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นช่วงที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ทักษะชีวิต เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับสุขภาพ (WHO. 1994 : 4) ผลการศึกษาของกองสารวัตรนักเรียน (2536 : 7-8) พบว่าอิทธิพลของกลุ่มปฐมนิเทศ โดยเฉพาะกลุ่มเพื่อนสนิทจะมีผลต่อการใช้สารเสพติดของนักเรียนวัยรุ่นมากที่สุด ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจึงควรใช้วิธีการสร้างภูมิคุ้มกัน โดยการสร้างให้เยาวชนมีทักษะชีวิต เจตคติ และพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้อง หากบุคคลใดมีทักษะชีวิต สิ่งนี้จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถของบุคคลให้กระทำ หรือจัดการกับความต้องการ ตลอดจนสามารถป้องกันพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้ หรือกล่าวได้ว่า ทักษะชีวิต คือภูมิคุ้มกันสารเสพติด เนื่องจากจะช่วยให้สามารถจัดการกับปัญหารอบๆตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมความพร้อมให้กับเยาวชนสำหรับการปรับตัวในอนาคต (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. 2543 : 19)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการนำกระบวนการเรียนการสอนในรูปแบบการเสริมสร้างทักษะชีวิต ซึ่งน่าจะเป็นแนวทางที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน โดยนำเนื้อหาจากโครงการความรู้เพื่อชีวิต ซึ่งดำเนินการโดยสำนักงานยุวกาชาด สภากาชาดไทยมาผลิตเป็นบทเรียนโทรทัศน์ เนื่องจากรูปแบบการสอนทักษะชีวิตโดยทั่วไปเป็นการจัดกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในด้านต่างๆ และให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน โดยมีวิทยากรเป็นผู้ควบคุม แนะนำและสอนเนื้อหาโดยการนำกิจกรรมเข้ามาเสริม เพื่อให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ด้วยตนเอง ในการนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า บทเรียนโทรทัศน์เป็นสื่อที่สามารถให้ความรู้ได้อย่างกว้างขวางและน่าประทับใจ มีประสิทธิภาพมากกว่าการสอนโดยวิธีธรรมดาอย่างเดี่ยว (ไชยยศ เรืองสุวรรณ. 2520 : 217) อีกทั้งยังเหมาะสมทั้งคุณภาพ และคุณลักษณะที่จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น (โฆษิต อักษรชาติ. 2529 : 16) โทรทัศน์จึงเป็นสื่อที่น่าสนใจในการนำมาใช้ในการให้สอนทักษะชีวิตเพื่อให้เยาวชนได้รับการปลูกฝังพัฒนาทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด และเป็นการเพิ่มความสามารถให้กับเยาวชนในการตัดสินใจ ปฏิเสธและเผชิญปัญหา อุปสรรคต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเป็นการส่งเสริมสุขภาพของบุคคลและชุมชนด้วย

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90
2. เพื่อศึกษาผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติดที่มีคุณภาพไว้ใช้ในการให้ความรู้
2. เป็นแนวทางในการพัฒนาบทเรียนโทรทัศน์สำหรับผู้เรียนในระดับต่าง ๆ และสำหรับเนื้อหาวิชาอื่น ๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพบทเรียนโทรทัศน์ มีดังนี้
 - 1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ช่วงชั้นที่ 3 (ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) โรงเรียนราชินีบน ในปีการศึกษา 2550 ภาคเรียนที่ 1 จำนวน 5 ห้องเรียนมีนักเรียนจำนวน 251 คน
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 (ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) ที่เรียนอยู่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนราชินีบน จำนวน 48 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบ

หลายขั้นตอน แบ่งการทดลองออกเป็น 3 ครั้ง ดังนี้

- 1.2.1 การทดลองครั้งที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการทดลอง จำนวน 3 คน
 - 1.2.2 การทดลองครั้งที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการทดลอง จำนวน 15 คน
 - 1.2.3 การทดลองครั้งที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการทดลอง จำนวน 30 คน
- กลุ่มทดลองที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพทั้งหมด รวม 48 คน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์ มีดังนี้

- 2.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ช่วงชั้นที่ 4 (ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4) โรงเรียนราชินีบน ในปีการศึกษา 2550 ภาคเรียนที่ 1 จำนวน 4 ห้องเรียนมีนักเรียนจำนวน 170 คน
- 2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 (ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4) ที่เรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนราชินีบน จำนวน 40 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นเนื้อหาจากโครงการความรู้เพื่อชีวิตที่พัฒนาโดยสำนักงานยูวาทาชาต สภาภาษาชาติไทย โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 เรื่อง ดังนี้

- 1. เรื่องที่ 1 ความหวังและหนทางสู่ความหวัง เนื้อหาประกอบด้วย
 - 1.1 ความหวัง
 - 1.2 ความหวังในชีวิตของแต่ละคน และแต่ละวัย
 - 1.3 ทางสู่ความหวัง
 - 1.4 สิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติในการเดินทางสู่ความหวัง
- 2. เรื่องที่ 2 ปัญหาชีวิตและการแก้ไข เนื้อหาประกอบด้วย
 - 2.1 ปัญหาที่ทำให้ไปไม่ถึงความหวัง
 - 2.2 การแก้ไขปัญหา และข้อคิดในการตัดสินใจ
 - 2.3 ปฏิบัติตามที่ตัดสินใจ โดยรู้จักพูด “ตอบรับ ปฏิเสธ ตอรอง”
 - 2.4 การปรึกษาหารือกับคนใกล้ชิด
- 3. เรื่องที่ 3 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสารเสพติด เนื้อหาประกอบด้วย
 - 3.1 ความหมายของสารเสพติด
 - 3.2 ชนิด และอันตรายของสารเสพติด (บุหรี่ สุรา กัญชา เฮโรอีน กัญชา ยาบ้า

และสารระเหย)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด** หมายถึง บทเรียนโทรทัศน์ที่ผลิตโดยนำเนื้อหาจากโครงการความรู้เพื่อชีวิตมาถ่ายทำ ตัดต่อ ใส่เสียงบรรยาย และดนตรีประกอบตามความเหมาะสม โดยผลิตเป็นรูปแบบการบรรยายและสถานการณ์จำลอง ประกอบ ด้วยเนื้อหา และแบบฝึกหัด ซึ่งบันทึกในรูปแบบ VCD และจัดเก็บในแผ่นซีดี โดยผู้ศึกษาค้นคว้าผลิตขึ้นอย่างมีระบบตามขั้นตอนของการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน เพื่อนำไปใช้ในการให้ความรู้ โดยผ่านการตรวจสอบ แก้ไขและปรับปรุงคุณภาพจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านเทคโนโลยีการศึกษา

2. **ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด** หมายถึง ความสามารถภายในตัวบุคคลที่จัดการกับปัญหา โดยมีการใช้ความคิดวิเคราะห์ เคารพสิทธิและมีการตัดสินใจในการเลือกทางในการแก้ไขปัญหาที่วิกฤตและมีทักษะในการปฏิเสธโดยนำมาใช้ในการป้องกันตนเองจากสารเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. **โครงการความรู้เพื่อชีวิต** หมายถึง โครงการที่ใช้ในการอบรมเยาวชนให้มีทักษะชีวิต มองเห็นคุณค่าในตนเองและบุคคลด้อยโอกาส รวมถึงให้เยาวชนได้รู้จักแนวทางในการดำเนินชีวิตที่มีการตัดสินใจอย่างมีระบบ มีเหตุผล ซึ่งดำเนินงานโดยสำนักงานยุวกาชาด สภากาชาดไทย

4. **ประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์** หมายถึง ผลการเรียนรู้จากบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) โดยกำหนดให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 โดย

90 ตัวแรก (E_1) หมายถึง คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนโดยคิดเป็นร้อยละ 90

90 ตัวหลัง (E_2) หมายถึง คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียนโดยคิดเป็นร้อยละ 90

5. **ผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์** หมายถึง ร้อยละของนักเรียนที่มีผลการเรียนรู้จากบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด ตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อต่างๆ ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนา
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโทรทัศน์
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต
5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศ
6. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการความรู้เพื่อชีวิต
7. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนาการศึกษา

ความหมายของการวิจัยและพัฒนา

การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา (Research and Development (R&D) เป็นกลยุทธ์ที่นำมาใช้ในการพัฒนาการศึกษา ซึ่งปัจจุบันได้มีการพัฒนาให้ก้าวหน้า เป็นวิธีการที่มุ่งเน้นในการปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษาและลดช่องว่างระหว่างการวิจัยพื้นฐานกับกระบวนการนำไปใช้ โดยนักวิชาการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

เกย์ (Gay. 1976 : 8) ได้กล่าวถึงการวิจัยและพัฒนาว่า เป็นการพัฒนาประสิทธิภาพของผลผลิตทางการศึกษาที่จะนำมาใช้ในสถานศึกษา โดยสื่อการสอนได้รับการทดสอบเพื่อหาประสิทธิภาพหลายครั้ง จนกระทั่งอยู่ในระดับที่เป็นที่ยอมรับ โดยที่ผลผลิตที่ถูกออกแบบขึ้นมานั้น ตรงตามความต้องการในการใช้ทางการศึกษา

บอร์กและกอลล์ (Borg and Gall. 1979 : 782–798) ได้กล่าวถึงการวิจัยและพัฒนาไว้ว่า เป็นกระบวนการที่นำมาพัฒนาและตรวจสอบความถูกต้องของผลผลิตทางการศึกษา ซึ่งเป็นวิธีการสำคัญที่นิยมใช้ในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือพัฒนาการศึกษา คำว่า “ผลผลิต” (Product) นี้ ไม่ได้หมายรวมแต่สิ่งที่อยู่ในหนังสือ ภาพยนตร์ประกอบการสอน และในคอมพิวเตอร์ แต่หมายรวมถึง ระเบียบวิธีในการสอน โปรแกรมการสอน เช่น โปรแกรมการศึกษา

จะเห็นได้ว่า การวิจัยและพัฒนาเป็นกระบวนการพัฒนาผลผลิตหรือสื่อทางการศึกษา ที่ทำให้ผลผลิตที่ถูกสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ น่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริง เพราะผลผลิตเหล่านั้นได้ถูกสร้างขึ้นอย่างเป็นระบบและมีการทดสอบประสิทธิภาพแล้ว อีกทั้งการจะสร้างผลผลิตใหม่หรือวิทยาการใหม่ๆ จำเป็นจะต้องอาศัยวิธีการวิจัยและพัฒนาเป็นพื้นฐานในการสร้างสรรค์อีกด้วย

องค์ประกอบของการวิจัยและพัฒนา

การวิจัยและพัฒนาโดยทั่วไปมีอยู่ 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1. ผู้ต้องการใช้ผลจากการวิจัยและพัฒนา ได้แก่ ผู้ที่ต้องการวิทยาการใหม่จากการวิจัยและพัฒนาไปใช้งาน ซึ่งผู้ต้องการใช้ผลจากการวิจัยจะเป็นผู้กำหนดเป้าหมายของการวิจัยแต่ละครั้ง
2. นักวิจัย ได้แก่ ผู้ทำวิจัยมีหน้าที่วางแผนการวิจัยให้ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ ในการช่วยหาคำตอบเพื่อแก้ปัญหาแก่ผู้ที่จะนำไปใช้
3. สถาบันที่ให้การสนับสนุนทุนในการวิจัย ได้แก่ หน่วยงานราชการ องค์การธุรกิจเอกชน ต่าง ๆ
4. สิ่งส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา ได้แก่ ปัจจัยส่งเสริมต่างๆ เช่น ห้องสมุดและแหล่งสารสนเทศ สำหรับเตรียมข้อมูลในการวิจัย

พฤษี ศิริบรรณพิทักษ์ (2531 : 21-24) ได้กล่าวว่าการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา แตกต่างจากการวิจัยทางการศึกษา 2 ประการ ดังนี้

1. เป้าประสงค์การวิจัยทางการศึกษามุ่งค้นคว้าหาความรู้ใหม่ โดยการวิจัยพื้นฐานหรือมุ่งหาคำตอบเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน โดยการวิจัยประยุกต์ แต่การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษามุ่งพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพผลผลิตทางการศึกษา แม้ว่าการวิจัยประยุกต์ทางการศึกษาหลายโครงการมีการพัฒนาผลผลิตทางการศึกษา เช่น การวิจัยเปรียบเทียบประสิทธิผลของวิธีสอนหรืออุปกรณ์การสอน ผู้วิจัยอาจพัฒนาสื่อหรือผลผลิตทางการศึกษา สำหรับการสอนแต่ละแบบแต่ละผลผลิต โดยใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐานของการวิจัยแต่ละครั้งเท่านั้นไม่ได้พัฒนาไปสู่การใช้สำหรับโรงเรียนทั่วไป

2. การนำไปใช้การวิจัยทางการศึกษา มีช่องว่างระหว่างผลการวิจัยกับการนำไปใช้จริงอย่างกว้างขวาง กล่าวคือ ผลการวิจัยทางการศึกษาจำนวนมากอยู่ในตู้ไม่ได้รับการพิจารณานำไปใช้นักการศึกษาและนักวิจัยจึงหาทางลดช่องว่างดังกล่าว โดยเรียกวิธีนี้ว่า “การวิจัยและพัฒนา”

อย่างไรก็ตาม การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา มีใช้สิ่งที่ทดแทนการวิจัยทางการศึกษา แต่เป็นเทคนิควิธีที่จะเพิ่มศักยภาพของการวิจัยให้มีผลต่อการจัดการทางการศึกษา คือ เป็นตัวเชื่อมเพื่อแปลงไปสู่ผลผลิตทางการศึกษาที่ใช้ประโยชน์ได้จริงในโรงเรียนทั่วไป ดังนั้นการใช้กลยุทธ์การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการวิจัยพื้นฐาน หรือการวิจัยประยุกต์ให้เป็นประโยชน์มากขึ้นนั่นเอง

ขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนา

บอร์กและกอลล์ (Borg and Gall. 1979 : 222-223) ได้กล่าวถึงขั้นตอนสำคัญของการวิจัยและพัฒนาไว้ 11 ขั้นตอน ดังนี้ คือ

1. กำหนดผลผลิตทางการศึกษาที่จะทำการพัฒนา

ขั้นนี้ต้องกำหนดให้ชัดว่าผลผลิตทางการศึกษาที่จะวิจัยและพัฒนาคืออะไร โดยต้องกำหนดว่า

- 1.1 ตรงกับความต้องการหรือไม่
- 1.2 ความก้าวหน้าทางวิชาการมีเพียงพอในการที่จะพัฒนาผลผลิตที่กำหนดหรือไม่
- 1.3 บุคลากรที่มีอยู่มีทักษะ ความรู้และประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการวิจัยและพัฒนาหรือไม่

- 1.4 ผลผลิตนั้นจะพัฒนาขึ้นในเวลาอันสมควรหรือไม่

2. รวบรวมข้อมูลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในขั้นนี้ เป็นการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยการสังเกตภาคสนาม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้ผลผลิตทางการศึกษาที่กำหนด ถ้ามีความจำเป็น ผู้วิจัยและพัฒนาอาจต้องทำการวิจัยขนาดเล็กเพื่อค้นหาคำตอบ ซึ่งงานวิจัยและทฤษฎีไม่สามารถตอบได้

3. วางแผนการวิจัยและพัฒนา ขั้นตอนนี้ประกอบด้วย

- 3.1 กำหนดวัตถุประสงค์ของการใช้ผลผลิต
- 3.2 ประเมินค่าใช้จ่าย กำลังคนและระยะเวลาที่ต้องใช้เพื่อศึกษาหาความเป็นไปได้
- 3.3 พิจารณาผลสืบเนื่องผลผลิต

4. พัฒนารูปแบบขั้นต้นของผลผลิต

ในขั้นนี้เป็นการออกแบบและพัฒนาผลผลิตการศึกษาตามที่วางแผนไว้ เช่น ถ้าเป็นโครงการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรอบรมระยะสั้น ต้องออกแบบหลักสูตร เตรียมวัสดุหลักสูตร คู่มือฝึกอบรม เอกสารในการฝึกอบรม และเครื่องมือการประเมินผล

5. ทดลอง หรือทดสอบผลผลิต ครั้งที่ 1

ในขั้นนี้เป็นการนำผลผลิตที่ออกแบบและจัดเตรียมไว้ในขั้นที่ 4 ไปทดลองใช้เพื่อทดสอบคุณภาพขั้นต้นของผลผลิต โดยใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก ประเมินผลโครงการโดยใช้แบบสอบถาม สังเกต และการสัมภาษณ์แล้วรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์

6. ปรับปรุงผลผลิตครั้งที่ 1

ขั้นนี้เป็นการนำข้อมูลและผลการทดลองใช้จากขั้นที่ 5 มาพิจารณาปรับปรุง

7. ทดลองหรือทดสอบผลผลิต ครั้งที่ 2

ในขั้นนี้เป็นการนำผลผลิตที่ปรับปรุงไปใช้เพื่อทดสอบคุณภาพผลผลิตตามวัตถุประสงค์กับกลุ่มตัวอย่างขนาดกลาง ประเมินผลเชิงปริมาณในลักษณะ Pre-Test กับ Post-Test นำผลไปเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของการใช้ผลผลิต

8. ปรับปรุงผลผลิตครั้งที่ 2 โดยนำข้อมูลและผลการทดลองจากขั้นที่ 7 มาพิจารณาปรับปรุง

9. ทดลองหรือทดสอบผลผลิต ครั้งที่ 3

ในขั้นนี้ เป็นการนำผลผลิตที่ปรับปรุงไปทดลอง เพื่อทดสอบคุณภาพการใช้งานของผลผลิตโดยผู้ใช้จริงกลุ่มใหญ่ ประเมินผลโดยใช้แบบสอบถาม แบบทดสอบ การสังเกต และการสัมภาษณ์แล้วรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์

10. ปรับปรุงผลผลิต ครั้งที่ 3

นำข้อมูลและผลการทดลองจากขั้นที่ 9 มาพิจารณาปรับปรุง เพื่อผลิตและเผยแพร่ต่อไป

11. เผยแพร่

เป็นการเสนอรายงานเกี่ยวกับผลการวิจัยและพัฒนาผลผลิต ในที่ประชุมสัมมนาทางวิชาการหรือวิชาชีพหรือส่งไปพิมพ์เผยแพร่ในวารสารทางวิชาการและติดต่อหน่วยงานทางการศึกษาเพื่อจัดทำผลผลิตทางการศึกษาเผยแพร่ไปใช้ในโรงเรียนต่าง ๆ หรือติดต่อบริษัทเพื่อผลิตจำหน่าย

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงขั้นตอนการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา ดังต่อไปนี้

เมเยอร์ (Mayer. 1984 : 305 – 344) ได้อธิบายหลักการสำคัญของการวิจัยและพัฒนาชุดฝึกไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การพิจารณาจากกลุ่มเพื่อน(Judgement by Peers) โดยให้ศึกษาชุดฝึกที่ละชุดหลังการศึกษา ผู้พัฒนาชุดฝึกจะสอบถามความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับชุดฝึก จากนั้นจึงร่วมกันพิจารณาหาข้อบกพร่อง และหลังจากนั้นให้ผู้ศึกษาชุดฝึกตอบแบบสอบถาม แบบประมาณค่าและแบบปลายเปิด เพื่อนำไปวิเคราะห์หาข้อบกพร่องต่อไป

2. ทดลองกับกลุ่มเล็ก (Trial with Small Group) จากอาสาสมัคร 3–5 คน มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน มีการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในระหว่างเรียน หลังศึกษาเสร็จ ผู้ศึกษาชุดฝึกจะร่วมกันอภิปรายชี้แจงถึงข้อบกพร่องของชุดฝึกเพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไป

3. ทดลองกับชั้นเรียนที่เป็นตัวแทน (Trial with Representative Class or Classes) ดำเนินการ คล้ายขั้นตอนที่ 2 คือให้มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เนื่องจากการทดลองใช้สื่อในขั้นตอนนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวนมาก ไม่สะดวกต่อการสัมภาษณ์หรืออภิปรายแบบเดิม ข้อมูลที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนและจากแบบสอบถามจะได้รับการวิเคราะห์เพื่อหาข้อบกพร่องของสื่อที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขต่อไป

เอสพิชและวิลเลียมส์ (Espich and Williams. 1967 : 75 – 79) ได้อธิบายถึงการทดลองใช้และปรับปรุงแก้ไขสื่อการสอน และบทเรียนสำเร็จรูปไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การทดสอบทีละคน(One to One Testing) จากกลุ่มตัวอย่างที่มีผลการเรียนระดับต่ำกว่าปานกลางเล็กน้อย จำนวน 2 – 3 คน เพื่อให้ศึกษาสื่อที่จะพัฒนาขึ้นและหลังจากการศึกษา ผู้พัฒนาจะสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อบกพร่องของสื่อจากกลุ่มตัวอย่าง

2. การทดลองกับกลุ่มเล็ก (Small Group Testing) ใช้กลุ่มตัวอย่าง 5 – 8 คน ดำเนินการคล้ายขั้นตอนที่ 1 แต่ให้กลุ่มตัวอย่างได้รับการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อนำผลไปวิเคราะห์ทดสอบประสิทธิภาพของสื่อโดยอาศัยเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 โดย 90 ตัวแรก หมายถึง

คะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนทั้งหมด เมื่อคิดเป็นร้อยละแล้วได้ 90 หรือสูงกว่า ส่วน 90 ตัวที่สอง หมายถึง ผู้เรียนร้อยละ 90 ของทั้งหมดสามารถทำข้อสอบข้อหนึ่งๆได้ถูกต้อง หากผลการวิเคราะห์ เป็นไปตามเกณฑ์ดังกล่าว ก็ปรับปรุงแก้ไขเฉพาะส่วนที่บกพร่อง เพื่อนำไปทดลองใช้ในชั้นตอนที่ 3 ต่อไป

3. การทดลองภาคสนาม (Field Testing) เป็นการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็น ประชากรเป้าหมายจริง โดยผู้พัฒนาสื่อจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการทดลองด้วย แต่จะอาศัย ครูผู้สอนดำเนินการแทน โดยใช้วิธีดำเนินการเช่นเดียวกับตอนที่ 2

จากความหมายและกระบวนการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษาข้างต้นผู้วิจัยจึงนำมาใช้เป็น หลักการ ในการพัฒนาบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโทรทัศน์

ความหมายของโทรทัศน์ / วิดีทัศน์

ในปี พ.ศ. 2469 โลกได้ก้าวหน้าไปอีกก้าวหนึ่ง ด้วยความสามารถในการส่งเสียงและภาพ ไปยังเครื่องรับได้พร้อมๆกัน โดยเริ่มจากประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งสามารถส่งภาพโดยระบบวิทยุได้ไกลกว่า 30 ไมล์ และต่อมาก็สามารถส่งสัญญาณโทรทัศน์ไปตามสายเคเบิลจากนิวยอร์กไปยัง วอชิงตัน เป็นระยะทางถึง 280 ไมล์ และในปีเดียวกันอังกฤษก็สามารถส่งภาพจากลอนดอนไปยัง เมืองกลาสโกว์ โดยใช้สายเคเบิลได้เช่นกันโดยมีระยะทางถึง 340 ไมล์ จากวันนั้นถึงปัจจุบัน งานโทรทัศน์ได้ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว จากการส่งสัญญาณด้วยระยะทางเพียงไม่กี่ร้อยไมล์ก็สามารถ ขยายเครือข่ายได้รอบโลก โทรทัศน์จึงรับใช้มนุษย์อย่างกว้างขวาง ไม่เพียงแต่ในด้านความบันเทิง เท่านั้น แต่โทรทัศน์ได้เข้าไปมีบทบาทในด้านการศึกษามากเช่นกัน(วสันต์ อดิศักดิ์. 2526 : 2)

โทรทัศน์ เป็นสื่อมวลชนที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความก้าวหน้าของโทรทัศน์ได้พัฒนาจนถึงการบันทึกในรูปของเทปโทรทัศน์ ที่เรียกว่า “วีดิทัศน์” ทำให้ได้รับความสะดวกและมีประสิทธิภาพในการนำสื่อประเภทนี้ไปใช้อย่างแพร่หลาย เพราะสามารถ เลือกดูตามที่ต้องการได้ บังคับให้เทปเดินหน้าถอยหลัง ดูภาพซ้ำ หรือหยุดเฉพาะภาพได้ (กิตานันท์ มลิทอง. 2536 : 144) โดยมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของคำว่า “โทรทัศน์” (Television) ไว้หลายท่าน ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2542 : 546) ได้ให้ความหมายของ โทรทัศน์ว่า หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดเสียงและภาพได้พร้อมกันจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง โดยวิธีเปลี่ยนคลื่นเสียงและภาพให้เป็นคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าออกสู่อวกาศ

วิจิตร ภักดีรัตน์ (2523 : 74 - 75) ได้อธิบายความหมายของโทรทัศน์ว่า หมายถึง การส่งภาพและเสียงโดยเครื่องส่งและเครื่องรับอิเล็กทรอนิกส์ ออกอากาศด้วยกระแสคลื่นวิทยุที่ใช้ไฟฟ้าเป็นคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าจากเครื่องส่งไปยังเครื่องรับที่อยู่ห่างไกล หรือส่งและรับทางสายเคเบิลได้

เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต (2530 : 179) ได้กล่าวถึงโทรทัศน์ว่า เป็นสื่อมวลชนที่ได้เริ่มมีวิวัฒนาการมาจากความพยายามของมนุษย์ในการติดต่อข่าวสารซึ่งกันและกัน โดยใช้โทรทัศน์ส่งสัญญาณภาพและเสียงด้วยคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าจากเครื่องส่งไปยังเครื่องรับ โดยใช้สายเคเบิล (cable television) หรือสายสัญญาณ (broadcasting television) ก็ได้ เป็นการส่งภาพและเสียงจากสถานีส่งไปยังผู้รับซึ่งเป็นมวลชนในที่ต่างๆ ที่สามารถรับสัญญาณโทรทัศน์ให้ชมไปพร้อมๆ กัน

กิดานันท์ มลิทอง (2540 : 179) ให้ความหมายของคำว่า “โทรทัศน์” (television) ได้ว่า “การเห็นในระยะไกล” หมายถึง การส่งภาพและเสียงจากสถานีส่งไปยังผู้รับ ซึ่งเป็นมวลชนในที่ต่างๆ ที่สามารถรับสัญญาณโทรทัศน์ได้ให้ชมได้พร้อม ๆ กัน

นิธิโมโต, โยอิชิ (2538 : 7) ให้ความหมายของคำว่า “โทรทัศน์” (Television) ว่า “โทร” แปลว่า ไกล “ทัศน์” แปลว่า การเห็น เมื่อรวมกันเข้าจึงหมายถึง ภาพที่ส่งมาจากสถานีที่อยู่ห่างไกลโดยผู้รับอยู่กับที่

จากความหมายดังกล่าว จึงพอสรุปได้ว่า “โทรทัศน์” หมายถึง การส่งภาพและเสียงโดยเครื่องส่งไปยังเครื่องรับอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งอาจจะอาศัยการส่งแบบใช้สายหรือไม่ใช้สายก็ได้

สำหรับวิดิทัศน์นั้นในปัจจุบันถือว่าเป็นสื่อการสอนที่มีบทบาทอย่างมากในวงการศึกษา ช่วยในการเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูล เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้และเรียนรู้ได้มากขึ้น ดังนั้นจึงควรจะได้ทราบความหมายของวิดิทัศน์ ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

คำว่า “วิดิทัศน์” เป็นคำที่คณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิทยาศาสตร์ราชบัณฑิตยสถาน (2532 : 3) บัญญัติขึ้นเพื่อใช้ในเชิงวิชาการ มาจากคำว่า Video ซึ่งหมายถึง เครื่องที่แสดงภาพเพื่อความเพลิดเพลิน

สมบุรณ์ สงวนญาติ (2534 : 233) ได้ให้คำจำกัดความของวิดิทัศน์ (Video Tape) ว่า หมายถึง วัสดุที่สามารถบันทึกภาพเคลื่อนไหวลงในเส้นเทปบันทึกภาพ ในรูปของสนามแม่เหล็ก โดยใช้กล้องภาพโทรทัศน์ เปลี่ยนภาพเป็นสัญญาณทางไฟฟ้า แล้วนำสัญญาณทางไฟฟ้ามาบันทึกไว้ในรูปของสนามแม่เหล็กบนเส้นเทป โดยใช้เครื่องเทปบันทึกภาพ (Video Tape Recorder) เมื่อต้องการจะดูภาพ เครื่องเทปบันทึกภาพจะสามารถนำเอาภาพที่เก็บไว้ในรูปของสนามแม่เหล็กบนเส้นเทปเปลี่ยนกลับมาเป็นสัญญาณทางไฟฟ้า ส่งต่อไปยังเครื่องรับโทรทัศน์หรือมอนิเตอร์ จะเกิดภาพเคลื่อนไหวปรากฏบนจอเครื่องรับได้ เป็นภาพเคลื่อนไหว มีสีสวยสดงดงามเหมือนธรรมชาติ

กิดานันท์ มลิทอง (2540 : 182) ได้กล่าวถึงวิดิทัศน์ว่า วิดิทัศน์ (video) ตามปกติมักจะเรียกทับศัพท์ว่า “วีดีโอ” แต่ตามศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถาน เรียกว่า “วิดิทัศน์” โดยแบ่งเป็นวัสดุ คือ แถบวิดิทัศน์ และอุปกรณ์การเล่นวิดิทัศน์ แถบวิดิทัศน์เป็นวัสดุที่สามารถใช้บันทึกภาพและเสียงไว้ได้พร้อมกันในแถบเทปในรูปของคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าและยังสามารถลบและบันทึกใหม่ได้ เช่นเดียวกับเทปบันทึกเสียง ในปัจจุบันวิดิทัศน์ได้รับความนิยมใช้กันอย่างแพร่หลายตามบ้านเรือน สถาบัน การศึกษาและสถานีโทรทัศน์

จากความหมายของคำว่า “วิทัศน์” ดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า หมายถึง วัสดุที่ทำการบันทึกหรือเก็บสัญญาณภาพและสัญญาณเสียงไว้ในรูปเส้นแรงแม่เหล็กที่ทำให้เกิดภาพเคลื่อนไหวและเสียงเหมือนธรรมชาติ

ประโยชน์และคุณค่าของโทรทัศน์

โทรทัศน์นับเป็นสื่อประเภทหนึ่งที่มีความนิยมในการนำมาใช้ในการศึกษา และการเรียนการสอนโดยนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงประโยชน์และคุณค่าของโทรทัศน์เพื่อการศึกษาไว้ดังนี้

ชม ภูมิภาค (2524 : 50 – 51) ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา ได้กล่าวถึงคุณค่าของโทรทัศน์ที่มีต่อการศึกษา ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือที่จะเข้าถึงคนหมู่มากได้พร้อม ๆ กันโดยสะดวกและประหยัด
2. เป็นการผสมผสานส่วนที่ดีที่สุดของวิทยุโทรทัศน์เข้าด้วยกัน
3. เป็นเครื่องมือที่สามารถเอาชนะอุปสรรคของการเรียนรู้หลายประการเพราะสามารถที่จะเสนอความคิดสำคัญ สร้างทัศนคติ ให้ข่าวสารสำคัญโดยไม่จำเป็นว่าผู้รับจะต้องมีความสามารถทางภาษาสูง หรือต้องอยู่ ณ สถานที่เหตุการณ์นั้นด้วย
4. เป็นการขยายความสัมพันธ์ส่วนตัวของครูที่เก่งๆ หรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านใดด้านหนึ่ง โดยเฉพาะให้ถึงผู้รับมากๆ
5. โทรทัศน์จะช่วยให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาการทางสังคมที่สำคัญ
6. มีความเป็นปัจจุบันทันด่วน ทำให้ผู้รับสนใจมาก และยอมทำให้เกิดการเรียนรู้สูง
7. โทรทัศน์สามารถนำอุปกรณ์การศึกษาอื่นๆ เช่น ของจริง รูปภาพ ภาพยนตร์ และอื่นๆ เข้ามาใช้ด้วยกันได้อย่างสะดวก การใช้อุปกรณ์การศึกษาหลายอย่างร่วมกันเช่นนี้ยอมทำให้ผู้เรียนเข้าใจดี

8. การวิจัยพบว่า โทรทัศน์สอนหลักการ ความคิดรวบยอด และกฎเกณฑ์ได้ดีที่สุด

นอกจากนี้อันต์ อังกินันท์ และเกื้อกูล คุปรัตน์ (2524 : 183 – 186) ได้กล่าวถึงคุณค่าของเทปโทรทัศน์ที่ใช้ในวงการศึกษาไว้ ดังนี้

1. การใช้เทปโทรทัศน์สามารถนำเหตุการณ์ต่างๆ มาสู่ห้องเรียน เนื่องจากเทปโทรทัศน์สามารถจับภาพได้ทันต่อเหตุการณ์ อาจถ่ายจากเหตุการณ์จริงหรือจะบันทึกจากโทรทัศน์ก็ได้
2. สามารถจัดข้อผิดพลาดในการสอน ผู้สอนสามารถทำการสอนล่วงหน้าได้ โดยการบันทึกเทปโทรทัศน์ไว้ นอกจากนี้ยังสามารถนำส่วนที่เป็นภาพยนตร์ สัมภาษณ์ เสียงเพลงเข้ามาผสม เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. ใช้กับผู้เรียนจำนวนมาก และสามารถคัดลอก ส่งไปใช้ในสถานที่ต่างๆ ได้
4. ประหยัดเวลา เงินและผู้สอนเนื่องจากผู้เรียนสามารถเรียนได้พร้อมกันที่ละหลายๆ ห้องเรียน หรือหลายสถาบัน โดยอาจใช้ผู้สอนเพียงคนเดียว

5. ผู้เรียนสามารถนำมาใช้เรียนเป็นกลุ่มหรือเรียนคนเดียวได้และยังสามารถย้อนกลับไปดูซ้ำได้อีก

6. ใช้บันทึกจากภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ได้

7. บันทึกการสาธิตเพื่อใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน

จะเห็นได้ว่าโทรทัศน์เป็นสื่อการสอนที่ให้ประโยชน์มากมายและด้วยข้อดีต่างๆของโทรทัศน์จึงทำให้สื่อประเภทนี้ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะการนำไปใช้ประโยชน์ต่อการเรียนการสอน

ประเภทและรูปแบบของรายการโทรทัศน์

สำหรับประเภทของรายการโทรทัศน์ ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้จัดประเภทของรายการโทรทัศน์ไว้ ดังนี้

สุรัชย์ ลิกขาบัณฑิต (2528 : 29) ได้แบ่งรูปแบบการนำเสนอในรายการวิทยุทัศน์ออกเป็น 5 รูปแบบ ดังนี้

1. แบบบรรยาย (Lecture Format) การนำเสนอรายการแบบบรรยายมีลักษณะคล้ายกับการบรรยายของครูหน้าชั้นเรียน ผู้บรรยายจำเป็นต้องมีเทคนิคที่ดีในการบรรยาย จะช่วยให้รายการดูน่าสนใจ

2. แบบอภิปราย (Panel Discussion Format) การนำเสนอแบบอภิปรายเป็นวิธีการนำเสนอที่มีลักษณะคล้ายกับการแบบบรรยาย ซึ่งแตกต่างกันตรงที่มีผู้บรรยายหลายคน บรรยายเป็นช่วงสั้นๆ ตามประเด็นคำถามที่ผู้อภิปรายตั้งขึ้น และอาจมีการโต้ตอบกันบ้าง สนทนากันบ้าง เป็นการแลกเปลี่ยนบรรยากาศ

3. แบบสัมภาษณ์ (Interview Format) เป็นรูปแบบที่ผู้ผลิตต้องวางแผนในการสัมภาษณ์มีการตั้งคำถามให้ตรงเป้าหมาย และเลือกเรื่องและภาพที่น่าสนใจ ค่าใช้จ่ายในการผลิตรายการประเภทนี้ไม่สูงนัก สามารถใช้ได้ดีกับเนื้อหาแทบทุกประเภท แต่ผลิตรายการกว่ารายการ 2 แบบที่กล่าวมา

4. แบบบรรยายภาพ (Off-Camera Narration Format) เป็นรายการที่น่าสนใจ ใช้เวลาในการถ่ายทำมาก ค่าใช้จ่ายสูง มีลักษณะเป็นการบรรยายภาพโดยไม่ปรากฏตัวผู้บรรยาย ได้ยินแต่เสียงเท่านั้น ภาพและเสียงที่บรรยายต้องสัมพันธ์กัน ส่วนใหญ่จะใช้เทคนิคในการตัดต่อและผสมภาพให้เสร็จเรียบร้อยเสียก่อนแล้วจึงบรรยายภาพ ภายหลังนิยมใช้ในการแสดงการสาธิตการโฆษณาสินค้า เพราะเป็นวิธีที่แสดงเนื้อหาของภาพไปสู่กลุ่มเป้าหมาย

5. แบบนาฏการหรือแบบแสดงบทบาท (Dramatization of Role Play Format) เป็นการนำเสนอที่ดึงดูดความสนใจได้ดีที่สุด อาจใช้วิธีการผูกเรื่อง แสดงสถานการณ์จำลองเป็นตอนสั้นๆ รายการประเภทนี้ถ่ายทำยากที่สุด ต้องมีการวางแผน เขียนบท จัดเวที จัดฉากให้ดูเป็นจริงมากที่สุด อีกทั้งตัวผู้แสดงต้องเลือกให้เหมาะสมกับบทบาท ถ้าเป็นนักแสดงสมัครเล่นต้องฝึกซ้อม

หลายครั้ง ถ้าใช้นักแสดงอาชีพจะประหยัดเวลาในการถ่ายทำได้มาก แต่เสียค่าใช้จ่ายสูง

ชลียา ลิ้มปิยากร (2536 : 172) ได้อธิบายถึงการจตุรกายการโทรทัศน์ โดยแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1. รายการโทรทัศน์เพื่อความบันเทิง เป็นรายการที่จัดขึ้นเพื่อความบันเทิง สนุกสนาน เพลิดเพลินและมักจัดเพื่อธุรกิจการค้า เช่น รายการแสดงละคร เกมโชว์ ดนตรี นาฏศิลป์ กีฬา เป็นต้น
2. รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาเป็นรายการที่จัดขึ้น โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้การศึกษาแก่สาธารณชน เช่น รายการอาหาร การใช้จ่าย การระวังภัย รายการเพื่อเยาวชน การท่องเที่ยว รายการศิลปะและวัฒนธรรม เป็นต้น
3. รายการโทรทัศน์เพื่อการเรียนการสอน เป็นรายการโทรทัศน์ที่จัดขึ้นเพื่อประกอบการเรียนการสอนโดยเฉพาะ เช่น รายการที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา เป็นต้น

กิดานันท์ มลิทอง (2540 : 181) ได้แบ่งประเภทของรายการโทรทัศน์เป็น 3 ประเภท คือ

1. รายการโทรทัศน์เพื่อการค้า (Commercial Television : CTV) เป็นรายการเพื่อความบันเทิงและธุรกิจโฆษณา
2. รายการโทรทัศน์การศึกษา(Educational Television : ETV)เป็นรายการเพื่อความรู้ทั่วไปในด้านต่างๆ เช่น ความรู้ทางวิชาการ ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา สิ่งแวดล้อม เป็นต้น
3. รายการโทรทัศน์การสอน (Instructional Television : ITV) เป็นรายการที่จัดขึ้นตามหลักสูตรทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบโรงเรียน เพื่อเสนอบทเรียนแก่ผู้เรียนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะผู้เรียนอาจเรียนอยู่ในสถานศึกษาหรือเรียนอยู่ที่บ้านก็ได้ในรูปแบบของการศึกษาทางไกลโทรทัศน์การสอนนี้รวมการแพร่ภาพและเสียงทั้งในระบบวงจรเปิดและระบบวงจรปิด เช่น การสอนของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชและของมหาวิทยาลัยรามคำแหง หรือการเรียนในห้องเรียนโดยใช้รายการการศึกษาและการสอนที่บันทึกไว้ในวีดิทัศน์เพื่อให้ผู้เรียนชมแล้วบรรลุถึงจุดมุ่งหมายในการเรียน

นอกเหนือจากการแบ่งรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในลักษณะดังกล่าวแล้วยังแบ่งในลักษณะอื่นๆ ได้อีก 3 ประเภท คือ

1. รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาปกติ (Formal Education Programme) เป็นรายการที่ใช้การเรียนการสอนในระบบเป็นหลักไม่ว่าจะเป็นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรืออุดมศึกษา
2. รายการโทรทัศน์เพื่อศึกษานอกโรงเรียน(Non-Formal Education Programme) เป็นรายการที่ใช้ในการเรียนการสอนสำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาผู้ใหญ่ เป็นต้น
3. รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาทั่วไป (Informal Education Programme) เป็นรายการเพื่อให้ความรู้ทั่วไปแก่ประชาชนไม่ว่าจะเป็นสารคดี ภาษา วิทยาศาสตร์ การแพทย์ เกษตรกรรม เป็นต้น

สรุปได้ว่า รายการโทรทัศน์ที่ผลิตขึ้นโดยส่วนใหญ่จะแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ โทรทัศน์เพื่อธุรกิจการค้า โทรทัศน์เพื่อการศึกษา และโทรทัศน์เพื่อการเรียนการสอน ซึ่งใน 2 ประเภทหลังนั้นได้เข้ามามีบทบาทสำคัญเพื่อช่วยการสอนของครู นอกจากนี้ยังช่วยปรับปรุงส่งเสริมคุณภาพของการศึกษาและแบ่งเบาภาระของผู้สอนได้มากอีกด้วย

รูปแบบของรายการโทรทัศน์

รูปแบบรายการโทรทัศน์ (Format) เป็นวิธีการในการเสนอเนื้อหาสาระและสิ่งที่อยู่ในรายการโทรทัศน์ โดยจำแนกรูปแบบตามประเภทของรายการ

วสันต์ อติศัพท์ (2533 : 145 – 175) ได้เสนอรูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาไว้ 13 รูปแบบ คือ

1. รายการสอนตรง เป็นรูปแบบดั้งเดิมที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ และยังนิยมใช้อยู่ในปัจจุบัน เพราะให้การเรียนรู้ได้ดีในเวลาที่ไม่นาน
2. รายการบรรยาย เป็นรายการที่มีผู้บรรยายมาพูดคุยกับผู้ชมเพียงคนเดียวคล้ายๆ กับการสอนตรง แต่ประเภทแรกเน้นการเรียนการสอน แต่ประเภทนี้เน้นการให้ความรู้ ความคิด ทั่วๆ ไปแก่ผู้ชมมากกว่า
3. รายการสัมภาษณ์ เป็นรายการที่ใช้วิธีการนำเอาข้อสนเทศจากบุคคลบางคนออกมา โดยผ่านทางคำถามและคำตอบ เสมือนเป็นการแสวงหาความจริงในนามของผู้ชม การสัมภาษณ์ทางโทรทัศน์นั้นผู้ชมสามารถได้ยินทั้งเสียงและเห็นภาพ
4. รายการสนทนา เป็นรายการที่มีผู้ร่วมรายการตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมสนทนาในประเด็นที่น่าสนใจในขณะนั้น โดยมีผู้ดำเนินรายการเป็นผู้นำการสนทนา เชื่อมโยงประเด็น ควบคุมการสนทนาให้เป็นไปด้วยดี รายการประเภทนี้จะเน้นที่การแสดงความคิดเห็น หรือเป็นการร่วมวิเคราะห์เหตุการณ์เพื่อให้ผู้ชมได้รับความคิดที่หลากหลาย
5. รายการข่าว เป็นการเสนอรายงานเหตุการณ์สำคัญที่เป็นที่สนใจของประชาชนหรือมีผลกระทบต่อประชาชน
6. รายการสอนแบบจุลภาค เป็นการสอนในสถานการณ์แบบย่อส่วนในห้องเรียนแบบง่ายๆ สามารถควบคุมได้ โดยใช้นักเรียนเพียง 5 – 6 คน และใช้เวลาประมาณ 5 – 15 นาที เป็นการฝึกทักษะต่างๆ เพื่อไปใช้ในสถานการณ์จริง
7. รายการสถานการณ์จำลอง เป็นการบันทึกสถานการณ์ต่างๆ ที่ได้สร้างขึ้น เพื่อการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียนให้เหมาะสมกับงานในสาขานั้นๆ
8. รายการสาธิต เป็นการอธิบายข้อเท็จจริงโดยมีการแสดงประกอบในบางส่วนหรือทั้งหมด เช่น สาธิตการทำขนม สาธิตการปะยางรถจักรยาน เป็นต้น
9. รายการสารคดี เป็นรายการเพื่อการเล่าเรื่องราวที่น่าสนใจให้ผู้ชมเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งซึ่งเป็นรายการที่ให้ความรู้ มีความเพลิดเพลิน ไร้อารมณ์และโน้มน้าวจิตใจ

10. รายการเกมหรือทายปัญหา เป็นรายการที่ใช้ได้ดีในการจัดทำรายการให้ความรู้แก่ผู้ชมและผู้ร่วมรายการ จะเป็นการแข่งขันรายบุคคลหรือเป็นทีมก็ได้ โดยมีพิธีกรเป็นผู้ดำเนินรายการ

11. รายการดนตรีและร่ายรำจะเสนอภาพที่ปรากฏในแง่ของผลของภาพ เช่น การจัดองค์ประกอบของภาพ การใช้เงาในการตกแต่งภาพ ตลอดจนการเคลื่อนไหวต่างๆ และในแง่ของการให้ข่าวสาร เช่น เทคนิคการใช้นิ้วมือกับเครื่องดนตรี การเคลื่อนไหวของมือหรือเท้าในการร่ายรำ เป็นต้น

12. รายการละคร เป็นการผสมผสานระหว่างความสามารถในการเขียนบทการแสดง การจัดฉากการถ่ายภาพ การตัดต่อ ตลอดจนการให้แสงและเสียงประกอบการแสดง

13. รายการแม็กกาซีน เป็นรายการที่ใช้รูปแบบในการนำเสนอเกี่ยวกับนิตยสาร คือในรายการเดียวกันจะประกอบไปด้วยส่วนย่อยๆ หลายเหตุการณ์ โดยมักจะเป็นเรื่องแนวเดียวกัน จุดเด่นของรายการประเภทนี้ คือ ความสามารถในการเชื่อมโยงให้ส่วนย่อยต่างๆ เข้ามาเป็นรายการเดียวอย่างสอดคล้องกัน

จากรูปแบบรายการโทรทัศน์ที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่ารายการโทรทัศน์ที่ผลิตมีรูปแบบที่หลากหลาย การกำหนดรูปแบบรายการเพื่อให้เกิดประโยชน์โดยตรง จะต้องระบุกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจนเพื่อจะได้เลือกรูปแบบรายการที่เหมาะสมกับผู้ชมต่อไป

การผลิตบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

ในการผลิตบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาให้มีคุณภาพนั้น จะต้องมีส่วนตอนในการผลิตที่ดี ซึ่งพินิต วัฒนโธ (2520 : 19 – 20) ได้เสนอขั้นตอนในการผลิตโทรทัศน์ว่า จะต้องมีการวิเคราะห์และกำหนดสิ่งต่อไปนี้

- กำหนดจุดมุ่งหมายของบทเรียนให้ชัดเจน
- กำหนดเนื้อหาให้ครอบคลุมและตอบสนองจุดมุ่งหมาย
- วิเคราะห์ผู้เรียนเกี่ยวกับวัย ความสามารถ ความรู้พิเศษ ความสนใจพื้นฐานทางวัฒนธรรม และอื่นๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการผลิตบทเรียนที่เหมาะสม
- การเลือกครูต้องเลือกอย่างพิถีพิถัน โดยปกติจะเลือกครูที่สอนเก่ง นอกจากนั้นบุคลิกลักษณะของครูต้องเหมาะสมกับธรรมชาติของวิชาที่สอนด้วย

เมื่อกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหา ผู้เรียน และคัดเลือกผู้สอนแล้วจะต้องดำเนินการต่อไปนี้

- กำหนดขั้นตอนการสอน
- จัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับบทเรียนให้ครบถ้วน
- เตรียมเอกสารประกอบบทเรียน

เนื่องจากการผลิตสื่อเพื่อการสอนในรูปแบบของบทเรียนโทรทัศน์เป็นการลงทุนที่สูง ทั้งในด้านการผลิตและการเผยแพร่การผลิตบทเรียนโทรทัศน์ที่ดีจะต้องมีการวางแผนการผลิตเป็นขั้นตอน โดยเริ่มจาก การกำหนดจุดมุ่งหมายของบทเรียน การวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์ผู้เรียน และการกำหนดตัวผู้แสดง

การเขียนบทโทรทัศน์ ต้องมีการตรวจสอบความถูกต้องและแน่นอน เพื่อสะดวกในการผลิตบทเรียนจริง และความถูกต้องในเชิงวิชาการ เพื่อให้ได้บทเรียนโทรทัศน์ที่มีคุณภาพดี โดยควรมีการซ้อมก่อนแล้วจึงค่อยบันทึกเทป และเมื่อบันทึกเสร็จควรประเมินผลเพื่อแก้ไขในส่วนที่บกพร่อง

จากนั้นนำไปทดสอบประสิทธิภาพในสถานการณ์เรียนของผู้เรียนเป็นการทดสอบภาคสนาม เพื่อประเมินว่าบทเรียนที่ผลิตขึ้นมีคุณภาพเพียงใด จากนั้นจึงเก็บไว้เป็นต้นฉบับ สำหรับการบันทึกซ้ำ (duplicate) เป็นเทปวีดิทัศน์ (video tape) สำหรับเผยแพร่ต่อไป

การวางแผนและขั้นตอนการผลิตบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

การวางแผนและขั้นตอนการผลิตบทเรียนโทรทัศน์ เป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญในการผลิตบทเรียนโทรทัศน์ที่มีคุณภาพ โดย ชิน คล้ายปาน (2528 : 20 – 22) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรจะมีการวางแผนและมีขั้นตอนการผลิต โดยควรคำนึงถึง

1. เนื้อหา เตรียมเรื่องที่จะนำมาผลิตบทเรียน โดยคำนึงถึง
 - 1.1 เรื่องที่นำมาผลิตบทเรียนนั้น ต้องการสอนอะไร ให้กับผู้ดูระดับใด
 - 1.2 วัตถุประสงค์ของการใช้บทเรียนโทรทัศน์ และกลุ่มเป้าหมาย
 - 1.3 ต้องการเน้นอะไร รวมถึงการประเมินผลบทเรียนที่เสนอ
2. เวลา กำหนดระยะเวลาที่มีความสำคัญมากในการผลิตบทเรียนโทรทัศน์
 - 2.1 กำหนดระยะเวลาในการผลิตบทเรียน
 - 2.2 ระยะเวลาที่ใช้ในการผลิตบทเรียนทั้งหมด ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จ
 - 2.3 เวลาของการนำเสนอบทเรียนมีความยาวมากน้อยเพียงใด
3. ค่าใช้จ่ายปัจจุบันในการดำเนินงานทุกอย่างขึ้นอยู่กับงบประมาณ การผลิตบทเรียนโทรทัศน์ก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน คือจะต้องคำนึงถึง
 - 3.1 งบประมาณค่าใช้จ่ายในการผลิตบทเรียนโทรทัศน์ มีมากน้อยเพียงไร
 - 3.2 เครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายทำบทเรียนโทรทัศน์ มีมากน้อยเพียงไร
 - 3.3 บุคลากรที่จะมาทำงานมีจำนวนเท่าไร

ขั้นตอนการผลิตบทเรียนโทรทัศน์

เพื่อให้การดำเนินงานในการผลิตบทเรียนโทรทัศน์เป็นไปด้วยความเรียบร้อยจะต้องดำเนินงานตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์และกลุ่มเป้าหมายของผู้ชม
2. รวบรวมข้อมูล จะต้องรวบรวมเอกสาร ข้อมูลหลายๆ ด้านซึ่งมีขอบข่ายกว้างขวางและเจาะลึก ซึ่งมีทั้งคุณภาพและประสิทธิภาพ
3. คัดเลือกเอกสารในระดับนี้ การผลิตบทเรียนจะต้องเลือกเอกสารที่เกี่ยวข้องและตรงจุดที่ทำ
4. การเขียนบท เตรียมเนื้อเรื่องที่จะนำไปเขียนบทถ่ายทำเทปโทรทัศน์แต่เนิ่นๆ
5. เตรียมการบันทึกเทปโทรทัศน์ จัดทำตารางมอบหมายเจ้าหน้าที่ทำงานและห้องถ่ายทำเทปโทรทัศน์
6. งานด้านศิลปกรรม เตรียมการเขียนไตเติลชื่อเรื่อง การจัดฉาก
7. การถ่ายทำเทปโทรทัศน์ต้องเตรียมการเกี่ยวกับกล้องถ่ายทำโทรทัศน์ อุปกรณ์แสงสว่าง เครื่องบันทึกเทปโทรทัศน์และเสียง
8. การตัดต่อภาพ เตรียมอุปกรณ์เครื่องตัดต่อภาพ
9. การบันทึกเสียง ดำเนินการบันทึกเสียงคำบรรยาย ดนตรีประกอบและเสียงอื่นๆ
10. เช็ครายการ เตรียมอุปกรณ์เครื่องบันทึกเทปโทรทัศน์ เครื่องรับโทรทัศน์ เพื่อเปิดดูรายการที่ถ่ายทำและตัดต่อเสร็จแล้ว เพื่อปรับปรุงแก้ไขส่วนที่บกพร่อง
11. เสนอบทเรียน นำเทปโทรทัศน์ที่เสร็จสมบูรณ์แล้วนำมาเปิดให้ผู้ชมดู
12. ประเมินผล ทำแบบสอบถามให้ผู้ชมประเมินผลและวิจารณ์

สรุปได้ว่า ในการวางแผนการผลิตบทเรียนโทรทัศน์ ต้องคำนึงถึงเนื้อหาของบทเรียน ระยะเวลาและงบประมาณที่ใช้ในการผลิตเป็นสำคัญ เพื่อให้บทเรียนโทรทัศน์ที่จะผลิตมีความเหมาะสม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนโทรทัศน์

งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนโทรทัศน์ในประเทศมีอยู่จำนวนมาก ดังเช่น

สุประณีต ยศกลาง (2528 :72) ได้ศึกษาเรื่องการสร้างและทดลองใช้เทปโทรทัศน์สื่อพื้นบ้านหมอลำ เรื่องยาเสพติด สำหรับฝึกอบรมเยาวชนนอกโรงเรียนในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าการฝึกอบรม โดยวิธีใช้เทปโทรทัศน์ ช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และมีความคิดเห็นต่อวิธีการฝึกอบรมในระดับที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ธวัช ทิพย์พิทักษ์ (2532 : 52 – 55) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้เทปโทรทัศน์ประกอบกับการสอนตามคู่มือครู ปรากฏว่านักเรียนที่เรียนโดยได้รับการสอนที่ใช้เทปโทรทัศน์ประกอบมี

ความคิดเห็นที่ดีกว่าการสอนตามคู่มือครู

บุญสม เลิศพิเชษฐ์ (2536 : 90) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนด้วยชุดบทเรียนเทปโทรทัศน์กับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยชุดบทเรียนเทปโทรทัศน์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พรทิพย์ คมรัตน์ปัญญา (2540 : 130) ได้พัฒนารายการโทรทัศน์วิชาชีพเพื่อการศึกษาทางไกล ประกอบการสอนชุดวิชาช่างท่อประปาพีวีซีและสุขภัณฑ์ และชุดวิชาปุ๋ยธรรมชาติ เพื่อใช้สอนนักศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการทดลองพบว่ารายการโทรทัศน์ทั้ง 2 ชุดวิชามีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80

อนัญญา ประสงค์พร (2540 : 56) ได้พัฒนารายการวีดิทัศน์การสอน เรื่องพืชและการผสมพันธุ์ของพืชดอก เพื่อใช้สอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยทำการทดลองในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางเขน จำนวน 4 โรงเรียน ผลการทดลองพบว่าวีดิทัศน์การสอนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90

กมล กมลานนท์ (2542 : 78 – 80) ได้พัฒนาและหาประสิทธิภาพบทเรียนวีดิทัศน์การสอนวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม รายวิชา ว.411 เรื่อง “วิเคราะห์ปัญหาสิ่งแวดล้อม” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ ผลการทดลองพบว่าบทเรียนวีดิทัศน์มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 87.44/88.40 และนักเรียน ที่เรียนจากวีดิทัศน์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนจากการสอนปกติที่ระดับ .01 และผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนด้วยวีดิทัศน์ร้อยละ 95.19

กัลยาณี จิรินันต์กุล (2542 : 44 – 46) ได้พัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่องการเข้าพบและการสาริตของนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 สังกัดกรมอาชีวศึกษา และเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์กับกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยการสอนปกติ ผลการทดลองพบว่าบทเรียนวีดิทัศน์ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 90/90 และจากการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของกลุ่มที่เรียนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์มีผลการเรียนรู้ดีกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พิศิษฐ์ กาญจนพิมาย (2543 : 114) ได้พัฒนารายการวีดิทัศน์ช่วยเสริมสร้างทักษะ เพื่อขอรับใบรับรองเป็นผู้ประกาศจากกรมประชาสัมพันธ์ของนักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยสยามผลการทดลองพบว่ารายการวีดิทัศน์เพื่อการอบรมเป็นผู้ประกาศของกรมประชาสัมพันธ์ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

ธัญวดี มงคลพันธุ์ (2544 : 39 – 40) ได้พัฒนารายการวีดิทัศน์สำหรับฝึกอบรมครูประถมศึกษา เรื่องรูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผลการทดลองพบว่า

รายการวิดีโอที่มีคุณภาพในระดับดี มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานของ Meguigans และผู้เข้ารับการอบรมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

แสนฤทธิ์ ชุนกัตัญญ (2545 : 70) ได้พัฒนาบทเรียนวิดีโอด้วยตนเอง เรื่องเทคนิคการถ่ายทำโทรทัศน์สำหรับงานข่าว สำหรับนิสิตสาขาเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลการทดลองพบว่าบทเรียนวิดีโอด้วยตนเองมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 90/90

ภูมิชาย สิมมาเคน (2546 : 65) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ชมรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหา 3 แบบ คือ รูปแบบปกติ รูปแบบจบไม่สมบูรณ์ และแบบเลือกจบ ผลการทดลองพบว่า นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น ความคิดริเริ่มและความคิดคล่องต่อการชมโทรทัศน์ 3 รูปแบบมีความแตกต่างกัน ส่วนความคิดละเอียดละออ ไม่แตกต่างกัน

มณฑล ยิ่งยวด (2546 : 79 – 80) ได้พัฒนาและหาประสิทธิภาพรายการวิดีโอฝึกทักษะปฏิบัติด้วยตนเอง เรื่องมารยาทไทย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสตรีวิทยา ผลการทดลองพบว่ารายการวิดีโอมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 85/85

ศิริรัตน์ บุญบาล (2546 : 55 – 56) ได้พัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดบทเรียนวิดีโอด้วยตนเองวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ(ฝ่ายมัธยม) ผลการทดลองพบว่าชุดบทเรียนวิดีโอมีคุณภาพดี และมีประสิทธิภาพ 91.67/90.95

เจนศึก บัลลังก์ (2547 : 57 – 58) ได้พัฒนาและหาประสิทธิภาพของบทเรียนวิดีโอโปรแกรม วิชา แบบธรรมเนียมทหาร สำหรับทหารกองประจำการของกองทัพอากาศ ผลการศึกษาพบว่า บทเรียนวิดีโอโปรแกรมมีคุณภาพด้านสื่อ และเนื้อหาในระดับดีมาก มีประสิทธิภาพ 89.67/91.85

จากงานวิจัยในประเทศจะเห็นได้ว่าบทเรียนโทรทัศน์เป็นสื่อประเภทหนึ่งที่มีคุณค่ามาก ในทางการศึกษา สามารถนำมาใช้ในการสอนและในการอบรมได้ดี ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความจำ ความเข้าใจ นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกกระตือรือร้นในการเรียนได้ดีอีกด้วย

งานวิจัยต่างประเทศ

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของต่างประเทศอีกหลายชิ้นที่ผลการวิจัยสอดคล้องและสนับสนุนให้มีการนำบทเรียนโทรทัศน์มาใช้ประโยชน์ในทางการศึกษา ดังเช่น

บูเชอเรส และคณะ (Boucherest and others. 1966 : 55 – 57) ได้ทดลองใช้โทรทัศน์ในการสอนวิชาช่างโลหะ ที่ Dorian Technical Lycee ในประเทศฝรั่งเศสเกี่ยวกับขบวนการต่างๆ ของการเชื่อมโลหะ การกลึง การกัดเฟือง ผลการทดลองพบว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการเรียนแบบปกติ

มหาวิทยาลัยเพอร์ดู (Purdue University. 1967 : 146 – 150) ได้ทำการวิจัยเพื่อพิจารณาเจตคติของนิสิตที่มีต่อการเรียนโดยใช้โทรทัศน์วงจรปิด ในวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และวิชาการปกครอง ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนในวิชาวิทยาศาสตร์ ให้ความสนใจต่อการเรียนมากเนื่องจากได้เห็นภาพ และรายละเอียดต่างๆ อย่างใกล้ชิด

เอลรอด (Elrod. 1972 : 5823) ได้ทดลองใช้เทปโทรทัศน์เป็นเครื่องมือในการสอนกฎเกณฑ์ข้อร้อง กลุ่มทดลองเป็นนักศึกษาฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยจอร์เจีย ที่เรียนวิชาดนตรี โดยได้บันทึกเทปโทรทัศน์การร้องเพลงไว้ก่อนทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยกลุ่มทดลองสอนโดยใช้เทปโทรทัศน์แล้ววัดผลเปรียบเทียบการเรียนรู้ ผลการทดลองพบว่าเทปโทรทัศน์สามารถสอนดนตรีได้ทุกเรื่อง

ฮิลเลียร์ด (Hilliard. 1978 : 4 – 6) ได้ทำการสำรวจรายการโทรทัศน์เพื่อศึกษาที่เผยแพร่ ออกอากาศ พบว่า โทรทัศน์มีอิทธิพลสำคัญเป็นอย่างมาก เป็นการให้การศึกษาแก่สังคม เป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ ช่วยในเรื่องการขยายตัวทางวัฒนธรรม และเป็นโรงเรียนที่ไม่มีข้อจำกัด

กุตสตาฟส์สัน (Gustavsson. 1982 : 59 – 62) ได้ทดลองสอนโดยใช้โทรทัศน์ในโรงเรียนอาชีวศึกษา ประเทศสวีเดน (Sodertalje Vocational School) ผลการทดลองพบว่า โทรทัศน์เป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดีขึ้น เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการสอนของครูและสามารถแสดงเทคนิคต่างๆ ได้

มิลเลอร์ (Miller. 1984 : 2569 – A) ได้ทำการทดลองวีดีโอชุด “นาทีปลอตภัย” ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้เครื่องมือและเครื่องจักร ผลการทดลองพบว่า ลูกจ้างที่ดูรายการนาทีปลอตภัย จะมีความปลอดภัยในการทำงานมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ดูวีดีโอ

เคลลี (Kelly. 2003 : 167) ได้ศึกษาผลการใช้โทรทัศน์ต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการอ่านหนังสือของนักเรียนระดับอนุบาล โดยได้เน้นที่ครอบครัวของนักเรียนที่ชมรายการเพื่อการศึกษทางโทรทัศน์ โดยมีกิจกรรมเสริมทักษะการอ่านทางรายการโทรทัศน์ ผลการทดลองพบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนของนักเรียนทางโทรทัศน์มากขึ้น

อุน (Eun. 2003 : 222) ได้ทำการศึกษาเจตคติ และความคิดเห็นของบุคคลทั่วไปต่อการเรียนภาษาอังกฤษทางรายการโทรทัศน์ในประเทศเกาหลีโดยได้เลือกรายการสอนภาษาอังกฤษที่ออกอากาศ และเป็นที่ยอมรับสูงสุด 2 รายการในช่องการศึกษา ผลการทดลองพบว่าภาษาอังกฤษแบบอเมริกันได้รับการยอมรับ และมีการนำไปใช้มาก และภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่มีความจำเป็นและมีคุณค่ามาก

สมิธ (Smith. 2004 : 186) ได้ศึกษาถึงผลการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมในการเรียนวิชาภาษาต่างประเทศในวิทยาลัยผ่านทางโทรทัศน์ โดยใช้แบบสอบถาม และสังเกตผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันในด้านอายุ เพศ พื้นฐานการศึกษา ผลการทดลองพบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจมากต่อสภาพแวดล้อม และกระบวนการเรียนการสอน นอกจากนี้ผู้เรียนโดยทั่วไปมีความพึงพอใจต่อผู้สอนอีกด้วย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโทรทัศน์ จึงสรุปได้ว่า การนำบทเรียนโทรทัศน์มาใช้ในการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น และมีความสนใจต่อบทเรียนมากขึ้น อีกทั้งเป็นสื่อที่ให้ประโยชน์ได้หลายรูปแบบ สามารถเข้าถึงคนหมู่มากได้พร้อมๆ กัน รวมทั้งเสนอเนื้อหาสาระ ความรู้ ความคิดและประสบการณ์ต่างๆ โดยผู้ชมไม่ต้องมีความรู้ทางภาษาสูงนัก ซึ่งสามารถช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครูและอุปกรณ์การสอน นอกจากนี้ยังเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศในชั้นเรียน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ต่างๆ ได้ง่าย และรวดเร็วกว่าการสอนปกติ และผลการวิจัยยังพบว่าบทเรียนโทรทัศน์ยังส่งผลให้การเรียนรู้ของผู้เรียนสูงขึ้นด้วย

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้

ความหมายของการเรียนรู้

นักจิตวิทยาและนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ ดังนี้
กาเย่ (Gagné. 1985 : 2) ได้ให้ความหมายว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงความสามารถของมนุษย์ซึ่งจะคงอยู่ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง และการเรียนรู้เป็นเพียงสิ่งที่เกิดจากกระบวนการเจริญเติบโต เช่น การที่มีความสูงเพิ่ม หรือการมีความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเพิ่มมากขึ้น

ฮิลการ์ดและแอตคินสันส์ (Hilgard and Atkinsons. 1971 : 188) ได้อธิบายว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมก่อนข้างถาวร อันเป็นผลมาจากประสบการณ์เดิมหรือสิ่งแวดล้อม

คอนแบช (Cronbach. 1963 : 7) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้ คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเป็นผลจากการได้มีประสบการณ์

ชม ภูมิภาค (2523 : 58 – 65) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพต้องเริ่มต้นด้วยการรับรู้ที่ถูกต้อง การรับรู้ที่ถูกต้องจึงเป็นรากฐานอันสำคัญยิ่งการรับรู้นั้นจะต้องมีสิ่งต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องมากมาย เป็นขบวนการที่ซับซ้อนและการรับรู้จะถูกต้องแม่นยำหรือผิดพลาดเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัย ซึ่งพอจะแยกได้ 2 ประเภท คือ สภาวะของสิ่งเร้าและตัวผู้รับรู้เอง

พยอม วงศ์สารสี (2526 : 77) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากประสบการณ์ พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงนี้เป็นพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร ไม่ใช่พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากผลที่ผู้เรียนมีวุฒิภาวะหรือได้รับยาเสพติด หรือการที่ผู้เรียนได้รับอุบัติเหตุ

วไลพร ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม (2527 : 24 – 25) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเป็นผลจากการได้รับประสบการณ์ การเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมนี้ สามารถทำให้ผู้เรียนเผชิญกับเหตุการณ์ชนิดเดียวกันในลักษณะที่แตกต่างไปจากเดิม จนกล่าวได้ว่าบุคลิกภาพของคนเรานั้นเป็นผลของการเรียนรู้แทบทั้งสิ้น

เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต (2532 : 81) ได้ให้ความหมายว่า การเรียนรู้ คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากประสบการณ์ ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในมนุษย์ เราจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ

อารี พันธุ์ณี (2538 : 10) ได้อธิบายว่า การเรียนรู้ คือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปจากเดิมไปสู่พฤติกรรมใหม่ที่ค่อนข้างถาวร อันเป็นผลมาจากประสบการณ์หรือการฝึกฝน

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องจากการได้รับประสบการณ์ พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น เป็นพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร เพื่อพร้อมที่จะเผชิญกับสถานการณ์ชนิดเดียวกันในลักษณะที่ต่างไปจากเดิม

ทฤษฎีและหลักการเรียนรู้ (Learning Theories)

ในการสื่อความหมายในการเรียนการสอนหรือให้การศึกษาแก่บุคคลนั้นๆ เป้าหมายสำคัญก็คือ ต้องการจะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้านเนื้อหาวิชา หรือเรื่องราวที่ครูต้องการจะถ่ายทอด ซึ่งรวมไปถึงการฝึกให้เกิดความชำนาญ ตลอดจนมีเจตคติที่ดีด้วย

นักจิตวิทยาได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นในตัวบุคคลได้และจะมีปริมาณมากน้อยหรือมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่างๆหลายประการ คือ

1. แรงจูงใจ (Motive) เปลี่ยนเสมือนบรรทัดฐานต้นของการที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ คนเราจะเรียนรู้ได้ดีหากเขามีแรงจูงใจในบทเรียนที่เขาเรียน เช่น เรื่องนั้นแปลกใหม่ น่าตื่นเต้น หรือตรงกับความต้องการของเขา

2. กระบวนการสอน (Teaching Procedure) กระบวนการสอนที่จะส่งผลให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องเป็นกระบวนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้อย่างแจ่มแจ้งไม่สับสนงงงวย เช่น มีการอธิบายดี การยกตัวอย่างยกได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง ทำให้ผู้เรียนเห็นภาพพจน์ สอนได้ตรงกับที่ผู้เรียนจะรับรู้ได้

3. กระบวนการเรียน (Studying Procedure) บุคคลจะสามารถเรียนรู้และเข้าใจในสิ่งเร้านั้นอย่างถูกต้องมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับระดับความสัมพันธ์ของสิ่งเร้า การเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพ ก็ขึ้นอยู่กับกระบวนการเรียนของเขาที่ได้มีโอกาสสัมผัสกับสิ่งเร้าโดยตรงมากน้อยเพียงใดด้วย ดังนั้น ผู้เรียนที่ผ่านกระบวนการเรียนที่ตนได้มีโอกาสสัมผัสมาก จึงเกิดความเข้าใจและการรับรู้ที่ถูกต้องกว่าผู้เรียนที่เรียนจากคำบอกเล่าหรือจากการท่องจำเพียงอย่างเดียว ซึ่งตรงกับปรัชญาการศึกษาของดิวอี้ที่ว่า “Learning by Doing” (เสาวณีย์ ลิกขาบัณชิต. 2532 : 81 – 82)

องค์ประกอบของการเรียนรู้

ในทัศนะของกาเย (Gagné. 1985 : 3 – 4) ได้อธิบายว่า การเรียนรู้มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. ผู้เรียน เป็นบุคคลผู้รับสิ่งเร้าที่เป็นข้อมูล กิจกรรม ตลอดจนข่าวสารต่างๆ ผ่านทางระบบประสาทสัมผัส เข้าสู่สมองเพื่อการแปลความหมายและสั่งการออกไปยังตัวส่งปฏิบัติการ (Effectors) คือ ระบบกล้ามเนื้อและระบบต่อม ให้แสดงพฤติกรรมตอบสนองที่สามารถสังเกตเห็นได้ ออกมาว่าเขาได้เกิดการเรียนรู้ขึ้นแล้ว ในบางกรณีสิ่งเร้าในการเรียนรู้ที่บุคคลรับเข้าสู่สมองจะถูก

เก็บไว้ในระบบความจำของผู้เรียน และอาจจำออกมาแสดงเมื่อไรก็ได้ตามที่ต้องการในส่วนนี้ ความจำจึงเป็นการแปลความหมายสิ่งเร้าที่แสดงออกมาเป็นการกระทำที่สามารถสังเกตเห็นได้ในรูปของการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ

2. สถานการณ์การเรียนรู้ในจิตวิทยาการเรียนรู้ สถานการณ์ที่สามารถกระตุ้นประสาทสัมผัสของผู้เรียนได้ เรียกว่า สถานการณ์ที่เป็นสิ่งเร้า ซึ่งประกอบด้วยสถานการณ์ย่อยๆ มากมาย หากสถานการณ์หนึ่งถูกจำแนกออกมาให้ปรากฏเด่นชัด เราก็จะเรียกว่าเป็นสิ่งเร้า

3. เนื้อหาในความทรงจำของผู้เรียน เนื้อหาเป็นเนื้อหาที่ได้ทำการจัดระเบียบหมวดหมู่ไว้แล้วเป็นอย่างดี ทั้งนี้โดยเชื่อมโยงกับสถานการณ์การเรียนรู้ในครั้งก่อนหน้า

4. การตอบสนองที่เป็นผลมาจากปัจจัยนำเข้าต่างๆ โดยทั่วไป คำว่า การตอบสนอง สามารถให้ความหมายได้ทั้งอย่างกว้างๆ และชี้เฉพาะ เช่น ถ้าคนๆหนึ่งกล่าวถึงการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อเฉพาะส่วน หรือการแสดงออกของร่างกายทุกส่วนในการเดิน การตอบสนองก็จะเป็นผลมาจากปัจจัยนำเข้ามากกว่าลักษณะของปัจจัยนำเข้า

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต

ความหมายของทักษะชีวิต

ทักษะชีวิตเป็นสิ่งสำคัญที่มีส่วนช่วยเพิ่มทักษะในการตัดสินใจ และการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งมีหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังเช่น

องค์การอนามัยโลก (WHO. 1994 : 1 – 4) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตว่า หมายถึง ความสามารถทางสังคม ความคิดวิเคราะห์ ความพยายามเพิ่มพูนปฏิสัมพันธ์ของตนกับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมให้ประสบความสำเร็จ เพื่อสามารถแก้ไขปัญหาในสถานการณ์วิกฤตที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ตลอดจนเป็นความสามารถที่จะส่งเสริมสุขภาพของบุคคลและชุมชนด้วย

กระทรวงสาธารณสุข และอื่นๆ (2539 : 1 – 3) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตรวมกันว่า ทักษะชีวิต (Life Skill) หมายถึง ความสามารถอันประกอบด้วยความรู้ เจตคติและทักษะในอันที่จะจัดการกับปัญหารอบๆ ตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคตไม่ว่าจะเป็นเรื่องเพศ สารเสพติด บทบาทชายหญิง ชีวิตครอบครัว สุขภาพ อิทธิพลสื่อ สิ่งแวดล้อม จริยธรรม ปัญหาสังคม เป็นต้น

ประเสริฐ ต้นสกุล (2538 : 5) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตไว้หลายความหมาย ดังนี้

ทักษะชีวิต หมายถึง คุณลักษณะหรือความสามารถเชิงสังคมจิตวิทยา (Psychosocial Competence) เป็นทักษะภายในที่ช่วยให้สามารถเผชิญสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถพื้นฐานที่ทุกคนจำเป็นต้องใช้ในการเลือกดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องอาศัยการถ่ายทอดประสบการณ์โดยการฝึกฝน อบรม

ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์ (2538 ข : 15) กล่าวว่า ทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถของคนในการจัดการกับปัญหารอบตัว โดยอาศัยเจตคติและทักษะของบุคคล

ทองคูณ หงษ์พันธุ์ (2543 : 4) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตว่า เป็นทักษะภายในที่ช่วยให้สามารถเผชิญสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความหมายทักษะชีวิตที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถภายในตัวบุคคลที่จัดการกับปัญหา โดยมีการใช้ความคิดวิเคราะห์ เผชิญสถานการณ์และมีการตัดสินใจในการเลือกทางในการแก้ไขปัญหาที่วิกฤตที่ทำให้เกิดปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบของทักษะชีวิต

องค์การอนามัยโลก (WHO. 1997 : 2) ได้แบ่งองค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้ 10 ประการ ดังนี้

1. การตัดสินใจ (Decision Making)
2. การแก้ไขปัญหา (Problem Solving)
3. ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking)
4. ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking)
5. การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Communication)
6. ทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship Skills)
7. การตระหนักรู้ในตน (Self Awareness)
8. ความเห็นใจผู้อื่น (Empathy)
9. การจัดการกับอารมณ์ (Coping with Emotion)
10. การจัดการกับความเครียด (Coping with Stress)

ซึ่งกรมสุขภาพจิตได้แบ่งตามพฤติกรรมการเรียนรู้ได้ 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านพุทธิพิสัย ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ และความคิดวิเคราะห์วิจารณ์
2. ด้านจิตพิสัย ได้แก่ ความตระหนักรู้ในตน และความเข้าใจผู้อื่น
3. ด้านทักษะพิสัย มี 3 คู่ ได้แก่
 - 3.1 การสร้างสัมพันธภาพ และการสื่อสาร
 - 3.2 การตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา
 - 3.3 การจัดการด้านอารมณ์ และความเครียด

ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์ (2538 ก: 1 – 20) มีแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของทักษะชีวิตว่าประกอบด้วย ความรู้ เจตคติและทักษะ โดยมีเจตคติและทักษะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญและจากองค์ประกอบของทักษะชีวิตขององค์การอนามัยโลกนั้น ประเทศไทยได้นำมาพัฒนา ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคม วัฒนธรรมไทย และเพื่อให้ง่ายต่อการพัฒนาโปรแกรมการเรียนการสอนโดยมีวิธีการสอน 2 แบบ คือ การสอนเจตคติและการสอนทักษะ แทนที่จะเป็นวิธีการสอนทักษะชีวิต

10 ชนิด ดังเช่นขององค์การอนามัยโลก ดังนั้น การสอนทักษะชีวิตตามแนวคิดนี้ สรุปได้ดังนี้

เจตคติ	คุณค่าในตนเอง - ความรับผิดชอบต่อสังคม	กระบวนการสอนเจตคติ
องค์ประกอบร่วม	ความตระหนักในตนเอง - ความเห็นใจผู้อื่น	
ทักษะ	ความคิดสร้างสรรค์ - ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์	กระบวนการสอน
	การสื่อสาร - ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	
	การตัดสินใจ - การแก้ไขปัญหา	
	การจัดการกับอารมณ์ - การจัดการกับความเครียด	

ภาพที่ 1 องค์ประกอบของทักษะชีวิตที่มีเจตคติและทักษะเป็นองค์ประกอบสำคัญ
ที่มา : ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์ (2538 ก: 6)

ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์ (2538 ก: 2) ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของการสอนทักษะชีวิตแก่เยาวชนว่า เยาวชนของเราอยู่ภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ขณะเดียวกันก็มีปัญหาของสถาบันครอบครัวในการพัฒนาเยาวชน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ระบบการศึกษาจะต้องช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เยาวชนส่วนใหญ่ เพื่อที่จะเผชิญปัญหารอบตัว และภูมิคุ้มกันเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างครอบครัวในอนาคตของเยาวชนต่อไป

แนวคิดเรื่องเจตคติกับทักษะชีวิต

เจตคติเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการสร้างทักษะชีวิต ให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลโดยมีผู้ให้ความหมาย และความสัมพันธ์ของเจตคติและทักษะชีวิตไว้ ดังนี้

ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์ (2537 : 1) ได้ให้ความหมายของเจตคติไว้ว่า หมายถึง ความคิดหรือความเชื่อ ความรู้สึกประกอบความคิดหรือความเชื่อนั้นๆ ที่ทนทานและได้รับการจัดระเบียบอันเป็นตัวชักนำให้คนเราปฏิบัติไปในทิศทางต่างๆ เจตคติมิใช่ความคิดเห็นธรรมดาแต่เป็นองค์ประกอบของอารมณ์ ความรู้สึก และมีลักษณะฝังลึก เป็นตัวกำหนดให้คนเราทำหรือไม่ทำพฤติกรรมต่างๆ ด้วย กล่าวคือ มีผลต่อพฤติกรรมหรือทางเลือกปฏิบัติตัวของคนเรา

เจตคติเกิดขึ้นจากกระบวนการอบรมขัดเกลาทางสังคม ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลนั่นเอง โดยคนเราเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับครอบครัว เริ่มตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน เพื่อน สื่อมวลชน เป็นต้น เจตคติสามารถเรียนรู้โดยทางอ้อมจากการได้เห็น ได้ฟัง ได้รับรู้จากบุคคลและสิ่งต่างๆ หรืออาจเกิดจากประสบการณ์ตรง ซึ่งในกรณีนี้จะเป็นเจตคติที่มีความทนทานมากกว่า

ประเสริฐ ดันสกุล (2538 : 6) ได้กล่าวถึง แนวคิดเจตคติและความสัมพันธ์ของเจตคติกับทักษะชีวิต ว่าต่างก็เป็นลักษณะภายในของบุคคล เป็นสภาวะทางสังคมจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการกำหนดแนวพฤติกรรมของมนุษย์ ในสภาวะการณ์ต่างๆ ทั้งที่มีปัญหาและไม่มีปัญหา และทั้ง

สองอย่างนี้ไม่ใช่สิ่งเดียวกัน

เจตคติ (Attitude) เป็นเรื่องของความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (สิ่งเร้า) เป็นผลลัพธ์หรือข้อสรุปที่เกิดจากการนำข้อมูลทั้งหมดเกี่ยวกับสิ่งเร้า นั้น มาเทียบกับข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง โดยใช้กระบวนการคิดอันเป็นกระบวนการภายใน ที่นำข้อมูลความรู้ไปสร้างเป็นความเชื่อทำให้เกิดเป็นผลทางอารมณ์ความรู้สึก

ส่วนทักษะชีวิตนั้นไม่ใช่อารมณ์ความรู้สึกหรือความเห็นความเชื่อ แต่เป็นความสามารถทางสติปัญญาที่ทุกคนจำเป็นต้องใช้ ในการดำเนินชีวิตประจำวันเป็นความสามารถที่อาจพัฒนาขึ้นได้ด้วยการฝึกและการกระทำซ้ำๆ จนเกิดความเคยชิน ชำนาญ เป็นลักษณะนิสัยในด้านการหล่อหลอมพฤติกรรมนั้น

การสอนทักษะชีวิต

ในการสร้างกรอบความคิด ให้เยาวชนสามารถป้องกันตนเองจากสารเสพติดนั้น การสอนทักษะชีวิตจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ การสอนทักษะชีวิตจึงควรเริ่มปลูกฝังตั้งแต่เด็ก เพื่อให้เขาสามารถเกิดความคิดวิเคราะห์ และแก้ไขปัญหาชีวิตต่างๆอย่างมีวิจารณญาณได้

กรมอนามัย (2539 : 6 – 7) ได้กล่าวไว้ว่า ในการสอนทักษะชีวิตตามแนวความคิดของกรมอนามัย แต่ละครั้งจะมียุทธศาสตร์ประกอบผสมผสานกันไปทั้งในด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย แต่การสอนทักษะต่างๆ เช่น ทักษะการสื่อสารเป็นการสอนที่มุ่งเน้นการสอนในด้านทักษะพิสัย ซึ่งต้องอาศัยการสร้างให้เกิดความชัดเจนในตัวทักษะให้เห็นเป็นขั้นตอนที่ปฏิบัติได้ง่ายและผู้เรียนได้มีโอกาสลงมือปฏิบัติในสถานการณ์ใกล้เคียงตัว

การสอนทักษะชีวิตจะต้องประกอบด้วย 2 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

1. ขั้นรู้ชัดเห็นจริง เป็นขั้นตอนที่มุ่งให้นักเรียนรับรู้วาทักษะเหล่านั้นมีความสำคัญและฝึกฝนให้ทำเป็นหรือทำได้อย่างไร
2. ขั้นลงมือกระทำ เป็นขั้นตอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติตามได้เรียนรู้มาจากขั้นตอนแรก

พิมพ์ใจ บุญยัง (2540 : 37 – 38) ได้สรุปความหมาย ทักษะชีวิตศึกษา (Life Skills Education) หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียน ผู้สอน และสิ่งแวดล้อม (Interactive Learning) เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมที่เหมาะสม ที่ช่วยให้เยาวชนและประชาชนทั่วไปมีความรับผิดชอบต่อชีวิตของตนเอง โดยการเลือกทางเดินที่จะนำไปสู่การมีสุขภาพดี มีศักยภาพในการต่อต้านแรงกดดันด้านลบต่างๆ และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ทักษะชีวิตศึกษาเป็นพื้นฐานของการสอนทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตประจำวัน (General life skills) และมีการฝึกทักษะที่เชื่อมโยงกับสุขภาพและปัญหาทางสังคม

การสอนทักษะชีวิตเป็นการสอนแบบพลวัตรและเป็นกระบวนการวิธีการง่ายๆ ประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ เช่น กลุ่มย่อยและจับคู่ ระดมสมอง แสดงบทบาทสมมติ เกมส์ และการโต้วาที การ

สอนอาจเริ่มจากครูแสดงให้เห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในชีวิต ซึ่งสามารถนำทักษะชีวิตไปใช้ได้ มีการอภิปรายปัญหาในกลุ่มย่อย หรือจับคู่อภิปราย ถ้าไม่เกิดความกระจ่างชัด อาจแสดงบทบาทสมมติตามสถานการณ์จำลอง ให้ฝึกปฏิบัติในสถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไป สุดท้ายครูอาจมอบหมายการบ้าน เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีการอภิปรายและฝึกทักษะกับครอบครัวและเพื่อนๆ

วิธีการสอนทักษะชีวิตที่เหมาะสม คือ การสอนที่เน้นให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนที่เรียกว่า Active learning และการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential learning)

องค์การอนามัยโลก (WHO. 1994 : 4) ได้สรุปว่าการสอนทักษะชีวิตสามารถสอนได้ทุกอายุของเด็กในโรงเรียน จากประสบการณ์ควรเริ่มสอนเมื่อเด็กมีอายุ 6 – 16 ปี ซึ่งเป็นวัยที่สำคัญต่อการเรียนรู้ทักษะชีวิต อย่างไรก็ตามการสอนทักษะชีวิตขึ้นอยู่กับนโยบายทางการศึกษา และทรัพยากรต่างๆ ถ้าจะให้ดีการสอนควรเริ่มเมื่อเด็กยังมีอายุน้อยๆ ก่อนที่จะมีพฤติกรรมทางลบ หรือมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

ทักษะชีวิตที่ผู้วิจัยศึกษา

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ผลิตบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด จึงได้เลือกทักษะที่จำเป็นในการป้องกันสารเสพติดมา 5 องค์ประกอบ คือ การคิดวิเคราะห์วิจารณ์การตระหนักรู้ในตน ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ไขปัญหา และทักษะการปฏิเสธ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การคิดวิเคราะห์วิจารณ์ (Critical Thinking) มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ไว้ ดังนี้

องค์การอนามัยโลก (WHO. 1997 : 2) ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการคิดอย่างมีวิจรณญาณ เป็นความสามารถที่จะวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร และประเมินปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรม เช่น ค่านิยม แรงกดดันจากกลุ่มเพื่อน อิทธิพลจากสื่อต่างๆ ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต

พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์ (2541 : 7) ได้ให้ความหมายว่า เป็นความพยายามที่จะตรวจ สอบความเชื่อ ความเข้าใจ และข้อสรุปของตนเองด้วยการย้อนคิดอย่างมีเหตุผลด้วยข้อมูลที่เชื่อถือได้

กระทรวงสาธารณสุข (2541 : 2) ได้ให้ความหมายว่า เป็นความสามารถที่จะวิเคราะห์แยกแยะข้อมูล ข่าวสาร ปัญหา และสถานการณ์ต่างๆ รอบตัว

จึงสรุปได้ว่า การคิดอย่างมีวิจรณญาณ หมายถึง การใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลในการสืบค้นปัญหา วิเคราะห์แยกแยะข้อมูลข่าวสาร ปัญหา และสถานการณ์ ประเมินปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปัญหาต่างๆ ตลอดจนสามารถได้บทสรุปที่เที่ยงตรงโดยคำนึงถึงเหตุผล ข้อเท็จจริง

แบนด์แมน (Bandman. 1995) ได้เสนอรูปแบบวิธีการเรียนการสอนความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ ดังนี้

1. รูปแบบการสร้างความรู้สึก (Feeling Model) การสร้างความรู้สึกเกิดจากการสังเกต การไวต่อการกระตุ้น การดูแล ความวิตกกังวล ความว่องไวต่อสิ่งต่างๆ ซึ่งสร้างความรู้สึกเป็นความต้องการทางความคิด วิสัยทัศน์และการหยั่งรู้ถึงความรู้สึก

2. รูปแบบการมีวิสัยทัศน์ (Vision Model) เป็นการจัดระบบ และแปลความรู้สึกในการที่จะสืบค้นหลักการและกฎเกณฑ์ เพื่อเป็นแนวทางในการตอบสนองที่เหมาะสมจากการที่ได้รับรู้

3. รูปแบบการตรวจสอบ (Examination Model) เป็นการสะท้อนถึงความคิดการหยั่งรู้และวิสัยทัศน์ ซึ่งเป็นการมองหากฎเกณฑ์ที่เหมาะสมในการวิจัย สืบสวน ทดสอบ ตรวจสอบ พิสูจน์ยืนยันว่าเป็นจริงและอ้างเหตุผลสนับสนุน

2. การตระหนักรู้ในตน (Self Awareness) มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับการตระหนักรู้ในตนไว้ ดังนี้

องค์การอนามัยโลก (WHO. 1997 : 2) ได้ให้ความหมายของการตระหนักรู้ในตนว่าเป็นความสามารถในการเข้าใจจุดดีจุดด้อยของตนเอง อะไรที่ตนเองปรารถนาและไม่พึงปรารถนา และเข้าใจความแตกต่างจากบุคคลอื่น สามารถอยู่ภายใต้แรงกดดันต่างๆในชีวิตได้ นอกจากนี้ยังส่งผลต่อการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและการเห็นใจผู้อื่นอีกด้วย

กระทรวงสาธารณสุข (2541 : 2) ได้ให้ความหมายของการตระหนักรู้ในตนว่า เป็นความสามารถในการค้นหาและเข้าใจจุดดีจุดด้อยของตนเอง และความแตกต่างจากบุคคลอื่น ไม่ว่าจะในแง่ความสามารถเพศ วัย ระดับการศึกษา ศาสนา สีผิว ท้องถิ่น สุขภาพ เป็นต้น

จึงสรุปได้ว่า การตระหนักรู้ในตน หมายถึง การรับรู้เกี่ยวกับจุดดีจุดด้อย ความรู้สึก การกระทำ ความต้องการของตนเอง สามารถเข้าใจและยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองกับผู้อื่นตามสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นได้

กรมอนามัย (2539) ได้สรุปว่าการพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองปฏิบัติได้ 2 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นตอนการสร้างความรู้สึก ประกอบด้วยการใช้สื่อต่างๆ เพื่อให้เกิดความรู้สึก เช่น วิดีทัศน์และกิจกรรมโดยการใช้เกม

2. ขั้นตอนการจัดระบบความคิด ความเชื่อ ประกอบด้วยกิจกรรมที่เน้นการใช้กระบวนการกลุ่ม เช่น การอภิปรายกลุ่มย่อย การอภิปรายกลุ่มใหญ่ และการประยุกต์แนวคิด

3. ทักษะการตัดสินใจ (Decision Making) มีผู้กล่าวถึงทักษะการตัดสินใจไว้หลายท่าน ดังนี้

แพทเทอร์สัน (Patterson. 1980 : 107) ได้ให้ความหมายของการตัดสินใจว่า เป็นการที่บุคคลเข้าไปสู่การเสี่ยง โดยมีการรวบรวมข้อมูลและการประเมินข้อมูลจากทางเลือกหลายทาง และมีสิ่งประกอบอื่นๆที่สำคัญ ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจเลือก

องค์การอนามัยโลก (WHO. 1997 : 2) ได้ให้ความหมายของการตัดสินใจว่า เป็นการช่วยให้บุคคลจัดการกับชีวิตอย่างสร้างสรรค์ การตัดสินใจสามารถส่งผลกระทบต่อสุขภาพได้ หากเยาวชนมีความกระตือรือร้นในการตัดสินใจ กระทำสิ่งต่างๆโดยคำนึงถึงสุขภาพด้วยการประเมินความแตกต่างของทางเลือกและการประเมินว่าการตัดสินใจที่แตกต่างกันนั้นจะนำมาซึ่งผลที่แตกต่างกัน

ปรางทิพย์ อุจะรัตน์ (2541 : 25) ได้ให้ความหมายของการตัดสินใจว่า เป็นกระบวนการเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีระบบระเบียบ เพื่อการเลือกวิธีปฏิบัติจากหลายทางเลือกที่คิดค้นไว้ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

จึงสรุปได้ว่า การตัดสินใจ เป็นการที่บุคคลอยู่ในภาวะที่ต้องเลือก โดยมีการนำเอาข้อมูลและเหตุผลจากหลายๆทางมาใช้ประกอบการตัดสินใจ และนำไปสู่การตัดสินใจเลือก

กอร์ดอนและจูดิธ (Gordon and Judith. 1993 : 244 – 248) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการตัดสินใจว่าประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์สถานการณ์ (Situation Analysis) หมายถึง การพิจารณาถึงองค์ประกอบของสถานการณ์นั้นๆ ข้อจำกัดที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจและความเป็นไปได้ในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่
2. การตั้งวัตถุประสงค์ (Objective and Criteria Setting) หมายถึง การแยกแยะเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการตัดสินใจ รวมถึงเกณฑ์ที่ใช้กำหนดให้ครอบคลุมถึงคุณภาพการยอมรับและความถูกต้อง
3. การค้นหาทางเลือก (Alternative Search) หมายถึง ขั้นตอนที่รวบรวมข้อเท็จจริง การยอมรับทางเลือกแต่ละทางเลือกที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ง่าย
4. การประเมินทางเลือก (Alternative Evaluation) หมายถึง เกณฑ์การประเมินในเรื่องของความเป็นไปได้ ค่าใช้จ่าย ความเที่ยงตรง และความเสี่ยง หรือความไม่แน่นอนของผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก
5. การตัดสินใจ (Making the Decision) หมายถึง ผู้ทำการตัดสินใจได้เลือกทางเลือกที่ดี เหมาะสม และสอดคล้องที่สุด แต่ความรับผิดชอบในการตัดสินใจอาจขึ้นอยู่กับบุคคลกลุ่มคนที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการเลือก ความพอใจในการวางแผนการตัดสินใจและความเห็นชอบในการตัดสินใจ
6. การทบทวนการตัดสินใจ (Decision Review) หมายถึง ขั้นตอนสุดท้ายทบทวนกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่จะนำไปสู่การตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ โดยทบทวนทุกขั้นตอนที่ผ่านมาพร้อมทั้งไม่ลืมที่จะกำหนดแผนการประเมินและระยะเวลาที่จะต้องประเมินไว้ตั้งแต่เริ่มต้น

4. ทักษะการแก้ปัญหา (Problem Solving) มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

กระทรวงสาธารณสุข (2541 : 3) ให้ความหมายว่า การแก้ไขปัญหา คือความสามารถในการรับรู้ปัญหา สาเหตุของปัญหา หาทางเลือกวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสียของแต่ละทางเลือก ประเมินทางเลือก และตัดสินใจเลือกทางแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

องค์การอนามัยโลก (WHO. 1997 : 3) ให้ความหมายการแก้ไขปัญหาไว้ว่า หมายถึงความสามารถในการต่อสู้กับปัญหาต่างๆในชีวิต โดยเฉพาะปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้เกิดการเจ็บป่วยทางจิตและกายตามมา

จึงสรุปได้ว่า การแก้ไขปัญหา หมายถึง ความสามารถในการต่อสู้ปัญหาที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาและอุปสรรค เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่วางไว้ โดยผ่านกระบวนการตัดสินใจเลือกวิธีแก้ปัญหาที่เหมาะสมที่สุด

เวียร์ (Weir. 1974 : 18) ได้เสนอแนะขั้นตอนในการคิดแก้ไขปัญหาไว้ 4 ลำดับ คือ

1. ขั้นระบุปัญหา หมายถึงความสามารถในการบอกสาเหตุที่เป็นไปได้ของปัญหาจากข้อเท็จจริงตามสถานการณ์
2. ขั้นการวิเคราะห์ปัญหา หมายถึง ความสามารถในการบอกสาเหตุที่เป็นไปได้ของปัญหาจากข้อเท็จจริงตามสถานการณ์
3. ขั้นการเสนอวิธีการคิดแก้ไขปัญหา หมายถึง ความสามารถในการหาวิธีการคิดแก้ไขปัญหาให้ตรงกับสาเหตุของปัญหา
4. ขั้นการตรวจสอบผลลัพธ์ หมายถึง ความสามารถอธิบายผลที่เกิดขึ้นหลังจากการใช้วิธีการคิดแก้ไขปัญหา

องค์การอนามัยโลก (WHO. 1994 : 3) เสนอขั้นตอนของการแก้ไขปัญหาไว้ ดังนี้

1. ระบุปัญหา
2. คิดหาวิธีแก้ไขปัญหาต่างๆ
3. ชั่งน้ำหนักข้อดี ข้อเสียของแต่ละวิธี
4. เลือกวิธีการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมที่สุด และวางแผนว่าทำอย่างไรให้เป็นจริง

5. ทักษะการปฏิเสธ (Denial skills)

กระทรวงสาธารณสุข และอื่นๆ (2539 : 2 – 3) ได้สรุปว่า การปฏิเสธเป็นสิทธิส่วนบุคคลที่ทุกคนควรยอมรับในความต้องการที่แตกต่างกัน การปฏิเสธที่ได้ผลและยอมรับได้โดยไม่เสียสัมพันธภาพในหมู่เพื่อน เพื่อหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ไม่เกิดประโยชน์ หรืออาจเกิดผลกระทบในแง่ลบตามมา

หลักการปฏิเสธมีดังนี้

1. ปฏิเสธอย่างจริงจังทั้งท่าทาง คำพูดและน้ำเสียง เพื่อแสดงความตั้งใจอย่างชัดเจนที่จะขอปฏิเสธ
2. ใช้ความรู้สึกเป็นข้ออ้างประกอบเหตุผล เพราะการใช้เหตุผลอย่างเดียว มักถูก

โต้แย้งด้วยเหตุผลอื่น การอ้างความรู้สึกจะทำให้โต้แย้งได้ยากขึ้น

3. การขอความเห็นชอบและแสดงการขอบคุณเมื่อผู้ชนยอมรับ จะเป็นการรักษา
น้ำใจของผู้ชน

4. เมื่อถูกเข้าชี้หรือสบประมาท ไม่ควรหวั่นไหวไปกับคำพูดเหล่านั้น เพราะจะทำให้
ขาดสมาธิในการหาทางออก ควรยืนยันการปฏิเสธและหาทางออกโดยเลือกวิธีการต่อไปนี้

4.1 ปฏิเสธซ้ำโดยไม่ต้องใช้ข้ออ้างพร้อมทั้งบอกลา หาทางเลี่ยงจากเหตุการณ์ไป

4.2 การต่อรอง โดยการหากิจกรรมอื่นที่ดีมาทดแทน

4.3 การผัดผ่อน โดยการขอยืดระยะเวลาออกไป เพื่อให้ผู้ชนเปลี่ยนความตั้งใจ

ทักษะการปฏิเสธ เป็นความสามารถในการใช้คำพูด และท่าทางเพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิด
ของตนเอง และความสามารถในการรับรู้ความรู้สึกนึกคิดของอีกฝ่าย เป็นทักษะที่สำคัญของทักษะ
การสร้างสัมพันธภาพ และการสื่อสาร (Interpersonal relationship and Communicational skills)
(กระทรวงสาธารณสุข และอื่นๆ. 2539 : 2 – 3) ทักษะการปฏิเสธมีประโยชน์อย่างยิ่งในเชิงยับยั้ง
พฤติกรรมเสี่ยง และพฤติกรรมเบี่ยงเบนทั้งหลายที่เกิดจากการคิดริเริ่มที่ไม่สร้างสรรค์ การรู้จัก
ปฏิเสธเพื่อรักษาจุดยืนของตนเอง โดยการเจรจาต่อรองอย่างละมุนละม่อมเพื่อรักษาหน้าใจ และ
ผลประโยชน์ของตนเอง นับว่ามีความสำคัญมาก เป็นทักษะพื้นฐานที่จะช่วยทำหน้าที่เป็นภูมิคุ้มกัน
อย่างถาวร ที่คอยเหนี่ยวรั้งเยาวชนออกจากพฤติกรรมเบี่ยงเบน และชักนำให้เยาวชนเลือกกระทำ
พฤติกรรมที่เหมาะสมได้ (ประเสริฐ ดันสกุล. 2538 : 20 – 21)

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด

ความหมายของสารเสพติด

องค์การอนามัยโลกได้ให้ความหมายของสารเสพติดไว้ว่า สารเสพติด หมายถึง ยาหรือ
สารใดก็ตามเมื่อรับเข้าสู่ร่างกายจะโดยการรับประทาน ฉีด สูบ หรือดมติดต่อกันชั่วระยะเวลาหนึ่ง
แล้ว จะทำให้มีผลต่อร่างกายและจิตใจของผู้ได้รับยาหรือสารนั้นในลักษณะดังต่อไปนี้ (สุพัฒน์.
2536 : 59)

1. มีความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะเสพยาหรือสารนั้นต่อไปอีก
2. มีความโน้มเอียงที่จะต้องเพิ่มปริมาณยาหรือสารนั้นมากขึ้นเรื่อยๆ
3. เมื่อหยุดยาหรือสารนั้น จะเกิดอาการอดยาหรืออยากยา
4. ผู้ที่ใช้ยาหรือสารนั้นเป็นเวลานาน จะเกิดผลร้ายต่อสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตราที่ 4 ให้ความหมายของยาเสพติดให้
โทษไว้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2540 : 14)

ยาเสพติดให้โทษ หมายถึง สารเคมีหรือวัตถุชนิดใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกาย ไม่ว่าจะโดย
รับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใดๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะ
สำคัญเช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพเรื่อยๆ มีการการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้ง

ร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงอยู่ตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง รวมถึงพืชหรือส่วนที่เป็นของพืชหรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษ หรืออาจใช้ผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษ และสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ไม่หมายความว่าถึงยาสามัญประจำบ้านบางตำรับตามกฎหมายว่าด้วยยาที่มียาเสพติดให้โทษผสมอยู่

จึงสรุปได้ว่า สารเสพติด คือ ยาหรือสารที่เข้าสู่ร่างกายโดยวิธีการใดๆก็ตาม แล้วก่อให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจ และต้องมีการเพิ่มขนาดของยาขึ้นเรื่อยๆ นอกจากนี้เมื่อมีการหยุดยาจะทำให้เกิดความต้องการเสพอยู่ตลอดเวลา และก่อให้เกิดผลเสียต่อร่างกายและจิตใจ

ประเภทของสารเสพติด

ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 และประกาศของกระทรวงสาธารณสุข ได้ระบุประเภทและชื่อสารเสพติดให้โทษชนิดต่างๆ ไว้ทั้งสิ้น 151 ชนิดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท อีก 4 ประเภท 108 ชนิด รวมเป็น 259 ชนิด สารเสพติดเหล่านี้สามารถจัดแบ่งเป็นประเภทต่างๆได้ ดังนี้ (สันติ จัยสิน และคณะ. 2544 : 16 – 18)

1. ตามแหล่งที่มา แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1.1 ประเภทที่ได้จากธรรมชาติ ได้แก่ ยาเสพติดที่ได้มาจากต้นพืช เช่น ฝิ่น มอร์ฟีน กระต่อม กัญชา เป็นต้น

1.2 ประเภทที่ได้จากการสังเคราะห์ เป็นยาเสพติดที่ได้มาจากการปรุงขึ้น โดยกรรมวิธีทางเคมีโดยตรงและนำมาใช้แทนยาเสพติดธรรมชาติได้ เช่น เฮโรอีน เซโคบาร์บิทัล แอมเฟตามีน เป็นต้น

2. ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 แบ่งได้เป็น 5 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 คือ ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง เช่น เฮโรอีน เมทแอมเฟตามีน แอมเฟตามีน เอ็กซ์ตาซี และแอลเอสดี

ประเภทที่ 2 คือ ยาเสพติดให้โทษทั่วไป เช่น มอร์ฟีน โคเคอิน ฝิ่น

ประเภทที่ 3 คือ ยาเสพติดให้โทษที่มีลักษณะเป็นต้นตำรับยา และมียาเสพติดให้โทษประเภท 2 ผสมอยู่

ประเภทที่ 4 คือ สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท 1หรือประเภท 2 เช่น แอซติกแอนไฮไดรด์ แอซติลคลอไรด์

ประเภทที่ 5 คือ ยาเสพติดที่มีได้เข้าอยู่ในประเภทที่ 1 ถึงประเภท 4 เช่น กัญชา ฝิ่น กระต่อม เห็ดขี้ควาย

3. ตามกฎหมาย แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

3.1 ประเภทถูกกฎหมาย เช่น ยาแก้ไอ น้ำดำ บุหรี่ เหล้า กาแฟ เป็นต้น

3.2 ประเภทผิดกฎหมาย

- ยาเสพติดให้โทษ เช่น มอร์ฟิน ฝิ่น เฮโรอีน พืชกระท่อม กัญชา
- วัตถุออกฤทธิ์ เช่น เซโคบาร์บิทัล เพมโกลีน อีเฟดรีน
- สารระเหย เช่น ทินเนอร์ กาว แล็กเกอร์

4. ตามการออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

4.1 ยาเสพติดประเภทกดระบบประสาท เช่น ฝิ่น มอร์ฟิน เฮโรอีน ยานอนหลับ สารระเหยและยาระงับประสาทต่างๆ ยาในกลุ่มนี้มีฤทธิ์ในการเสพติดสูงมาก ทำให้ติดยาทั้งทางร่างกายและจิตใจ

4.2 ยาเสพติดประเภทกระตุ้นระบบประสาท เช่น ยาบ้า พืชกระท่อม โคเคน ยาอี ฤทธิ์ยาจะกระตุ้นประสาทส่วนสมองทำให้ประสาทตื่นตัว กระปรี้กระเปร่าชั่วคราว ถ้าใช้ปริมาณมากๆ และนานๆ จะทำให้ร่างกาย สมอง และจิตใจเสื่อมโทรมลง

4.3 ยาเสพติดประเภทหลอนประสาท เช่น แอลเอสดี เมสคาลิน เห็ดขี้ควาย ยาเค ยาประเภทนี้จะทำให้การมองเห็น การได้ยิน การสัมผัส และการดมกลิ่นเปลี่ยนแปลงไปจากความเป็นจริง และหลอนประสาทผู้เสพ

4.4 ยาเสพติดประเภทออกฤทธิ์ผสมผสาน เช่น กัญชา โดยจะออกฤทธิ์กดกระตุ้น และหลอนประสาท ทำให้เพ้อฝัน ไม่สามารถควบคุมตนเองได้

ลักษณะของสารเสพติด

สารเสพติดมีอยู่ด้วยกันมากมายหลายประเภท แต่ละประเภทมีโทษและความรุนแรงที่แตกต่างกันหลายท่านได้กล่าวถึงลักษณะของสารเสพติดไว้ ดังนี้

ศรีประกาย ทัตตานนท์ (2539 : 20) ได้กล่าวว่า ปัญหาการติดสารเสพติดนั้นได้มีมานานตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ หลายๆ สังคมในโลกได้ค้นพบสารที่มีคุณสมบัติระงับอาการปวดและเป็นยารักษาโรค รวมทั้งสารที่ทำให้เกิดอาการสับสน เช่น ฝิ่น ใบโคคา และกัญชา ต่อมาการเสพยาได้เปลี่ยนแปลงไปเพราะว่ามีสารเสพติดบริสุทธิ์ที่ได้มาจากการสังเคราะห์ และมีวิธีการเสพยาแบบใหม่ๆ เช่น การฉีดเข้าหลอดเลือดดำ

สารเสพติดที่เด็กก่อนวัยรุ่นเริ่มต้นทดลองเสพเป็นครั้งแรก มักจะเป็นบุหรี่ยาสูบ กัญชา และสารระเหย การเริ่มต้นทดลองเสพยาในวัยรุ่นและหลังวัยรุ่นนั้นมักเป็นยาประเภทแอมเฟตามีน (ยาบ้า) ประเภทของสารเสพติดที่กำลังแพร่ระบาดในปัจจุบันที่นักเรียน นักศึกษา เด็กและเยาวชน ผู้ใช้แรงงานใช้ หรือเสพกันมาก รวมทั้งมีการลักลอบผลิตและจำหน่าย คือ ฝิ่น เฮโรอีน กัญชา แอมเฟตามีน (ยาบ้า) และสารระเหย เป็นต้น

สารเสพติดที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 มีทั้งหมด 108 ชนิด แต่ในที่นี้จะกล่าวถึงชนิดที่สำคัญๆ และกำลังแพร่ระบาดอยู่ในประเทศไทย ซึ่งมีอยู่ 5 ชนิด ดังนี้ (สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย. 2538 : 6 – 9)

1. ฝิ่น (Opium) ได้มาจากยางซึ่งกรีดจากเปลือกผลของฝิ่นดิบ มีสีขาว เมื่อถูกอากาศจะมีสีคล้ำลง กลายเป็นยางเหนียวสีน้ำตาลไหม้หรือดำ มีกลิ่นเหม็นเขียวและระทม เรียกว่า ฝิ่นดิบ จะเป็นฝิ่นสุกต่อเมื่อนำฝิ่นดิบมาเคี่ยวกับน้ำ อาจจะมีการผสมกับสารอื่นๆ เพื่อให้ได้ปริมาณมากขึ้น แล้วนำมาห่อด้วยถุงพลาสติกเป็นจ้อย จ้อยหนึ่งหนักประมาณ 1.6 กิโลกรัม ใช้เสพโดยวิธีสูบหรือกิน ภายหลังได้พัฒนาเป็นมอร์ฟิน เฮโรอิน และโคเคอิน

ผลเสีย ผู้สูบฝิ่นจะมีอาการชubsมม เนื้อตัวสีผิวจะเหลือง ริมฝีปากเขียว ตาซึม ง่วงเหงาหาวนอน สัปหงก แก้วตาหริ้ ไม้รู้สึกหิว เลื่อนลอย ซึพจรเต้นช้าหายใจช้า พุดจาไม่อยุ่กับร่องกับรอย เมื่อขาดยาฝิ่นจะมีอาการหงุดหงิด ฉุนเฉียวขึ้นเป็นพักๆ หมดแรง กล้ามเนื้อหย่อนคลายตัวต่อไปจะทำให้สุขภาพเสื่อมโทรม เป็นเหตุให้โรคต่างๆเข้าแทรกและเป็นต้นเหตุของการประกอบอาชญากรรม

2. เฮโรอิน (Heroin) สกัดได้จากมอร์ฟิน โดยกรรมวิธีทางเคมีกับน้ำยาอะซิติค แอนไฮไรด์รด์ เฮโรอิน มีความร้ายแรงกว่ามอร์ฟิน ประมาณ 4 – 8 เท่า และร้ายแรงกว่าฝิ่นประมาณ 30 – 35 เท่า เฮโรอินมี 2 ชนิด ได้แก่

2.1 เฮโรอินบริสุทธิ์ เรียกว่า เฮโรอินเบอร์ 4 เป็นผลละเอียดสีขาว ไม่มีกลิ่นระทมจัด วิธีใช้ สูบหรือผสมน้ำฉีดเข้าร่างกาย

2.2 เฮโรอินผสม เรียกว่า เฮโรอินเบอร์ 3 หรือ ไอระเหย เป็นเฮโรอินไม่บริสุทธิ์ เพราะมีส่วนผสมของสารอื่นๆ ลงไปด้วย เช่น สารหนู สติ๊กนิท กรดประสานทอง ยานอนหลับ และสีต่างๆ เป็นเกล็ดสีม่วงอ่อน สีชมพูอ่อน สีดินลูกรังสีน้ำตาล วิธีใช้ สูบ

ผลเสีย ผู้ใช้เฮโรอิน จะมีร่างกายผอมซีด หรือผอมสีเหลือง นัยต์ตาเหลือง บางคนหน้าตาล้า ริมฝีปากเขียว ดวงตาเหม่อลอย น้ำหนักตัวลดลงอย่างรวดเร็ว สมองเสื่อมความคิดอ่าน และความจำเชื่องช้า ฟุ้งซ่าน อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย มักมีความวิตกกังวลเสมอ ง่ายต่อการชักจูงให้กระทำการใดๆโดยไม่เกรงกลัวต่อความผิดแม้กระทั่งก่ออาชญากรรม

เฮโรอินเป็นสารเสพติดที่มีฤทธิ์มากกว่าฝิ่นและมอร์ฟิน ติดง่ายแต่เลิกยากกว่ามอร์ฟินหรือฝิ่นมาก ทดลองใช้เพียงไม่กี่ครั้งก็ติดได้ทันที ฤทธิ์ของเฮโรอินทำให้ง่วง งุนงงและหลับได้สนิทมาก อาจมีคลื่นไส้อาเจียน เบื่ออาหาร ร่างกายผ่ายผอมลงอย่างรวดเร็ว อ่อนเพลีย หมดความคิดอ่านกระตือรือร้น ไม่อยากทำงาน หงุดหงิด โกรธง่าย ต้องการเสพมากขึ้นและบ่อยขึ้น มักก่ออาชญากรรมได้เสมอ เพื่อให้ได้ยามา มักจะอายุสั้น สาเหตุการตายมักมีโรคแทรกหรือเผลอตัวใช้ยาเกินขนาดไป

3. กัญชา (Cannabis) เป็นพืชชนิดหนึ่งที่มนุษย์นำมาใช้เป็นยาเมื่อหลายพันปีมาแล้ว โดยใช้เป็นยาเจริญอาหาร ยาระงับประสาท ต่อมานำมาใช้เป็นสารเสพติด ซึ่งอยู่ในความควบคุมของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ

กัญชาที่นำมาใช้เป็นสารเสพติดนั้น ได้มาจาก Cannabis Sativa กัญชาเป็นพืชที่มีทั้งต้นตัวผู้และตัวเมีย ส่วนมากนิยมใช้ต้นตัวเมียมากกว่าต้นตัวผู้ เพราะต้นตัวเมียมีฤทธิ์แรงกว่า

ส่วนที่นำมาใช้ได้แก่ ส่วนยอด ช่อดอกตัวเมียนำมาตากแห้ง บดให้เป็นผงหยาบๆ หรือหั่นเป็นชิ้นเล็กๆ แล้วนำมามวนเป็นบุหรี่ยสูบหรือนำมาเคี้ยว หรือเจอปนกับอาหารรับประทาน

พิษของกัญชา

3.1 พิษเฉียบพลัน เกิดจากการให้กัญชาเกินขนาดนั้นยังไม่ปรากฏ ส่วนมากมักจะทำให้เกิดอุบัติเหตุในการขับรถยนต์ เนื่องจากกัญชาทำให้เกิดผลต่อร่างกายคล้ายกับการเมาเหล้าทำให้ขาดความระมัดระวังในการขับรถ และทำให้การตัดสินใจผิดพลาด

3.2 พิษจากการใช้กัญชาติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน จะทำให้ร่างกายเกิดความต้านทาน จึงทำให้ต้องใช้ปริมาณเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จะเสี่ยงต่อการเป็นโรคเกี่ยวกับทางเดินหายใจ เช่น มะเร็งปอด หลอดลมอักเสบเรื้อรัง โรคหืด หลอดลมและปอดอื่นๆ นอกจากนี้ ยังทำให้ความคิดอ่านช้าลงและสับสน ความจำเสื่อม จนกลายเป็นโรคประสาทโรคจิตได้ ทำให้ความรู้สึกทางเพศลดลงหรือหมดไป เป็นตะคริว ท้องร่วง

4. แอมเฟตามีน (Amphetamine) หรือยาบ้าในปี ค.ศ.1887 ได้มีการค้นพบวิธีสังเคราะห์ Amphetamine ขึ้นเป็นครั้งแรกโดย Gardon A.Alles ต่อมาปี ค.ศ.1930 Pniese และเพื่อนร่วมงาน ได้พบว่าแอมเฟตามีนมีฤทธิ์ทำให้หลอดเลือดตีบเล็กลง และทำให้ความดันโลหิตสูงขึ้น อีก 2 ปี บริษัทผลิตยา Smith Kine and French ได้นำเอาแอมเฟตามีนมาผลิตเป็นยาสูดดมแก้หืดคัดจมูกให้ชื่อว่า Benzedrin inhaler ซึ่งต่อมาพบว่ายานี้ทำให้เกิดการเสพติด จึงเลิกใช้ ปี ค.ศ.1933 Alles พบว่าแอมเฟตามีนมีฤทธิ์ทำให้หลอดลมขยาย กระตุ้นสมอง จึงนำมาใช้รักษาโรคง่วงหลับ (Narcolepsy) และหลังจากนั้นมาก็ได้มีการนำมาใช้เป็นยาลดน้ำหนักหรือลดความอ้วนใช้ในผู้ป่วยที่มีอาการอ่อนเพลีย ผู้ป่วยจิตที่มีอาการซึมเศร้า การนำแอมเฟตามีนมาใช้ในทางที่ผิดเป็นปัญหาของสังคมในปัจจุบัน คือ การนำมาใช้กินเพื่อทำงานให้หนักหรือทนมากขึ้นกว่าปกติ มีลักษณะเป็นเม็ดหรือแคปซูล

ยาบ้าสามารถเสพเข้าสู่ร่างกายโดยวิธีกินหรือวิธีสูดควัน ในบางประเทศนิยมเสพยาบ้าแอมเฟตามีนด้วยการฉีดเข้าเส้นเลือดดำ เมื่อยาบ้าเข้าสู่ร่างกาย จะมีผลต่อระบบไหลเวียนโลหิตและระบบประสาทส่วนกลางเป็นสำคัญ การเสพยาบ้าเกินขนาดอาจทำให้ผู้ป่วยชักหมดสติ การหายใจถูกกดและเสียชีวิตได้

อาการผู้เสพ

ผู้เสพยาจะมีอาการหัวใจเต้นเร็ว ความดันโลหิตสูงขึ้น ไม่รู้สึกอ่อนเพลีย มีกำลังมาก ไม่อยากรับประทานอาหาร ปากแห้ง ชอบเลียริมฝีปาก อาจทำให้เกิดความเครียด ครีครื้นหรือเกิดอาการเคลิบเคลิ้ม ประสาทหลอน หลงผิด เกิดความวิตกกังวลหรือเกิดอาการโรคจิต

ผลเสีย

ทำให้เกิดภาวะอุณหภูมิในร่างกายสูงมากกว่าปกติ หรือเลือดออกในสมองได้ ทำให้ความดันโลหิตสูง สุขภาพทรุดโทรม ประสาทเครียดถึงขั้นโรคจิตหวาดระแวง ส่งผลทางอ้อมคือ จะไปกดภูมิคุ้มกันของร่างกาย

5. สารระเหย (Volatile Solvents) มีลักษณะทางกายภาพ คือ อยู่ในลักษณะของของเหลว ซึ่งระเหยได้ง่ายและรวดเร็ว ส่วนมากจะใส ไม่มีสี และไม่มีตะกอน มีกลิ่นหอมหรือกลิ่นเฉพาะตัว ละลายได้ดีในไขมัน และเมื่อเข้าสู่ร่างกายชอบที่จะไปจับกับส่วนที่เป็นไขมัน จึงมักไปยังอวัยวะที่มีไขมันเป็นส่วนประกอบสำคัญ เช่น สมอง

สารระเหยจะออกฤทธิ์ในทางกดประสาท ได้แก่ น้ำมันเบนซิน ทินเนอร์ กาว ยาล้างเล็บ น้ำมันผสมสี แล็กเกอร์ สีกระป๋องสำหรับพ่น น้ำมันก๊าด เป็นต้น สารเหล่านี้เป็นสารที่ใช้ประโยชน์ในวงการอุตสาหกรรมเพื่อใช้เป็นตัวทำละลาย แต่มีผู้นำมาใช้ในทางที่ผิด คือ ใช้สูดดมเพื่อให้เกิดความมึนเมา เมื่อสารระเหยเข้าสู่ร่างกายจะกระจายไปในเนื้อเยื่อของเหลวทุกแห่งในร่างกายสู่ระบบประสาทส่วนกลางและจะไปออกฤทธิ์กดระบบประสาทส่วนสมอง สารระเหยเหล่านี้หากเสพจนติดและเป็นเวลานานจะทำให้ร่างกายเกิดโรคร้ายไข้เจ็บต่างๆ ตลอดจนอาจก่อให้เกิดความพิการที่ไม่สามารถแก้ไขให้กลับคืนสู่ปกติได้อีก

พิษของสารระเหยที่เกิดขึ้นจากการใช้สารระเหยอย่างจงใจให้เกิดความมึนเมาแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ

1. พิษระยะเฉียบพลัน จะมีอาการมากหรือน้อยขึ้นกับชนิดของสารระเหยและปริมาณที่เสพ จะเริ่มมีอาการเมื่อยล้าคนเมาเหล้า คือ แนนหน้าอก จมูกบวม ตาพร่า ปวดศีรษะอย่างรุนแรง ถ้าเสพในปริมาณสูงเกินขนาด ฤทธิ์ของสารระเหยจะกดการหายใจ ทำให้หัวใจเต้นผิดจังหวะ อาจทำให้หัวใจวายตายได้

2. พิษระยะเรื้อรัง เมื่อสูดดมสารระเหยไปนานๆ พิษของสารระเหยจะทำลายระบบต่างๆภายในร่างกาย เช่น ระบบประสาท สมอง กดสมองทำให้สมองพิการ ความจำเสื่อม ความคิดอ่านช้าลง ไม่สามารถควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกายได้ ทำลายระบบทางเดินหายใจ ทำให้หลอดลมอักเสบ เยื่อจมูกอักเสบ มีเลือดออกทางจมูก ทำลายระบบโลหิต ไชกระดูกหยุดสร้างเม็ดโลหิต ทำให้เกิดโรคกระดูกพรุนในเม็ดเลือดขาว นอกจากนี้ยังทำลายระบบต่างๆภายในร่างกายจนทำให้เกิดความบกพร่อง พิการถาวร

สาเหตุของการติดสารเสพติด

การติดสารเสพติดนั้นมิใช่สาเหตุผสมผสานกันหลายประการ ประกอบด้วยหลายประการสำคัญ ดังนี้ (สันติ จัยสิน และคณะ. 2544 : 35 – 37)

1. สาเหตุจากการถูกชักชวน เนื่องจากเยาวชนส่วนใหญ่ต้องการได้รับการยกย่อง และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่คณะ ฉะนั้น ถ้าเพื่อนฝูงชักชวนให้ลองย้อมจะขัดไม่ได้ จึงเป็นเหตุให้เยาวชนติดยาเสพติด ซึ่งจากการศึกษาวิจัยของทางราชการพบว่า เยาวชนติดสารเสพติดเพราะถูกเพื่อนชักจูงถึง 77% ประกอบกับเป็นวัยที่อยู่ในระยะอยากรู้ อยากเห็น อยากลองด้วย จึงง่ายต่อการชักชวน

2. สาเหตุจากความกดดันในครอบครัว เป็นสาเหตุที่สำคัญมาก ซึ่งแต่ละครอบครัวมีความกดดันที่แตกต่างกัน เช่น

- 2.1 พ่อแม่ทะเลาะกันทุกวัน
- 2.2 พ่อแม่หย่าร้าง
- 2.3 พ่อแม่ที่ไม่เข้าใจลูก
- 2.4 พ่อแม่ที่แสดงออกในการรักลูกไม่เท่ากัน

3. สาเหตุจากความจำเป็นในอาชีพบางอย่าง เช่น ผู้ที่ทำงานกลางคืน เป็นพาร์ตเนอร์ นักร้อง พนักงานอาบอบนวด นักดนตรี คนขับรถเมล์ คนขับรถบรรทุก ผู้มีอาชีพเหล่านี้ใช้สารเสพติดโดยหวังผลให้สามารถประกอบการทำงานได้ เพราะฤทธิ์ยาช่วยให้ไม่ง่วง บางคนใช้เพื่อย้อมใจให้เกิดความกล้า

4. สาเหตุจากปัญหาเศรษฐกิจ คือ การไม่มีงานทำหรือมีรายได้ไม่พอรายจ่าย แม้จะทราบว่ายาสเสพติดผิดกฎหมาย แต่เพื่อความอยู่รอดของตนเองจึงยอมไปสูยาเสพติด โดยขั้นแรกอาจจะเป็นคนช่วยส่งยา แต่เมื่อใกล้ซิดยา ในที่สุดก็เป็นทั้งผู้ส่งยาและติดยา

5. สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม เช่น สถานที่อยู่อาศัยเต็มไปด้วยแหล่งค้ายาเสพติด สิ่งแวดล้อมภายในบ้านขาดความอบอุ่น รวมไปถึงฐานะทางเศรษฐกิจและปัญหาชีวิต สิ่งแวดล้อมที่เลวร้ายไม่เพียงแต่ช่วยเร่งให้คนใช้ยาเสพติดเท่านั้น แต่ยังเป็นอุปสรรคขัดขวางมิให้คนเลิกใช้ยาอีกด้วย แม้ว่าจะรักษาให้หายแล้ว เพราะสิ่งแวดล้อมเก่าจะกดดันให้คนหันกลับไปใช้ยาเสพติดอีก

การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา

จากการศึกษาและติดตามสภาพปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สภาพการดำเนินงานและปัญหาในการบริหารงานป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ชี้ให้เห็นว่าการดำเนินงานตามมาตรการป้องกันยาเสพติด โดยอาศัยกระบวนการทางการศึกษา บุคลากรในสถานศึกษาแต่เพียงลำพัง ไม่สามารถหยุดยั้งการแพร่ระบาดของยาเสพติดในสถานศึกษาได้ จึงจำเป็นต้องปรับกลยุทธ์ในการทำงานในสถานศึกษา เพื่อให้สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาแนวทางในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษามุ่งบรรลุเป้าหมายดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2538 ก : 6)

1. นักเรียนที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการใช้ยาเสพติด จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดเป็นอย่างดี และมีเจตคติที่ต่อต้านยาเสพติด
2. นักเรียนที่มีประสบการณ์ในการใช้ยาเสพติดมาแล้ว จะหยุดพฤติกรรมการใช้ยาเสพติด โดยการรับคำแนะนำให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้อยู่ในบรรทัดฐานที่เหมาะสม
3. นักเรียนที่ติดยาเสพติดจะได้รับการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายและจิตใจ ให้สมบูรณ์เข้มแข็ง และกลับมาศึกษาเล่าเรียนดังเดิม
4. นักเรียนและนักศึกษาที่มีส่วนในขบวนการค้ายาเสพติดในโรงเรียน จะได้รับการ

ลงโทษตามกฎหมายหากไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

กระทรวงศึกษาธิการได้ใช้มาตรการทางการศึกษา และการปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม ในการสร้างภูมิคุ้มกันให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนนักศึกษา ให้รู้จักการป้องกันตนเองให้รอดพ้นจาก ยาเสพติด

องค์ประกอบของภูมิคุ้มกันยาเสพติด ตามแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้กำหนดใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ.2530 มีองค์ประกอบพื้นฐานในการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการพึ่งยาเสพติด 6 ประการ คือ (สันติ จัยสิน และคณะ. 2544 : 50 – 53)

1. การส่งเสริมความนับถือตนเอง (Self Esteem) คือ การส่งเสริมให้บุคคลสามารถ วินิจฉัยคุณค่าของตนเองที่มีต่อสังคม รู้ว่าตนเองมีคุณค่า มีประโยชน์ มีความสามารถ มีความสำคัญ ต่อผู้อื่น

2. การส่งเสริมความสัมฤทธิ์ผล (Achievement) คือการส่งเสริมให้บุคคลประสบความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียน การทำงาน การทำกิจกรรมทั้งโดยตนเองและการร่วมมือกับบุคคลอื่น เช่น

- 2.1 มีความรู้และประสบการณ์สามารถนำไปใช้ได้เหมาะสม
- 2.2 สามารถนำหลักการคิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาเป็นไปใช้เป็นผลสำเร็จ
- 2.3 มีความสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งส่วนบุคคลและหมู่คณะ

3. การส่งเสริมให้มีความรู้สึกมุ่งมั่น (Sense of purpose) คือการส่งเสริมให้บุคคลสำนึก ในคุณค่าของงาน รู้จักสร้างสรรค์เป้าหมายในชีวิต มีจุดประสงค์ของตนเอง มีความอิสระที่จะคิด วิเคราะห์ทางเลือกและตัดสินใจเลือกทางไปสู่จุดหมายที่ตนได้ตั้งเป้าไว้ รู้จักที่จะต่อสู้ฟันฝ่าอุปสรรค เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิต เช่น

- 3.1 สามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่องเสมอต้นเสมอปลาย
- 3.2 สามารถบังคับตนเองได้
- 3.3 สามารถกำหนดแผนอนาคตของตนเองได้

4. การส่งเสริมความเคารพตนเองและเกียรติภูมิของผู้อื่น (Respect for self and others individual dignity) คือ การส่งเสริมให้บุคคลมีประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจความถนัด มีความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความอดทน รู้จักเคารพสิทธิของตนเอง และบุคคลอื่นอย่างเหมาะสม เช่น

- 4.1 มีสัจจะต่อตนเองและผู้อื่น
- 4.2 มีสัมมาคารวะต่อผู้อื่น
- 4.3 ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น
- 4.4 ปฏิบัติตามกฎหมาย กติกาของสังคม

5. การพัฒนาทักษะส่วนตัวและทักษะทางสังคม (Personal skills and social skills) คือ การพัฒนาความสามารถส่วนตัว และสังคมที่ดำเนินการปฏิบัติงาน และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม โดยสนับสนุนให้บุคคลมีโอกาสดำเนินการคิดวิเคราะห์ การใช้เหตุผล การตัดสินใจ

การแก้ไขปัญหา การเรียนรู้โดยการทำงานด้วยตนเอง มีความสามารถในการสื่อความหมายและ
สร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่น เช่น

- 5.1 มีพื้นฐานในการทำงานและอาชีพ
- 5.2 มีความพร้อมที่จะประกอบอาชีพ
- 5.3 มีความสามารถในการปรับปรุงงาน
- 5.4 มีความสามารถในการตัดสินใจ
- 5.5 มีความสามารถในการติดต่อ และเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น

6. ทักษะในการประกอบอาชีพ (Employable skills) คือ การส่งเสริมให้ผู้เรียน
สามารถเลือกแนวในการดำรงชีวิต และเตรียมตัวที่จะทำงานตามความถนัด ความสามารถของตน
รู้จักช่องทางในการดำรงชีวิตอย่างสุจริต จัดประสบการณ์ตรงเพื่อส่งเสริมความสามารถ พัฒนา
ความชำนาญฝึกฝนอาชีพจนสามารถมีอาชีพอิสระได้ เช่น

- 6.1 สามารถเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนได้
- 6.2 เมื่อเผชิญปัญหาในการประกอบอาชีพ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้
- 6.3 รู้จักแสวงหาความรู้เพิ่มเติมให้เหมาะสมกับอาชีพของตน
- 6.4 สามารถพัฒนาวิธีการทำงานของตนให้มีประสิทธิภาพ
- 6.5 มีความสามารถทำงานจนบรรลุเป้าหมาย
7. มีทักษะชีวิต (Life skills) โดยองค์การอนามัยโลกได้กำหนดไว้ 10 ประการ คือ
 - 7.1 ความตระหนักในตนเอง (Self awareness)
 - 7.2 ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy)
 - 7.3 ทักษะในการสร้างสัมพันธภาพ (Interpersonal relation skills)
 - 7.4 ทักษะในการสื่อสาร (Self-expression)
 - 7.5 ทักษะในการคิดวิเคราะห์ (Critical thinking)
 - 7.6 ทักษะในการคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking)
 - 7.7 ทักษะในการตัดสินใจ (Decision making)
 - 7.8 ทักษะในการแก้ไขปัญหา (Problem solving)
 - 7.9 ทักษะในการจัดการกับความเครียด (Coping with stresses)
 - 7.10 ทักษะในการจัดการกับอารมณ์ (Coping with emotions)

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการความรู้เพื่อชีวิต

ด้วยสำนักงานยูเนสโก สภาการศึกษาไทย มีภารกิจสำคัญอย่างหนึ่งในการส่งเสริมสุขภาพ
อนามัยและวางแผนคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชน เนื่องจากโลกปัจจุบันเป็นโลกยุคข้อมูล
ข่าวสาร หรือยุคไร้พรมแดน ด้วยสาเหตุของความเจริญทางเทคโนโลยีข่าวสารทำให้ทุกคนกำลัง
เผชิญกับกระแสวัฒนธรรมใหม่ในระบบโลก โดยผ่านเครื่องมือที่สำคัญ คือ สื่อโฆษณา ภาพยนตร์

และสื่อด้านอื่นๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อมากมายสู่เด็กและเยาวชน ทำให้เด็กและเยาวชนไทยมีวิถีการดำรงชีวิตที่หลงใหลกับการบริโภคนิยมและดำเนินชีวิตที่ขัดต่อศีลธรรมประเพณีอันดีงาม ทั้งมีสิ่งเร้าต่างๆ ในทางลบเกิดขึ้นอย่างมากมายในสังคม ส่งผลให้เกิดปัญหามากมายกับเยาวชนของชาติ เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาการทำแท้ง ปัญหาโรคเอดส์ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญระดับชาติ

เพื่อเป็นการตอบสนองต่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2545 – 2549 ซึ่งเน้นบทบาทชุมชนในการแก้ไขปัญหา และตรงกับภาระหน้าที่ของสำนักงานยุวกาชาด จึงได้จัดโครงการความรู้เพื่อชีวิต เพื่ออบรมและให้ความรู้แก่เยาวชนทั้งในระบบ นอกกระบบ รวมไปถึงเยาวชนกลุ่มพิเศษต่างๆ ให้ได้รู้จักแนวทางในการดำเนินชีวิต มีการตัดสินใจอย่างมีระบบ มีเหตุผล และหลีกเลี่ยงจากปัญหาเอดส์และสารเสพติด และเป็นการเสนอแนะกระบวนการเพื่อให้เยาวชนได้พัฒนาทักษะชีวิต มองเห็นคุณค่าของตนเองและบุคคลที่ด้อยโอกาส ตลอดจนผู้ติดสารเสพติดต่างๆ และหาทางช่วยเหลือแนะนำ เพื่อให้เขาสามารถดำเนินชีวิตอยู่อย่างมีความสุขต่อไป

ความรู้เพื่อชีวิต เป็นประเด็นเรื่องราวต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ซึ่งประกอบด้วยเรื่องชีวิตและความหวัง ทางสู่ความหวัง ปัญหาชีวิตและการแก้ไข การปรึกษาหารือกับคนใกล้ชิด เยาวชนกับการป้องกันชีวิตและสุขภาพ โดยเฉพาะเป้าหมายหรือความคาดหวังในชีวิต ปัญหาสุขภาพหรือโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการไปถึงเป้าหมาย เมื่อมองที่คุณภาพชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่จริง ความรู้เพื่อชีวิตเป็นการพยายามให้ปัญหาต่างๆ เป็นเสมือนประเด็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของเรา แทนที่จะเน้นเฉพาะเรื่องทางสรีระวิทยาและชีววิทยาของการแพร่กระจายและการป้องกัน แต่ความรู้เพื่อชีวิต เป็นการสอนให้เยาวชนสามารถมองเห็นผลกระทบที่จะเกิดกับตัวเองหรือคนใกล้ชิด เพื่อที่จะทำให้เขาได้มีแรงจูงใจที่จะมีพฤติกรรมป้องกันตนเอง

ทักษะชีวิต คือความสามารถในการประเมิน วิเคราะห์เพื่อตัดสินใจเลือกปรับพฤติกรรม และหาทางออกอย่างรวดเร็ว ถูกต้อง มีพฤติกรรมทางบวก ทำให้เราสามารถจัดการกับความต้องการและสิ่งท้าทายในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักสำคัญ คือ การเน้นที่การฝึกทักษะชีวิตหรือความชำนาญที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินชีวิต และได้หลอมอยู่ในเรื่องของ “ความรู้เพื่อชีวิต” โดยใช้การฝึกปฏิบัติเป็นหัวใจสำคัญ เพื่อให้เยาวชนมีบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม โดยใช้รูปแบบการสนทนากลุ่ม การระดมสมอง กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมคู่ บทบาทสมมติ การศึกษารายกรณี การวิเคราะห์สถานการณ์ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เกมส์ นันทนาการ (สำนักงานยุวกาชาด สภากาชาดไทย. 2544 : 2)

โดยโครงการดังกล่าว สำนักงานยุวกาชาดได้ดำเนินการอบรมอย่างต่อเนื่องทั้งเยาวชนในระบบและนอกระบบการศึกษา โดยได้รับการสนับสนุนด้านข้อมูลและงบประมาณจากคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ (International Committee of Red Cross : ICRC) และสภากาชาดไทย

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการหาประสิทธิภาพเครื่องมือ

ความสำคัญของการหาประสิทธิภาพ

การหาประสิทธิภาพของสื่อการสอนเป็นกระบวนการตรวจสอบและพิจารณาคุณค่าของสื่ออย่างมีระบบ ก่อนที่จะนำไปใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป ในการหาประสิทธิภาพสื่อการสอน มีผู้ให้ความหมายและความสำคัญไว้ ดังนี้

บุญชม ศรีสะอาด (2538: 23) กล่าวถึงการหาประสิทธิภาพสื่อการสอนว่า เป็นการประเมินผลสื่อการสอน ว่าสื่อการสอนมีคุณภาพและมีคุณค่าหรือไม่ ในระดับใด สื่อที่แตกต่างกันอาจช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ต่างกันและสื่อชนิดเดียวกันถ้าจัดทำแตกต่างกัน ก็อาจมีประสิทธิภาพในการช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ในจุดประสงค์ และเนื้อหาสาระอย่างเดียวกันได้ไม่เท่ากัน จุดประสงค์ของการใช้สื่อการสอนก็เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องพัฒนาและเลือกสื่อที่เหมาะสมที่สุดตามสถานการณ์นั้น เพื่อทราบว่าสื่อการสอนมีคุณภาพและมีคุณค่าหรือไม่ ระดับใด

อิพร ศรียมก (2525: 211) กล่าวถึงการประเมินผลสื่อการสอนว่า หมายถึงการตรวจสอบคุณภาพของสื่อการสอนนั้นๆ ว่ามีคุณภาพดีเพียงใด ช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ ถ้าไม่เป็นเพราะเหตุใด ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลสื่อการเรียนการสอนจะสามารถนำมาปรับปรุงคุณภาพของสื่อการสอนต่อไป นอกจากนี้ อิพร (2525) ยังกล่าวถึงความสำคัญของการหาประสิทธิภาพสื่อว่า สื่อที่จัดทำขึ้นนั้นมีความมั่นใจว่ามีคุณภาพหรือไม่ มีความมั่นใจว่าสื่อนั้นสามารถทำให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างแท้จริงหรือไม่ และถ้าจะผลิตสื่อออกมาเป็นจำนวนมาก การทดสอบหาประสิทธิภาพจะเป็นหลักประกันว่าผลิตออกมาแล้วใช้ได้ มิฉะนั้นจะเสียเงิน เสียเวลาเปล่า เพราะผลิตออกมาแล้วใช้ประโยชน์อะไรไม่ได้ (อิพร ศรียมก. 2525: 211)

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2533: 127) กล่าวถึงการประเมินสื่อการเรียนการสอนว่า เป็นการพิจารณาหาประสิทธิภาพและคุณภาพของสื่อการเรียนการสอน ดังนั้น การประเมินสื่อจึงเริ่มด้วยการกำหนดปัญหาหรือคำถามเช่นเดียวกับการวิจัย ด้วยเหตุนี้ การประเมินสื่อจึงเป็นการวิจัยอีกแบบหนึ่งที่เรียกว่า (Evaluation Research)

สรุปได้ว่า การหาประสิทธิภาพสื่อการสอนเป็นขั้นตอนที่สำคัญของการผลิตสื่อการสอน ทำให้เราทราบว่าสื่อการสอนนั้นมีคุณภาพและประสิทธิภาพเพียงใด สามารถช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาสื่อการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ขั้นตอนการหาประสิทธิภาพ

การทดสอบหาประสิทธิภาพเป็นกระบวนการสำคัญที่จะทำให้ทราบว่าเพื่อใช้สื่อกับนักเรียนแล้ว จะเกิดประสิทธิผลในการเรียนการสอนมากน้อยเพียงใด

ฉลองไชย สุรวัฒนบุรณ (2528: 214-215) กล่าวถึงขั้นตอนการทดสอบหาประสิทธิภาพของสื่อว่าจะต้องนำไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปทดลองสอนจริง เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข เสร็จแล้วจึงดำเนินการผลิตเป็นจำนวนมาก หรือใช้สอนในชั้นเรียนตามปกติ ได้การทดลองมีขั้นตอน ดังนี้

1. ทดลองกับผู้เรียนแบบเดี่ยวโดยทดลองใช้กับผู้เรียนซึ่งมีระดับความรู้ความสามารถ อ่อน ปานกลางและเก่ง ระดับละ 1 คน คำนวณหาประสิทธิภาพของสื่อแล้วปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นได้
2. ทดลองกับผู้เรียนเป็นกลุ่ม ตั้งแต่ 6-10 คน ทั้งผู้เรียนซึ่งมีระดับความรู้ ความสามารถอ่อนและเก่ง คำนวณหาประสิทธิภาพของสื่อแล้วปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น
3. ทดลองภาคสนาม เป็นการทดลองกับเด็กนักเรียนทั้งชั้น 40-100 คน คำนวณหาประสิทธิภาพของสื่อแล้วปรับปรุงแก้ไข ผลลัพธ์ที่ได้ควรจะใกล้เคียงกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ต่ำกว่าเกณฑ์ได้ไม่เกิน 2.5%

สมพร จารุณฏ (2535: 34-35) ได้กล่าวถึงการประเมินผลสื่อการสอนเพื่อปรับปรุงไว้ 3 ลักษณะ คือ

1. การประเมินผลแบบตัวต่อตัว เกิดขึ้นจากการพัฒนาการเรียนการสอน โดยทำการประเมินสื่อการสอนกับผู้เรียนคนหนึ่ง ซึ่งเป็นตัวแทนที่ดีของกลุ่ม ผู้ประเมินจะต้องจับปฏิกิริยาของผู้เรียนเพื่อค้นหาข้อบกพร่อง ข้อผิดพลาดหรือการตกหล่นเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่อาจปรากฏอยู่ในสื่อการเรียนการสอน ตลอดจนลักษณะของการลังเลและความเข้าใจผิดต่อสื่อว่ามีบ้างหรือไม่ และจะมีการทดสอบพฤติกรรมของผู้เรียนด้วย ผู้ประเมินจะต้องตีความของข้อมูลที่ได้ทั้งหมดด้วยความระมัดระวังพร้อมไปกับการพิจารณาให้สอดคล้องสัมพันธ์กับกระบวนการ วิธีที่ใช้ด้วย

2. การประเมินผลในกลุ่มย่อย เป็นการประเมินผลที่ทำกับผู้เรียนจำนวน 10-20 คน ควรใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างหรือเลือกแต่ละบุคคลที่เป็นตัวแทนของผู้เรียนจริงๆ ในการดำเนินการสอน โดยใช้สภาพแวดล้อมที่ใกล้เคียงที่สุด ผู้ออกแบบจะสังเกตการณ์เรียนการสอน ผลของการประเมินในกลุ่มย่อยจะเป็นแหล่งข้อมูลสำหรับกระบวนการแก้ไขปรับปรุง โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วยให้มีการตรวจสอบและเปลี่ยนแปลงสื่อการเรียนการสอนทั้งหมด เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าจะสามารถนำไปใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ได้ดีที่สุด เพราะผู้ออกแบบสามารถปรับปรุงแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงส่วนที่ล้มเหลว เช่น การปรับปรุงส่วนที่พบว่าน่าเบื่อให้น่าสนใจขึ้น ปรับปรุงหรือเพิ่มเติมข้อทดสอบที่ใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ให้ชัดเจน กะทัดรัดและถูกต้องตามเนื้อหาเป็นต้น

3. ประเมินผลกับผู้เรียนที่เป็นผู้แทนจริงประมาณ 30 คน ผู้ประเมินจะต้องสร้างสภาพการณ์ของการเรียนการสอนที่เป็นแบบฉบับของสถานการณ์จริง ซึ่งจะนำสื่อการเรียนการสอนทั้งหมดไปใช้ได้อย่างต่อเนื่อง มีการใช้สื่อการสอนตามที่วางแผนไว้ ผลการประเมินจะเป็นเครื่องชี้ประสิทธิผลของการเรียนรู้ การยอมรับได้และความน่าสนใจ ดังนั้นข้อมูลจากการประเมินตามสภาพการใช้จริง จึงเป็นพื้นฐานสำหรับการปรับปรุงแก้ไขผลผลิตเพื่อใช้ในการเรียนการสอน ถึงแม้ว่าการออกแบบจะดำเนินตามขั้นตอนวิธีการที่ดีความมาจากทฤษฎีของการเรียนการสอนแต่ข้อมูลจากการ

ประเมินผลก็มีแนวโน้มว่าจะช่วยให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขสื่อการเรียนการสอนทั้งชุดให้สามารถนำไปใช้ให้บรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้ได้มากที่สุด

เกณฑ์การหาประสิทธิภาพ

การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพเป็นการคาดหมายว่า ผู้เรียนจะบรรลุจุดประสงค์หรือเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นที่พึงพอใจของผู้ประเมินโดยกำหนดให้เป็นเปอร์เซ็นต์ผลเฉลี่ยของคะแนนการทำงาน และการประกอบกิจกรรมของผู้เรียนทั้งหมด นั่นคือ E_1/E_2 หรือประสิทธิภาพของกระบวนการ/ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์

ประสิทธิภาพของกระบวนการ คือ การประเมินพฤติกรรมต่อเนื่อง (Transmittional Behavior) ของผู้เรียน ได้แก่ การประเมินกิจกรรมกลุ่ม งานที่มอบหมายและกิจกรรมอื่นๆ ที่ผู้สอนกำหนดไว้

เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต (2528: 294-295) เสนอแนวทางในการหาประสิทธิภาพชุดการสอน โดยถือหลักแบบสมรรถฐาน คือถือเกณฑ์ 90/90 โดยใช้สูตรการคำนวณหาประสิทธิภาพ ดังนี้

$$E_1 = \frac{\frac{\sum X}{N}}{A} \times 100$$

$$E_2 = \frac{\frac{\sum F}{N}}{B} \times 100$$

E_1 หมายถึง ประสิทธิภาพของกระบวนการที่จัดไว้ในชุดการสอน คือ เป็นร้อยละการทำให้แบบฝึกหัดและ/หรือประกอบกิจกรรมการเรียนรู้

E_2 หมายถึง ประสิทธิภาพของผลลัพธ์พฤติกรรมที่เปลี่ยนในตัวผู้เรียนเป็นร้อยละ จากการทำแบบทดสอบหลังเรียนและ/หรือประกอบกิจกรรมการเรียนรู้

$\sum X$ หมายถึง คะแนนรวมของผู้เรียนจากการทำแบบฝึกหัดและ/หรือการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้

$\sum F$ หมายถึง คะแนนรวมของผู้เรียนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนและ/หรือการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้

N หมายถึง จำนวนผู้เรียน

A หมายถึง คะแนนเต็มของแบบฝึกหัดและ/หรือกิจกรรมหลังเรียน

B หมายถึง คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียนและ/หรือกิจกรรมหลังเรียน

หากผู้เรียนได้คะแนนไม่ถึงเกณฑ์ที่ตั้งไว้ จะต้องแก้ไขปรับปรุงชุดการสอนนั้นแล้วนำไปหาประสิทธิภาพใหม่อีกครั้ง ถ้ายังได้ผลต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ก็ต้องปรับปรุงแก้ไขอีกจนกว่าจะได้ผลตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

การยอมรับประสิทธิภาพ

อริพร ศรียมก (2525: 252) ได้กล่าวว่าชุดการสอนที่ผ่านกระบวนการทดสอบประสิทธิภาพตามขั้นตอนนั้น ตั้งแต่การทดสอบแบบเดี่ยว (1:1) แบบกลุ่มย่อย (1:10) และแบบทดสอบกลุ่มใหญ่ (1:100) แล้วนำผลของคะแนนมาเทียบค่าระหว่างผลของประสิทธิภาพกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เพื่อดูว่าจะยอมรับประสิทธิภาพหรือไม่ การยอมรับประสิทธิภาพให้ถือค่าแปรปรวน 2.5-5% คือประสิทธิภาพของชุดการสอนไม่ควรต่ำกว่าเกณฑ์ 5% แต่โดยปกติจะกำหนดไว้ 2.5% ตัวอย่างเช่น ตั้งเกณฑ์ประสิทธิภาพ 90/90 เมื่อทดลองแบบกลุ่มใหญ่แล้ว ปรากฏว่า ชุดการสอนนั้นมีประสิทธิภาพ 87.5/87.5 คือ ประสิทธิภาพต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แต่ยอมรับได้ว่าชุดการสอนที่สร้างขึ้นนั้นมีประสิทธิภาพที่ยอมรับได้

ฉลองไชย สุรวัฒนบุรณ (2528: 215) ได้เสนอเกณฑ์ประสิทธิภาพของชุดการสอนที่ผลิตได้นั้น กำหนดได้ 3 ระดับ คือ

1. สูงกว่าเกณฑ์เมื่อประสิทธิภาพของชุดการสอนสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้มีค่า 2.5% ขึ้นไป
2. เท่าเกณฑ์ เมื่อประสิทธิภาพของชุดการสอนเท่ากับหรือสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ไม่เกิน 2.5%
3. ต่ำกว่าเกณฑ์ เมื่อประสิทธิภาพของชุดการสอนต่ำกว่าเกณฑ์ แต่ไม่ต่ำกว่า 2.5% ถือว่ายังมีประสิทธิภาพที่ยอมรับได้

จากที่กล่าวมาถึงการหาประสิทธิภาพของสื่อการสอน พอสรุปได้ว่า การหาประสิทธิภาพของสื่อการสอนเป็นการตรวจสอบหรือทดสอบคุณภาพของชุดการสอนที่สร้างขึ้นโดยมีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานขึ้นมาสำหรับทดสอบ ซึ่งสามารถทราบได้ว่าสื่อการสอนนั้นเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่สร้างขึ้นหรือไม่ และผลที่เกิดจากการใช้สื่อการสอนนั้นมีคุณภาพต่อผู้เรียนมากน้อยเพียงใด ซึ่งเกณฑ์การประเมินจะมีอยู่หลายแนวทาง การที่จะตัดสินใจใช้เกณฑ์การหาประสิทธิภาพแนวทางใดขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของสื่อการสอนแต่ละประเภทที่สร้างขึ้น

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยศึกษาผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด ที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การดำเนินการสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. วิธีดำเนินการวิจัย
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพบทเรียนโทรทัศน์ มีดังนี้

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) โรงเรียนราชินีบน กรุงเทพฯ ในปีการศึกษา 2550 ภาคเรียนที่ 1 จำนวน 5 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 251 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) ที่เรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนราชินีบน กรุงเทพฯ จำนวน 48 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) โดยการจับสลากห้องเรียนมา 3 ห้องเรียน กำหนดเป็นห้องเรียนที่ 1, 2 และ 3 แบ่งการทดลองออกเป็น 3 ครั้ง ดังนี้

1.2.1 การทดลองครั้งที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการทดลอง จำนวน 3 คน โดยการจับสลากจากนักเรียนในห้องเรียนที่ 1

1.2.2 การทดลองครั้งที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการทดลอง จำนวน 15 คน โดยการจับสลากจากนักเรียนในห้องเรียนที่ 2

1.2.3 การทดลองครั้งที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการทดลอง จำนวน 30 คน โดยการจับสลากจากนักเรียนในห้องเรียนที่ 3

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพทั้งหมด รวม 48 คน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์ มีดังนี้

2.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ช่วงชั้นที่ 4 (ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4) โรงเรียนราชินีบน ในปีการศึกษา 2550 ภาคเรียนที่ 1 จำนวน 4 ห้องเรียนมีนักเรียนจำนวน 170 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4) ที่เรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนราชินีบน จำนวน 40 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. แบบประเมินคุณภาพของบทเรียนโทรทัศน์ 2 ชุด ประกอบด้วย
 - 3.1 แบบประเมินคุณภาพของบทเรียนโทรทัศน์ด้านเนื้อหา
 - 3.2 แบบประเมินคุณภาพของบทเรียนโทรทัศน์ด้านเทคโนโลยีการศึกษา

การดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างโดยการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบการบรรยายและสถานการณ์จำลอง เพื่อใช้ในการสอนทักษะชีวิต มีการประเมินผลโดยให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในบทเรียนโทรทัศน์ และมีทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนครบในแต่ละเรื่อง โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

- 1.1 ศึกษาเนื้อหาโครงการความรู้เพื่อชีวิต และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการฝึกทักษะชีวิต
- 1.2 ศึกษาขั้นตอนการสอนทักษะชีวิตโดยศึกษาจากโครงการสอนทักษะชีวิตต่างๆ และสัมภาษณ์วิทยากรที่ให้ความรู้ด้านทักษะชีวิต
- 1.3 วิเคราะห์เนื้อหาและจุดประสงค์ ในการสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันสารเสพติด เพื่อกำหนดความคิดรวบยอด และวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 เรื่อง คือ

เรื่องที่ 1	ความหวังและหนทางสู่ความหวัง
เรื่องที่ 2	ปัญหาชีวิต และการแก้ไข
เรื่องที่ 3	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสารเสพติด
- 1.4 วางโครงเรื่องในการนำเสนอเนื้อหาเพื่อใช้ในการสร้างบทเรียน
- 1.5 เรียบเรียงเนื้อหาตามลำดับให้ถูกต้องครบถ้วน ตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ตั้งไว้ จากนั้นนำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความถูกต้อง
- 1.6 นำเนื้อหาที่ได้วิเคราะห์และเรียบเรียงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข
- 1.7 นำเนื้อหาที่ผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาแล้วมาเขียนบทโทรทัศน์
- 1.8 นำบทโทรทัศน์ ส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของ

บทเรียนโทรทัศน์แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

1.9 นำบทโทรทัศน์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว มาดำเนินการถ่ายทำบทเรียนโทรทัศน์ แล้วตัดต่อลำดับภาพ และบันทึกเสียงตามกระบวนการผลิตบทเรียนโทรทัศน์ ด้วยโปรแกรม Sony Vegas 7.0

1.10 นำบทเรียนโทรทัศน์ที่สร้างเสร็จสมบูรณ์ ส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาจำนวน 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไข

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.1 การสร้างและหาประสิทธิภาพแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.1.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.1.2 วิเคราะห์เนื้อหาและวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อสร้างให้แบบทดสอบมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

2.1.3 เขียนแบบทดสอบให้สอดคล้องและครอบคลุมกับเนื้อหา และวัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นข้อสอบชนิด 4 ตัวเลือก รวมทั้ง 3 เรื่อง เรื่องละ 30 ข้อ รวม 90 ข้อ และให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

2.1.4 นำแบบทดสอบที่แก้ไขแล้วไปทดสอบนักเรียน ซึ่งเคยผ่านการอบรมโครงการความรู้เพื่อชีวิตมาแล้ว จำนวน 80 คน แล้วจึงนำมาตรวจให้คะแนน โดยมีการกำหนดความหมายของคะแนนของตัวเลือกในแบบทดสอบแต่ละข้อ

2.1.5 นำแบบทดสอบมาตรวจให้คะแนนโดยมีเกณฑ์การให้คะแนน คือ ถ้าตอบถูกให้ข้อละ 1 คะแนน และข้อที่ตอบผิดหรือไม่ตอบหรือตอบมากกว่า 1 ตัวเลือก ให้ 0 คะแนน

2.1.6 นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ความยากง่าย (p) และหาค่าอำนาจจำแนก (r) โดยใช้เทคนิค 27% ของจุง เทห์ ฟาน แล้วทำการคัดเลือกแบบทดสอบที่มีค่าความยากง่าย 0.52 – 0.79 และค่าอำนาจจำแนก .20 ขึ้นไป

2.1.7 เลือกข้อสอบ จำนวน 30 ข้อ เพื่อนำมาใช้เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเลือกให้ตรงกับเนื้อหาและจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ตั้งไว้เพื่อนำไปใช้จริง โดยเลือกข้อสอบในแต่ละเรื่องตามจำนวนข้อ ดังนี้

เรื่องที่ 1 ความหวังและหนทางสู่ความหวัง คัดเลือกข้อสอบมาจำนวน 10 ข้อ

เรื่องที่ 2 ปัญหาชีวิตและการแก้ไข คัดเลือกข้อสอบมาจำนวน 10 ข้อ

เรื่องที่ 3 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสารเสพติด คัดเลือกข้อสอบมาจำนวน 10 ข้อ

2.1.8 คำนวณค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตร KR-20 ของ Kuder Richardson (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2538 : 197) โดยมีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเป็น 0.78 ดังแสดงในตาราง

ตาราง 2 แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
ของบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด

เรื่อง	จำนวนข้อ	ค่าความยากง่าย	ค่าอำนาจ จำแนก	ค่าความเชื่อมั่น
1. ความหวังและหนทางสู่ ความหวัง	10	0.59–0.79	0.21–0.44	0.58
2. ปัญหาชีวิตและการแก้ไข	10	0.57–0.79	0.23–0.50	0.44
3. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับ สารเสพติด	10	0.52–0.79	0.23–0.57	0.46
เฉลี่ยทั้งฉบับ	30	0.52–0.79	0.21–0.57	0.78

2.2 แบบฝึกหัดระหว่างเรียน การสร้างแบบฝึกหัดระหว่างเรียนดำเนินตามขั้นตอนดังนี้

2.2.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างแบบฝึกหัดระหว่างเรียน

2.2.2 วิเคราะห์เนื้อหา และวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของเนื้อหาแต่ละเรื่องให้
ครอบคลุมทั้ง 3 เรื่อง

2.2.3 สร้างแบบฝึกหัดระหว่างเรียนให้ครอบคลุมเนื้อหา และวัตถุประสงค์โดยใช้
แบบฝึกหัดที่มีลักษณะเป็นชนิด 4 ตัวเลือก เรื่องละ 10 ข้อ รวม 30 ข้อ

2.2.4 นำแบบฝึกหัดที่สร้างขึ้นไปให้กรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และให้
ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

2.2.5 นำแบบฝึกหัดที่ได้มาใช้สำหรับเป็นแบบฝึกหัดระหว่างเรียน เพื่อนำไปหา
ประสิทธิภาพของเครื่องมือต่อไป

3. แบบประเมินบทเรียนโทรทัศน์ โดยผู้เชี่ยวชาญ

3.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างแบบประเมินเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2 พิจารณาหัวข้อปัญหาและจุดมุ่งหมาย เพื่อทราบข้อมูลที่ต้องประเมิน

3.3 สร้างแบบประเมิน 2 ชุด คือ แบบประเมินด้านเนื้อหา และแบบประเมินด้าน
เทคโนโลยีการศึกษา โดยใช้แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating
Scale) 5 ระดับ โดยมีการกำหนดความหมายของคะแนนของตัวเลือกในแบบสอบถามแต่ละข้อ ดังนี้

ดีมาก	กำหนดให้	5	คะแนน
ดี	กำหนดให้	4	คะแนน
พอใช้	กำหนดให้	3	คะแนน
ควรปรับปรุง	กำหนดให้	2	คะแนน
ใช้ไม่ได้	กำหนดให้	1	คะแนน

3.4 นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นไปให้กรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์ตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไข

3.5 นำแบบประเมินที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้สอบถามกับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาจำนวน 3 ท่าน และด้านเทคโนโลยีการศึกษาจำนวน 3 ท่าน

3.6 นำผลจากการประเมินมาพิจารณาหาค่าเฉลี่ย เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาคุณภาพบทเรียนโทรทัศน์ โดยได้กำหนดเกณฑ์ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.51 – 5.00	บทเรียนโทรทัศน์มีคุณภาพดีมาก
คะแนนเฉลี่ย	3.51 – 4.50	บทเรียนโทรทัศน์มีคุณภาพดี
คะแนนเฉลี่ย	2.51 – 3.50	บทเรียนโทรทัศน์มีคุณภาพปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.51 – 2.50	บทเรียนโทรทัศน์มีคุณภาพพอใช้ได้
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.50	บทเรียนโทรทัศน์มีคุณภาพควรปรับปรุง

เกณฑ์ในการยอมรับว่าบทเรียนโทรทัศน์ที่สร้างขึ้นมาได้คุณภาพ ผู้วิจัยใช้ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์ และศึกษาผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด ดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 (ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) โรงเรียนราชินีบนจำนวน 48 คน ตามลำดับขั้นต่อไปนี้

1.1 การทดลองครั้งที่ 1 นำบทเรียนโทรทัศน์ไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ครั้งที่ 1 จำนวน 3 คน ทำการทดลองเป็นรายบุคคล โดยให้ชมบทเรียนโทรทัศน์ผ่านทางเครื่องคอมพิวเตอร์ 1 คนต่อ 1 เครื่อง จากนั้น ทำการสังเกต สัมภาษณ์ สอบถามและบันทึกพฤติกรรมของผู้เรียนระหว่างเรียน แล้วรวบรวมข้อบกพร่องต่าง ๆ พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไข

1.2 การทดลองครั้งที่ 2 เพื่อหาแนวโน้มของประสิทธิภาพบทเรียนโทรทัศน์ และเป็น การตรวจสอบหาข้อบกพร่องในด้านต่าง ๆ โดยนำบทเรียนโทรทัศน์ที่ได้ปรับปรุงจากขั้นที่ 1 แล้วไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน โดยดำเนินการจัดเตรียมห้องสำหรับการชมบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด พร้อมบทเรียนโทรทัศน์ที่บันทึกในระบบวีซีดีและจัดเก็บในแผ่นซีดี โดยจัดเครื่องคอมพิวเตอร์เหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน โดยให้เรียนเป็นรายบุคคล 1 คนต่อ 1 เครื่อง และดำเนินการทดลอง โดยทดลองครั้งละ 1 เรื่อง มีรายละเอียด ดังนี้

1.2.1 ให้ผู้เรียนชมบทเรียนโทรทัศน์ทีละเรื่องตามลำดับโดยให้ชมเป็นเรื่อง ๆ จำนวนทั้งสิ้น 3 เรื่อง

1.2.2 ระหว่างชมบทเรียนโทรทัศน์ในแต่ละเรื่องให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนตามที่บทเรียนโทรทัศน์ระบุไว้ระหว่างเรียนบทเรียน และทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภายหลังจากศึกษาบทเรียนครบในแต่ละเรื่อง จำนวน 3 เรื่อง

1.2.3 ผู้ศึกษาค้นคว้านำผลคะแนนและข้อคิดเห็นของผู้เรียนที่ได้จากการสอบถามไปปรับปรุงบทเรียน และหาแนวโน้มประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์ ตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90

1.3. การทดลองครั้งที่ 3 การทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพบทเรียนโทรทัศน์ ครั้งที่ 3 เป็นการนำบทเรียนโทรทัศน์ที่ปรับปรุงแล้วในการทดลองครั้งที่ 2 ไปทดลองเป็นครั้งที่ 3 กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อทำการทดสอบหาประสิทธิภาพของบทเรียนตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 โดยดำเนินการเช่นเดียวกับการทดลองครั้งที่ 2

2. การทดลองเพื่อศึกษาผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด เมื่อได้บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติดที่มีประสิทธิภาพแล้ว ได้นำบทเรียนโทรทัศน์ดังกล่าวมาทดลองอีกครั้งกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4) ของโรงเรียนราชินีบน จำนวน 40 คน ทำการทดลองครั้งละ 1 เรื่อง โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ กำหนดให้ 1 คนต่อ 1 เครื่อง จนครบทั้ง 3 เรื่อง จากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาผลใช้บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2544 : 41)
2. สถิติที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์ ได้แก่ การหาประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์ ตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 คือ สูตร E_1 / E_2 (เสาวณีย์ ลิกขาบัณฑิต. 2528 : 294 - 295)

3. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.1 ค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนก โดยใช้ตารางวิเคราะห์ของ จู เทห์ ฟาน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 208 - 219)

3.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากสูตร KR-20 ของ Kuder Richardson (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 197 - 198)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 90/90 และนำไปทดลองหาผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์ โดยมีผลการศึกษาวิจัยดังนี้

บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด

บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติดที่บันทึกลง CD-R ในรูปแบบของวีซีดี ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาทั้งหมด 3 เรื่อง ดังนี้

เรื่องที่ 1	ความหวังและหนทางสู่ความหวัง	ความยาว 9 นาที
เรื่องที่ 2	ปัญหาชีวิตและการแก้ไข	ความยาว 14 นาที
เรื่องที่ 3	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสารเสพติด	ความยาว 7 นาที

ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนโทรทัศน์โดยผู้เชี่ยวชาญ

ผลการประเมินความเหมาะสมบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน ดังแสดงในตาราง 1 และผลการประเมินความเหมาะสมบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 3 ท่าน ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกัน
สารเสพติด โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

รายการประเมิน	เฉลี่ย	ระดับของคุณภาพ
1. เนื้อหาและการดำเนินเรื่อง	3.97	ดี
1.1 เนื้อหาบทเรียนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	4.30	ดี
1.2 ความเหมาะสมของเนื้อหากับระดับผู้เรียน	4.30	ดี
1.3 ความเหมาะสมของการจัดลำดับเนื้อหา	4.00	ดี
1.4 ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา	4.00	ดี
1.5 ความเหมาะสมของการดำเนินเรื่อง	3.60	ดี
1.6 ความเหมาะสมของระยะเวลาในการนำเสนอ	3.60	ดี
1.7 ความถูกต้องของเนื้อหา	4.00	ดี
2. ภาพและภาษา	3.97	ดี
2.1 ความถูกต้องของการใช้ภาษา	3.60	ดี
2.2 ความเหมาะสมของการใช้ภาษา	4.00	ดี
2.3 ความเหมาะสมของภาพสื่อความหมาย	4.00	ดี
2.4 ความสอดคล้องระหว่างภาพกับคำบรรยาย	4.30	ดี
ค่าเฉลี่ยรวม	3.97	ดี

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่าการประเมินความเหมาะสมของบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา มีความเห็นว่าคุณภาพโดยรวมตามรายการประเมินอยู่ในระดับดี ทั้งคุณภาพด้านเนื้อหาและการดำเนินเรื่อง คุณภาพของภาพและภาษาตามรายการประเมินมีคุณภาพในระดับดี

จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงแก้ไขในการเพิ่มเติมให้มีข้อความก่อนการเข้าสู่เนื้อหาของสารเสพติดประเภทต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะแล้ว

จึงสามารถสรุปได้ว่าเนื้อหาบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติดมีคุณภาพในระดับดี

ตาราง 4 ผลการประเมินคุณภาพของบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกัน
สารเสพติด โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา

รายการประเมิน	เฉลี่ย	ระดับของคุณภาพ
1. คุณภาพของภาพ	4.90	ดีมาก
1.1 ความชัดเจนของภาพ	5.00	ดีมาก
1.2 ความเหมาะสมของภาพกับการสื่อความหมาย	4.66	ดีมาก
1.3 ความเหมาะสมของภาพกับการจัดลำดับเนื้อหา	4.66	ดีมาก
1.4 ความเหมาะสมของเทคนิค	5.00	ดีมาก
1.5 ความเหมาะสมของตัวอักษรกราฟิก	5.00	ดีมาก
1.6 ความสัมพันธ์ระหว่างภาพและเสียง	5.00	ดีมาก
1.7 ความถูกต้องของเนื้อหา	5.00	ดีมาก
2. ภาพและภาษา	5.00	ดีมาก
2.1 ความเหมาะสมของเสียงบรรยาย	5.00	ดีมาก
2.2 ความชัดเจนของเสียง	5.00	ดีมาก
2.3 ความเหมาะสมของดนตรี	5.00	ดีมาก
2.4 ระดับของเสียงดนตรีและเสียงบรรยาย	5.00	ดีมาก
3. เนื้อหาและการดำเนินเรื่อง	5.00	ดีมาก
3.1 ความน่าสนใจของเนื้อหาบทเรียน	5.00	ดีมาก
3.2 ความเหมาะสมของระยะเวลาในการนำเสนอ	5.00	ดีมาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.96	ดีมาก

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่าการประเมินความเหมาะสมของบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษามีความเห็นว่าคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ทั้งคุณภาพของภาพ ภาพและภาษา เนื้อหาและการดำเนินเรื่อง

จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องที่ 1 ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์การแต่งกายไม่เรียบร้อย และแบบทดสอบควรให้ครอบคลุมเนื้อหา ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะแล้ว

จึงสามารถสรุปได้ว่าการผลิตบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติดมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก

ผลการทดลองเพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์

บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด จากการทดลอง แบ่งเป็น 3 ครั้ง โดยนำเสนอผลการทดลองดังนี้

การทดลองครั้งที่ 1

ผู้วิจัยได้นำบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติดไปทดลอง กับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนราชินีบน กรุงเทพมหานคร จำนวน 3 คน โดยให้นักเรียน เรียนจากบทเรียนโทรทัศน์ ครั้งละ 1 เรื่อง จนครบทั้ง 3 เรื่อง และทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนตาม คำสั่งในบทเรียนโทรทัศน์ โดยเรียน 1 คนต่อ 1 เครื่อง ซึ่งผู้วิจัยทำการประเมินผลจากการสังเกต สัมภาษณ์ สอบถามและบันทึกพฤติกรรมของผู้เรียนระหว่างเรียน และรวบรวมข้อบกพร่อง คือ ตัวอักษรในบทเรียนโทรทัศน์บางช่วงผู้เรียนอ่านไม่ทัน และบทบาทสมมติในเรื่องที่ 2 มีเนื้อหาที่ยาว เกินไป จึงได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไข และนำบทเรียนโทรทัศน์ในเรื่องที่ 2 มาดำเนินการแก้ไขให้ เนื้อเรื่องกระชับมากขึ้นก่อนนำไปทดลองใน ครั้งที่ 2

การทดลองครั้งที่ 2

ผู้วิจัยได้นำบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติดไปทดลอง กับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนราชินีบน กรุงเทพมหานคร จำนวน 15 คน โดยให้นักเรียน เรียนจากบทเรียนโทรทัศน์ ครั้งละ 1 เรื่อง จนครบทั้ง 3 เรื่อง โดยเรียน 1 คนต่อ 1 เครื่อง และทำ การประเมินผลจากแบบฝึกหัดระหว่างเรียน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แล้วนำผลมา วิเคราะห์เพื่อหาแนวโน้มของประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์ตามเกณฑ์มาตรฐาน ได้ผลการ ทดลองดังนี้

ตาราง 5 ผลการทดลองบทเรียนโทรทัศน์ จากการทดลองครั้งที่ 2

เรื่อง	แบบฝึกหัดระหว่างเรียน			แบบทดสอบหลังเรียน			ประสิทธิภาพ E1/E2
	คะแนน เต็ม	ค่าเฉลี่ย	E1	คะแนน เต็ม	ค่าเฉลี่ย	E2	
เรื่องที่ 1	10	9.40	94.00	10	9.20	92.00	94.00/92.00
เรื่องที่ 2	10	9.53	95.33	10	9.13	91.33	95.33/91.33
เรื่องที่ 3	10	9.53	95.33	10	9.20	92.00	95.33/92.00
รวม	30	28.51	94.88	30	27.53	91.77	94.88/91.77

จากตาราง 5 หาแนวโน้มของประสิทธิภาพบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตใน การป้องกันสารเสพติด โดยรวมเป็น 94.88/91.77 เรื่องที่ 1 ความหวังและหนทางสู่ความหวัง

แนวโน้มประสิทธิภาพเป็น 94.00/92.00 เรื่องที่ 2 ปัญหาชีวิตและการแก้ไข แนวโน้มประสิทธิภาพเป็น 95.33/91.33 และเรื่องที่ 3 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสารเสพติด แนวโน้มประสิทธิภาพเป็น 95.33/91.77 แสดงว่าทุกเรื่องมีแนวโน้มของประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

การทดลองครั้งที่ 3

การทดลองหาประสิทธิภาพบทเรียนโทรทัศน์ ครั้งที่ 3 นำบทเรียนโทรทัศน์ไปทำการทดลองกับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนราชินีบน กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน โดยให้นักเรียนเรียนจากบทเรียนโทรทัศน์ ครั้งละ 1 เรื่อง จนครบทั้ง 3 เรื่อง โดยเรียน 1 คนต่อ 1 เครื่อง และทำการประเมินผลจากแบบฝึกหัดระหว่างเรียน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์ตามเกณฑ์มาตรฐาน ได้ผลการทดลองดังนี้

ตาราง 6 ผลการทดลองบทเรียนโทรทัศน์ จากการทดลองครั้งที่ 3

เรื่อง	แบบฝึกหัดระหว่างเรียน			แบบทดสอบหลังเรียน			ประสิทธิภาพ E1/E2
	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	E1	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	E2	
เรื่องที่ 1	10	9.63	96.33	10	9.26	92.66	96.33/92.66
เรื่องที่ 2	10	9.66	96.66	10	9.06	90.66	96.66/90.66
เรื่องที่ 3	10	9.76	97.66	10	9.66	96.66	97.66/96.66
รวม	30	29.05	96.68	30	27.38	93.33	96.68/93.33

จากตาราง 6 หาประสิทธิภาพบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด โดยรวมเป็น 96.68/93.33 เรื่องที่ 1 ความหวังและหนทางสู่ความหวัง มีประสิทธิภาพเป็น 96.33/92.66 เรื่องที่ 2 ปัญหาชีวิตและการแก้ไข มีประสิทธิภาพเป็น 96.66/90.66 และเรื่องที่ 3 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสารเสพติด มีประสิทธิภาพเป็น 97.66/96.66 แสดงว่าทั้ง 3 เรื่อง มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้

ผลการทดลองเพื่อศึกษาผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์

เมื่อได้บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด ที่ผ่านการหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานแล้ว นำบทเรียนโทรทัศน์ที่ได้มาทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนราชินีบน กรุงเทพมหานคร จำนวน 40 คน โดยให้นักเรียนเรียนจากบทเรียนโทรทัศน์ ครั้งละ 1 เรื่อง จนครบทั้ง 3 เรื่อง โดยเรียน 1 คนต่อ 1 เครื่อง ทำการประเมินผล

แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์ ดังนี้

ตาราง 7 ผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด

คนที่	เรื่องที่ 1 (10 คะแนน)	เรื่องที่ 2 (10 คะแนน)	เรื่องที่ 3 (10 คะแนน)	รวม (30 คะแนน)
1	8	9	6	23
2	8	7	10	25
3	8	9	7	24
4	8	8	9	25
5	8	7	10	25
6	8	6	9	23
7	8	8	9	25
8	8	7	9	24
9	7	8	8	23
10	7	9	6	22
11	8	8	9	25
12	9	8	10	27
13	8	9	10	27
14	8	8	10	26
15	9	9	9	27
16	8	8	8	24
17	8	9	10	27
18	8	9	9	26
19	8	8	10	26
20	9	9	9	27
21	8	8	9	25
22	8	8	8	24
23	8	9	10	27
24	8	8	10	26
25	9	10	6	25
26	8	8	10	26
27	7	8	10	25

ตาราง 7 (ต่อ)

คนที่	เรื่องที่ 1 (10 คะแนน)	เรื่องที่ 2 (10 คะแนน)	เรื่องที่ 3 (10 คะแนน)	คะแนนรวม (30 คะแนน)
28	8	8	9	25
29	8	9	8	25
30	8	9	9	26
31	8	8	10	26
32	8	7	10	25
33	9	8	10	27
34	8	10	7	25
35	9	9	10	28
36	8	7	10	25
37	8	8	9	25
38	7	8	9	24
39	8	9	8	25
40	8	6	9	23
X	8.05	8.20	8.95	25.20
S.D.	0.50	0.91	1.19	1.36
จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 80%	36	33	35	34
ร้อยละของนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์	90	82.50	87.50	85

จากตารางผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด จากตาราง 7 ผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์การเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด โดยเรื่องที่ 1 ความหวังและหนทางสู่ความหวัง คะแนนเต็ม 10 คะแนน ค่าเฉลี่ยคือ 8.05 ความเบี่ยงเบนมาตรฐานคือ 0.50 จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 80% คือ 36 คน คิดเป็นร้อยละ 90 ของนักเรียนทั้งหมด เรื่องที่ 2 ปัญหาชีวิตและการแก้ไข คะแนนเต็ม 10 คะแนน ค่าเฉลี่ยคือ 8.20 ความเบี่ยงเบนมาตรฐานคือ 0.91 จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 80% คือ 33 คน คิดเป็นร้อยละ 82.50 ของนักเรียนทั้งหมด เรื่องที่ 3 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสารเสพติด คะแนนเต็ม 10 คะแนน ค่าเฉลี่ยคือ 8.95 ความเบี่ยงเบนมาตรฐานคือ 1.19 จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 80% คือ 35 คน คิดเป็นร้อยละ 87.50 ของนักเรียนทั้งหมด โดยรวม นักเรียนมีผลการเรียนรู้ผ่านเกณฑ์ 80% คิดเป็น

ร้อยละ 85 ของนักเรียนทั้งหมด แสดงว่า การเรียนด้วยบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด สามารถช่วยให้นักเรียนมีผลการเรียนรู้ ตั้งแต่ 80% ขึ้นไป ได้ถึงร้อยละ 85 ของนักเรียนทั้งหมด

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด โดยการหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานและศึกษาผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน
2. เพื่อศึกษาผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติดผ่านการหาประสิทธิภาพ

ความสำคัญของการศึกษาวิจัย

1. ได้บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติดให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์
2. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาบทเรียนโทรทัศน์ในเนื้อหาอื่นๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากร

1.1 ประชากรที่ใช้ในการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนราชินีบน กรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2550 ภาคเรียนที่ 1 จำนวน 5 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 251 คน

1.2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์ คือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนราชินีบน กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2550 ภาคเรียนที่ 1 จำนวน 4 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 170 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

2.1 กลุ่มตัวอย่างเพื่อทดลองหาประสิทธิภาพ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนราชินีบน กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 48 คน จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

2.2 กลุ่มตัวอย่างเพื่อทดลองหาผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนราชินีบน กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 40 คน จากการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

1. บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด จำนวน 3 เรื่อง
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. แบบประเมินคุณภาพของบทเรียนโทรทัศน์ 2 ชุด
 - 3.1 แบบประเมินคุณภาพของบทเรียนโทรทัศน์ด้านเนื้อหา
 - 3.2 แบบประเมินคุณภาพของบทเรียนโทรทัศน์ด้านเทคโนโลยีการศึกษา

การดำเนินการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลอง 3 ขั้นตอนดังนี้

1. การทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพบทเรียนโทรทัศน์

1.1 การทดลองครั้งที่ 1 ผู้วิจัยได้นำบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติดไปทดลองกับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนราชินีบน กรุงเทพมหานคร จำนวน 3 คน โดยให้นักเรียนเรียนจากบทเรียนโทรทัศน์ ครั้งละ 1 เรื่อง จนครบทั้ง 3 เรื่อง และทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนตามคำสั่งในบทเรียนโทรทัศน์ โดยเรียน 1 คนต่อ 1 เครื่อง ซึ่งผู้วิจัยทำการประเมินผลจากการสังเกต สัมภาษณ์ สอบถามและบันทึกพฤติกรรมของผู้เรียนระหว่างเรียน และรวบรวมข้อบกพร่อง ซึ่งพบข้อบกพร่องคือ ตัวอักษรในบทเรียนโทรทัศน์บางช่วงผู้เรียนอ่านไม่ทันและบทบาทสมมติในเรื่องที่ 2 มีเนื้อหาที่ยาวเกินไป จึงได้ปรับปรุงแก้ไข และนำบทเรียนโทรทัศน์ในเรื่องที่ 2 มาแก้ไขเนื้อหาให้กระชับมากขึ้นก่อนนำไปทดลองในครั้งที่ 2

1.2 การทดลองครั้งที่ 2 ผู้วิจัยได้นำบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติดไปทดลองกับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนราชินีบน กรุงเทพมหานคร จำนวน 15 คน โดยให้นักเรียนเรียนจากบทเรียนโทรทัศน์ ครั้งละ 1 เรื่อง จนครบทั้ง 3 เรื่อง โดยเรียน 1 คนต่อ 1 เครื่อง และทำการประเมินผลจากแบบฝึกหัดระหว่างเรียน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แล้วนำผลมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวโน้มของประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์ โดยใช้สูตร E_1/E_2 (เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต. 2548: 284)

1.3 การทดลองครั้งที่ 3 การทดลองหาประสิทธิภาพบทเรียนโทรทัศน์ ครั้งที่ 3 นำบทเรียนโทรทัศน์ไปทำการทดลองกับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนราชินีบน กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน โดยให้นักเรียนเรียนจากบทเรียนโทรทัศน์ ครั้งละ 1 เรื่อง จนครบทั้ง 3 เรื่อง โดยเรียน 1 คนต่อ 1 เครื่อง และทำการประเมินผลจากแบบฝึกหัดระหว่างเรียน

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์ตามเกณฑ์มาตรฐาน โดยใช้สูตร E_1/E_2 (เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต. 2548: 284)

2. การทดลองเพื่อหาผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์

เมื่อได้บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด ที่ผ่านการหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานแล้ว นำบทเรียนโทรทัศน์ที่ได้มาทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนราชินีบน กรุงเทพมหานคร จำนวน 40 คน โดยให้นักเรียนเรียนจากบทเรียนโทรทัศน์ ครั้งละ 1 เรื่อง จนครบทั้ง 3 เรื่อง โดยเรียน 1 คนต่อ 1 เครื่อง ทำการประเมินผล แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการพัฒนาบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติดและศึกษาผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์ให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน สรุปผลการศึกษาค้นคว้าได้ดังนี้

1. ได้บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 3 เรื่อง คือ

เรื่องที่ 1 ความหวังและหนทางสู่ความหวัง

เรื่องที่ 2 ปัญหาชีวิตและการแก้ไข

เรื่องที่ 3 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสารเสพติด

2. ประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์

2.1 ผลการประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านเทคโนโลยีการศึกษามีความเห็นว่างบทเรียนโทรทัศน์ มีคุณภาพด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดีและด้านเทคโนโลยีการศึกษามีคุณภาพในระดับดีมาก

2.2 ประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์ จากการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง มีประสิทธิภาพเป็น 96.68/93.33 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน

3. ผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด โดยรวมนักเรียนมีผลการเรียนรู้ผ่านเกณฑ์ 80% คิดเป็นร้อยละ 85 ของนักเรียนทั้งหมด แสดงว่า การเรียนด้วยบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด สามารถช่วยให้นักเรียนมีผลการเรียนรู้ ตั้งแต่ 80% ขึ้นไป ได้ถึงร้อยละ 85 ของนักเรียนทั้งหมด เรื่องที่ 1 ความหวัง และหนทางสู่ความหวัง คะแนนเต็ม 10 คะแนน ค่าเฉลี่ยคือ 8.05 ความเบี่ยงเบนมาตรฐานคือ 0.50 จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 80% คือ 36 คน คิดเป็นร้อยละ 90 ของนักเรียนทั้งหมด เรื่องที่ 2 ปัญหาชีวิตและการแก้ไข คะแนนเต็ม 10 คะแนน ค่าเฉลี่ยคือ 8.20 ความเบี่ยงเบนมาตรฐานคือ 0.91 จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 80% คือ 33 คน คิดเป็นร้อยละ 82.50 ของนักเรียนทั้งหมด เรื่องที่ 3 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสารเสพติด คะแนนเต็ม 10 คะแนน ค่าเฉลี่ยคือ 8.95 ความ

เบี่ยงเบนมาตรฐานคือ 1.19 จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 80% คือ 35 คน คิดเป็นร้อยละ 87.50 ของนักเรียนทั้งหมด

อภิปรายผลการวิจัย

จากการพัฒนาบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด ครั้งนี้มีประสิทธิภาพเป็น 96.68/93.33 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน โดยในการพัฒนาบทเรียนโทรทัศน์ได้พัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญทั้งด้านเนื้อหา และด้านเทคโนโลยีการศึกษาและได้นำเอาบทเรียนโทรทัศน์ไปทำการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างก่อนที่จะไปทดลองภาคสนาม ตามขั้นตอนและปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องก่อนนำไปตรวจสอบหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 90/90 ผลจากการทดลองปรากฏว่า การศึกษาโดยใช้บทเรียนโทรทัศน์ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของเสาวณีย์ ลิกขาบัณฑิต (2532: 177) ที่กล่าวว่า “วีดิทัศน์เป็นสื่อที่ไปกระตุ้นการเรียนรู้โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งทางตาและทางหู โดยสามารถมองเห็นเหตุการณ์ด้วยตาและได้ยินด้วยหูของตนเอง ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้เป็นอย่างดี เพราะมีลักษณะที่เป็นจริงและมีความเป็นรูปธรรมมากกว่าตัวหนังสือหรือคำบรรยาย” ช่วยให้กลุ่มตัวอย่างเกิดความรู้ ความเข้าใจ เรียนรู้จักการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาและการไม่พึ่งพาสารเสพติดได้มากขึ้น

สรุปได้ว่าบทเรียนโทรทัศน์ที่สร้างขึ้นสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนรายบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการศึกษาวิจัย มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. การเรียนด้วยบทเรียนโทรทัศน์ เป็นลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเอง การออกแบบบทเรียนให้มีความสอดคล้องและยืดหยุ่นไม่ว่าจะเป็นปัจจัยทางด้านเวลา สถานที่ และระดับความสามารถของผู้เรียน พร้อมทั้งเพิ่มกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นการฝึกทักษะก็จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ ประสงค์ของบทเรียนได้

2. การผลิตบทเรียนโทรทัศน์ที่มีลักษณะศึกษาด้วยตนเอง เพื่อแก้ไขปัญหาความแตกต่างระหว่างบุคคลควรจะต้องมีการควบคุมกระบวนการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น การวางแผน การผลิตและการควบคุมคุณภาพ ต้องให้ได้มาตรฐานอย่างต่อเนื่องสามารถนำไปบันทึกลงแผ่น CD-R ซึ่งสามารถใช้งานได้กับเครื่องคอมพิวเตอร์

3. การผลิตบทเรียนโทรทัศน์ซึ่งงบประมาณในการผลิตค่อนข้างสูง หากมีการสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องจะทำให้ผู้วิจัยลดต้นทุนในการผลิต

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ควรมีการวิจัยและพัฒนาบทเรียนโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับทักษะชีวิตเพื่อเสริมการเรียนรู้การสอนในด้านการฝึกทักษะ
2. ควรมีการศึกษาเจตคติต่อการป้องกันสารเสพติดของนักเรียนที่เรียนจากบทเรียนโทรทัศน์
3. ควรมีการวิจัยและพัฒนาบทเรียนโทรทัศน์ในเนื้อหาเกี่ยวกับโรคเอดส์ และการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 และ 4
4. ควรศึกษาผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 และ 4 เพื่อนำผลมาพัฒนาบทเรียนให้สามารถครอบคลุมทั้ง 2 ช่วงชั้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล กมลานนท์. (2542). ผลการใช้บทเรียนวีดิทัศน์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 วิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2543). คู่มือการสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2539). การสอนทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ : กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.
- กระทรวงสาธารณสุข;และอื่นๆ (2539). การสอนทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันเอดส์. กรุงเทพฯ : กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- _____. (2541). คู่มือการสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันเอดส์. กรุงเทพฯ : กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- กิดานันท์ มลิทอง. (2536). เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย. กรุงเทพฯ : เอ็ดดิสันเพรสโปรดักส์.
- _____. (2540). "รูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา" ในรายงานการสัมมนา รูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กัลยาณี จิรินันต์กุล. (2542). ผลการเรียนรู้จากการเรียนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์เรื่อง "การเข้าพบการสาธิต" ของนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) สังกัดกรมอาชีวศึกษา. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, สำนักงาน. (2538 ก). แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานกฤษฎีกา.
- _____. (2539). ข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้ประกอบการบรรยาย เรื่อง ยาเสพติด. กรุงเทพฯ : กองฝึกอบรม.
- _____. (2540). กฎหมายและระเบียบเพื่อป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. กรุงเทพฯ : กองนิติการ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- _____. (2543). รายงานข้อมูลบำบัดรักษา แนวโน้มของปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด. กรุงเทพฯ.
- _____. (2545). สภาพปัญหายาเสพติด และสถิติเกี่ยวกับข้อมูล ผู้เข้ารับการบำบัดรักษา ปี 2544 จำแนกตาม ประเทศ, กรุงเทพมหานคร, ภาคเหนือ, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือภาคกลาง, ภาคใต้. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและแผน.

- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2545). *แผนแม่บทเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549)*. กรุงเทพฯ : สำนักงานประมาณ.
- โฆษิต อักษรชาติ. (2529). *การศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้จากรายการโทรทัศน์ที่ใช้สิ่งช่วยจัดความคิดรวบยอดล่วงหน้าสามแบบ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ฉลองไชย สุรพัฒน์บุรณ์. (2528). *การเลือกใช้อุปกรณ์การสอน*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เจนศึก บัลลังก์. (2547). *การพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์โปรแกรม วิชาแบบธรรมนิยมทหาร สำหรับทหารกองประจำการของกองทัพอากาศ*. สารนิพนธ์ กศ.ม.(เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชม ภูมิภาค. (2523). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2524). *เทคโนโลยีทางการสอนและการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนสำนักพิมพ์ประสานมิตร.
- ชลียา ลิมปิยากร. (2536). *เทคโนโลยีการศึกษา*. กรุงเทพฯ : พิศนิจการพิมพ์.
- ชิน คล้ายปาน. (2528). *เทคนิคการผลิตรายการโทรทัศน์*. กรุงเทพฯ : อนุกรรมการกลุ่มโสตทัศนศึกษาห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2520). *เครื่องมือเทคโนโลยีทางการศึกษา*. มหาสารคาม: ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- _____. (2533). *เทคโนโลยีการศึกษา: การออกแบบและการพัฒนา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ทองคูณ หงษ์พันธุ์. (2543). *เอกสารประกอบการประชุมวิชาการทักษะชีวิต “กระบวนการเรียนรู้กับการพัฒนาทักษะชีวิต”*. กรุงเทพฯ.
- ธวัช ทิพย์พิทักษ์. (2532). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการสอนในวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้เทปโทรทัศน์ประกอบ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ธัญวดี มงคลพันธุ์. (2544 :บทคัดย่อ). *การพัฒนารายการเทปวีดิทัศน์ฝึกอบรมครูประถมศึกษา เรื่องรูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- นิชิโมโต, โยอิชิ. (2538). *การผลิตสื่อโทรทัศน์และวีดิทัศน์ = TV – Video Software in Education*. วิชา อุดมฉันทน์ แปลและเรียบเรียง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2538). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 2*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

- บุญสม เลิศพิเชษฐ์. (2536). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยาและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนด้วยชุดบทเรียนเทปโทรทัศน์กับการสอนตามคู่มือครู. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ประเสริฐ ต้นสกุล. (2538). ยุทธศาสตร์ทักษะชีวิตเพื่อการพัฒนาบุคลิกภาพเยาวชน. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- ปรานทิพย์ อู่อรรถ. (2541). การบริหารทางการพยาบาล. กรุงเทพฯ : บุญศิริการพิมพ์.
- พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์. (2531). การวิจัยและพัฒนาศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- พยอม วงศ์สารศรี. (2526). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สารเศรษฐ.
- พรทิพย์ คมรัตน์ปัญญา. (2540). การพัฒนารายการโทรทัศน์การศึกษาวิชาชีพเพื่อการศึกษาทางไกล สำหรับนักศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์. (2541). การสร้างความคิดวิจารณ์ญาณสำหรับพยาบาล. สมาคมพยาบาลสาขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พิมพ์ใจ บุญยัง. (2540). การเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดนราธิวาส. วิทยานิพนธ์ ปรินิพนธ์โท : กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พินิต วัฒน. (2520). การผลิตรายการโทรทัศน์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พิศิษฐ์ กาญจนพิมาย. (2543). การพัฒนารายการวิทยุทัศน์เพื่อการอบรมเป็นผู้ประกาศของกรมประชาสัมพันธ์. สารนิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภูมิชาย สิมมาเคน. (2546). รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาทางโทรทัศน์ที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มณฑล ยิ่งยวด. (2546). การพัฒนารายการวิทยุทัศน์ฝึกทักษะปฏิบัติด้วยตนเอง เรื่อง มารยาทไทย. สารนิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์. (2537). กระบวนการเรียนการสอนเพื่อการสร้างและเปลี่ยนแปลงเจตคติ. กรุงเทพฯ : กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.

- ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์. (2538 ก). การอบรมสร้างทีมวิทยากรการสอนเจตคติและทักษะชีวิตเพื่อป้องกันโรคเอดส์ในกลุ่มวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- _____. (2538 ข). คู่มือวิทยากรฝึกอบรม เรื่องการสอนเจตคติและทักษะเพื่อป้องกันโรคเอดส์. กรุงเทพฯ : กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- ยุวกาชาด, สำนักงาน. (2544). คู่มือวิทยากรแกนนำเยาวชน ความรู้เพื่อชีวิต. กรุงเทพฯ : บริษัทประชาชน จำกัด.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2532). “การบัญญัติศัพท์” จดหมายข่าว. 6(1) : 3 มิถุนายน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ จำกัด.
- ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. ภาควิชาการวัดผลและการวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วสันต์ อดิศักดิ์. (2533). การผลิตเทปโทรทัศน์เพื่อการศึกษาและฝึกอบรม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วไลพร ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม. (2527). จิตวิทยาพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.
- วิจิตร ภักดีรัตน์. (2523). วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์กับการศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ศรีประกาย ทัดตานนท์. (2539). ความรู้เจตคติ และการปฏิบัติตนในการป้องกันสารเสพติดระหว่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครปฐม. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ศิริรัตน์ บุญบาล. (2546). การพัฒนาชุดบทเรียนวีดิทัศน์ด้วยตนเอง วิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม เรื่องระบบนิเวศและมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. สารนิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมบูรณ์ สงวนญาติ. (2534). เทคโนโลยีทางการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- สมพร จารุณี. (2535). การออกแบบการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ.
- สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, (2538). คู่มือบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด. กรุงเทพฯ.
- สันติ จัยสิน; และคณะ. (2544). เทคนิคการเผยแพร่ความรู้เพื่อป้องกันยาเสพติด. กรุงเทพฯ : ประสานมิตร.
- สารวัตรนักเรียน, กอง. (2536). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติดในกลุ่มนักเรียนไทย. กรุงเทพฯ : กรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

- สุประณีต ยศกลาง. (2528). *การสร้างและทดลองใช้เทปโทรทัศน์สื่อพื้นบ้านหมอลำ เรื่อง ยาเสพติด สำหรับฝึกอบรมกลุ่มเยาวชนนอกโรงเรียนในจังหวัดร้อยเอ็ด*. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุพัฒน์ ชีรเวชเจริญชัย, (2536). *ยาและสารเสพติดให้โทษ*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : บริษัท โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สุรัชย์ ลิกขาบัณฑิต. (2528). *ความรู้เบื้องต้นวิทยุและโทรทัศน์การศึกษา*. กรุงเทพฯ : สถาบัน เทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- เสาวณีย์ ลิกขาบัณฑิต. (2528). *เทคโนโลยีทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- _____. (2530). *การสื่อความหมายเพื่อการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ.
- _____. (2532). *การสื่อความหมายเพื่อการเรียนรู้*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- แสนฤทธิ์ ชันกตัญญู.(2545). *การพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ด้วยตนเอง เรื่องเทคนิคการถ่ายภาพ โทรทัศน์สำหรับงานข่าว*. สารนิพนธ์ กศ.ม.(เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- อธิพร ศรียมก. (2525). *เอกสารการสอนชุดวิชา สื่อการสอนระดับมัธยมศึกษา หน่วยที่ 11-15*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อนัญญา ประสงค์พร. (2540). *การพัฒนารายการวีดิทัศน์การสอน เรื่องพืชและการผสมพันธุ์ของ พืชดอก*. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม.(เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- อนันต์ อังกินันท์; และเกื้อกุล คูปรัดน์. (2524). *สื่อสารมวลชนและการประชาสัมพันธ์เพื่อการ ศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงเทพอักษรกิจ.
- อุษารวรรณ์ ปาลิยะ. (2543). *การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองวิชาภาษาไทย เรื่องราชาศัพท์และ คำศัพท์สำหรับพระภิกษุและสุภาพชน*. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม.(เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อารี พันธุ์มณี. (2538). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เลิฟแลนด์ ลิฟเพรส จำกัด.
- เอแบค-เคเอสซี (เอแบคโพลล์), สำนักวิจัย. (2544). *บทความย่องานวิจัย เรื่อง สภาพปัญหาการ แพร่ระบาดของยาเสพติดในสถานศึกษาและการประมาณค่าจำนวนนักเรียน/นักศึกษาที่ใช้ ยาเสพติด : ศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างในสถาบันการศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และ กระทรวงมหาดไทย*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ.

Bandman, E.L. (1995). *Critical Thinking in Nursing*. Connecticut : Appleton & Lange.

- Borg, Walter R.; and Meredith D. Gall. (1979). *Educational Research*. 3rd ed., New York : Longman.
- Bouchereest, Frank W.; and others, (1966). *"An Experimental Study of Programmed Versus Traditional Elementary School Mathematics"*. The Arithmetic Teacher.
- Cronbach, L.J. (1963). *Educational Psychology*. New York : Harcourt Brace Jovanovich, Inc.
- Espich, Jame E.; and Bill Williams. (1967). *Developing Programmed Instructional Materials*. New York : Lear Siegler, Inc.
- Elrod, Elizabeth Lovcila. (1972). *"Instant Replay Television as a Tool for Teaching Certain Physical Aspects of Singing"*. Dissertation Abstracts International.
- Eun, Jong Oh. (2003). *How Idealized American English Norms are Created and Reinforced in English Lessons on Television: A Discourse Analysis of Two Popular English Language TV Shows in Korea*. PhD. The Pennsylvania State University.
- Gay L.R. (1976). *Educational Research Competencies for Analysis and Application*. New York : Merrill Publishing Company.
- Gagné, Robert Mills. (1985). *The Conditions of Learning and Theory of Instruction*. New York : Holt Rinehart and Winston.
- Gordon; and R. Judith. (1993). *A Diagnostic Approach to Organization Behavior*. New York : Boston College.
- Gustavsson, Normen. (1982). *Construction Achievement Test*. 3rd ed., New York : Prentice Hall, Inc.
- Hilgard, E.R., R.C. Atkinson; and R.L. Atkinson. (1971). *Introduction to Psychology*. New York : Harcourt Brace Jovanovich, Inc.
- Hilliard, Robert L. (1978). *Television Broadcasting : AV Instruction*. New York : Westing House Publisher.
- <http://www.prd.go.th>
- Kelly, Patricia Anne. (2003). *The Effects of Ongoing Parent Involvement Using Television on the Reading Readiness of Kindergarten Students*. Ed.D. Boston College.
- Mayer, G. Rey. (1984). *Modules : from Design to Implementation*. Singapore : the Colombo Plan Staff College for Technical Education.
- Miller, Robert Steven. (1984). *"The Effectiveness of Video Technology in Safety Training at an Industrial Site"*. Dissertation Abstracts International.
- Patterson, J. (1980). *Teaching Personalized Decision Making*. San Jose : Santa Clara Country K-12 Career Education Consortium.
- Phillips, Lynn. (1994). *Life Drug Abuse*. : Marshall Cavendish Corporation.

- Purdue University. (1967). *Closed Circuit Television Instruction*. Washington D.C. : U.S Office of Education.
- Smith, Elizabeth Ann. (2004). *Differences in Attitudes, Experiences and Success between Delivering and Receiving Site Students in Interactive Television Foreign Language Classes*. DA : George Mason University.
- Weir, J.J. (1974). "Problem Solving is Everybody". Science Teacher.
- WHO. (1994). *Life Skills Education for Children and Adolescents in School*. Geneva. Switzerland : WHO.
- WHO. (1997). *Life Skills Education in Schools*. Geneva. Switzerland : WHO.
- Wright, D. (1975). *The Psychology of Moral Behavior*. Middlessex England : Penguin Book, Ltd.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธีรบุญฤทธิ์ ควรวหาเวชชีษฐ์ ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา
 คณะศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ ดร.กุศล อิศดุลย์ ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา
 คณะศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นายสุพจน์ เกษรมาลา ผู้เชี่ยวชาญด้านมัลติมีเดีย
 สำนักพัฒนาองค์กร
 บริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์

รายนามผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

นางวฐสิริ สวัสดิ์จุ่น ผู้เชี่ยวชาญวิทยากรย์ 6
 สำนักงานยุวกาชาด สภากาชาดไทย

นางธันวามาส ศรีลาโพธิ์ วิทยากรย์ 5
 สำนักงานยุวกาชาด สภากาชาดไทย

นายจักรี มากมี วิทยากรย์ 5
 สำนักงานยุวกาชาด สภากาชาดไทย

ภาคผนวก ข
แบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

แบบประเมินบทเรียนด้านเนื้อหา
ผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์ เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด
THE EFFECT OF INSTRUCTIONAL TELEVISION ON STUDENTS' LEARNING LIFE
SKILLS FOR DRUG ABUSE PROTECTION

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้จัดขึ้นเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบสารนิพนธ์ ผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ระดับ 5	หมายถึง	คุณภาพดีมาก
ระดับ 4	หมายถึง	คุณภาพดี
ระดับ 3	หมายถึง	คุณภาพปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	คุณภาพควรปรับปรุง
ระดับ 1	หมายถึง	คุณภาพใช้ไม่ได้

แบบประเมินบทเรียนด้านเนื้อหา
ผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์ในการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	ดีมาก (5)	ดี (4)	ปานกลาง (3)	ต้องปรับปรุง (2)	ใช้ไม่ได้ (1)
1. เนื้อหาและการดำเนินเรื่อง					
1.1 เนื้อหาบทเรียนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์					
1.2 ความเหมาะสมของเนื้อหากับระดับผู้เรียน					
1.3 ความเหมาะสมของการจัดลำดับเนื้อหา					
1.4 ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา					
1.5 ความเหมาะสมของการดำเนินเรื่อง					
1.6 ความเหมาะสมของระยะเวลาการดำเนินเรื่อง					
1.7 ความถูกต้องของเนื้อหา					
2. ภาพและภาษา					
2.1 ความถูกต้องของการใช้ภาษา					
2.2 ความเหมาะสมของการใช้ภาษา					
2.3 ความเหมาะสมของภาพสื่อความหมาย					
2.4 ความสอดคล้องระหว่างภาพกับคำบรรยาย					

ข้อเสนอแนะ.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
 (.....)

ขอขอบคุณ ความคิดเห็นที่ได้จากท่านมีคุณค่ายิ่งต่อการนำไปวิเคราะห์ อ้างอิง ขอขอบคุณที่
 กรุณาให้โอกาส และเสียสละเวลาอันมีค่าของท่านในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

แบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญ
แบบประเมินบทเรียนด้านเทคโนโลยีการศึกษา
ผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด
THE EFFECT OF INSTRUCTIONAL TELEVISION ON STUDENTS' LEARNING LIFE
SKILLS FOR DRUG ABUSE PROTECTION

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบสารนิพนธ์ผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ระดับ 5	หมายถึง	คุณภาพดีมาก
ระดับ 4	หมายถึง	คุณภาพดี
ระดับ 3	หมายถึง	คุณภาพปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	คุณภาพควรปรับปรุง
ระดับ 1	หมายถึง	คุณภาพใช้ไม่ได้

แบบประเมินบทเรียนด้านเทคโนโลยีการศึกษา

ผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	ดีมาก (5)	ดี (4)	ปานกลาง (3)	ต้องปรับปรุง (2)	ใช้ไม่ได้ (1)
1. คุณภาพของภาพ					
1.1 ความชัดเจนของภาพ					
1.2 ความเหมาะสมของภาพกับการสื่อความหมาย					
1.3 ความเหมาะสมของภาพกับการจัดลำดับภาพ					
1.4 ความเหมาะสมของเทคนิค					
1.5 ความเหมาะสมของตัวอักษรกราฟิก					
1.6 ความสัมพันธ์ระหว่างภาพและเสียง					
1.7 ความถูกต้องของเนื้อหา					
2. คุณภาพของเสียง					
2.1 ความเหมาะสมของเสียงบรรยาย					
2.2 ความชัดเจนของเสียง					
2.3 ความเหมาะสมของดนตรี					
2.4 ระดับเสียงดนตรีและเสียงบรรยาย					
3. เนื้อหาและการดำเนินเรื่อง					
3.1 ความน่าสนใจของเนื้อหาบทเรียน					
3.2 ความเหมาะสมของระยะเวลาในการนำเสนอ					

ข้อเสนอแนะ.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
 (.....)

ขอขอบคุณ ความคิดเห็นที่ได้จากท่านมีคุณค่ายิ่งต่อการนำไปวิเคราะห์ อ้างอิง ขอขอบคุณที่
 กรุณาให้โอกาส และเสียสละเวลาอันมีค่าของท่านในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

ภาคผนวก ค
ตารางคุณภาพของแบบทดสอบ

ตาราง 8 ตารางแสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบเรื่องที่ 1
ความหวังและหนทางสู่ความหวัง

ข้อ	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)
1	0.76	0.44
2	0.59	0.25
3	0.79	0.34
4	0.76	0.25
5	0.67	0.21
6	0.67	0.42
7	0.76	0.25
8	0.79	0.34
9	0.62	0.31
10	0.76	0.25

ตาราง 9 ตารางแสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบเรื่องที่ 2
ปัญหาชีวิตและการแก้ไข

ข้อ	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)
1	0.71	0.23
2	0.64	0.26
3	0.71	0.5
4	0.71	0.23
5	0.79	0.34
6	0.72	0.34
7	0.57	0.39
8	0.59	0.25
9	0.74	0.30
10	0.76	0.25

ตาราง 10 ตารางแสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบเรื่องที่ 3
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสารเสพติด

ข้อ	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)
1	0.67	0.42
2	0.52	0.48
3	0.71	0.23
4	0.62	0.31
5	0.79	0.34
6	0.67	0.31
7	0.72	0.34
8	0.58	0.57
9	0.74	0.30
10	0.67	0.42

ภาคผนวก ง
ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

คำชี้แจง : จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด และทำเครื่องหมาย x ลงในกระดาษคำตอบ
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตอนที่ 1 เรื่อง ความหวังและหนทางสู่ความหวัง
(จำนวน 10 ข้อ)

1. ข้อใดให้ความหมายของความฝันที่ถูกต้อง
 - ก. ความฝันไม่สามารถเป็นจริงได้
 - ข. ความฝันอาจเป็นจริงหรือไม่ก็ได้
 - ค. ความฝันเป็นเพียงจินตนาการ
 - ง. ถูกทุกข้อ
2. ข้อใดเป็นความหวังที่เกินความเป็นจริง
 - ก. น้อยอยากเป็นนักบิน แต่ตาบอดสี
 - ข. น้อยอยากเป็นหมอ แต่กลัวเลือด เข็มฉีดยา
 - ค. น้อยอยากเป็นโปรแกรมเมอร์ แต่ไม่ชอบคำนวณ
 - ง. ถูกทุกข้อ
3. สูตรสำเร็จในการเดินทางไปสู่ความหวัง ข้อใดถูกต้องที่สุด
 - ก. สำรวจตัวเองว่ามีความหวังอะไร
 - ข. มองหาคนที่จะเป็นที่พึ่งพาของเรา
 - ค. ปรึกษาเพื่อนสนิทว่าเขาเห็นด้วยกับความหวังของเราหรือไม่
 - ง. นั่งคิดวางแผนไว้ก่อน ใกล้อ่ค่อยลงมือทำ
4. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะของคนหมดหวัง
 - ก. อยู่เฉยๆ ไม่ทำอะไร
 - ข. เล่นกีฬากับเพื่อน
 - ค. หันไปพึ่งพาสิ่งอื่นทดแทน เช่น สารเสพติด เหล้า บุหรี่
 - ง. ปลีกตัวจากผู้คน ไปอยู่เงียบๆคนเดียว
5. วัยรุ่น มักมีความคิดและฝันในเรื่องอะไร
 - ก. คิดเรื่องสนุกสนาน ต้องการของเล่น
 - ข. คิดเรื่องสนุกสนาน ชอบความบันเทิง
 - ค. ต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต
 - ง. คิดถึงอดีต และอยากให้คนอื่นเห็นคุณค่า

6. ข้อใดถูกต้องเกี่ยวกับวัยหนุ่มสาว
- ก. คิดเรื่องสนุกสนาน และต้องการของเล่น
 - ข. ต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต และความมั่นคง
 - ค. คิดถึงอดีต และอยากให้คนอื่นเห็นคุณค่า
 - ง. ผิดทุกข้อ
7. ข้อใดเป็นลักษณะของวัยทารก
- ก. ชอบกิน และนอน
 - ข. ต้องการความรัก
 - ค. ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้
 - ง. ถูกทุกข้อ
8. ถ้าวิธีการที่จะไปสู่เป้าหมายของเรา มีผลกระทบทางลบต่อผู้อื่น เราควรตัดสินใจอย่างไร
- ก. ทำต่อไป โดยไม่ต้องรีรอ
 - ข. ทบทวนหนทางต่างๆ และเลือกตัดสินใจใหม่อีกครั้ง
 - ค. หยุด และเลิกทำ
 - ง. ถูกทุกข้อ
9. การที่จะไปให้ถึงความสำเร็จตามที่หวังได้ สิ่งแรกที่ต้องคำนึงถึง ตรงกับข้อใด
- ก. พิจารณาถึงวิธีการที่จะไปให้ถึงความหวัง
 - ข. ตัดสินใจเลือกทางที่ดีที่สุด
 - ค. พิจารณาถึงข้อดีและข้อเสีย
 - ง. ลงมือทำทันที เพื่อที่จะไปถึงความสำเร็จโดยรวดเร็ว
10. การหาหนทางไปสู่ความหวัง หลักสำคัญต้องคำนึงถึงอะไร
- ก. ข้อดี ข้อเสียของแต่ละหนทาง
 - ข. ความสะดวก รวดเร็วที่จะไปถึงเป้าหมาย
 - ค. หาเพื่อนที่มีเป้าหมายเดียวกัน
 - ง. ผลประโยชน์ที่ได้รับ
-

ภาคผนวก จ

สคริปต์บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด

ตอนที่ 1 เรื่อง ความหวังและหนทางสู่ความหวัง

ลำดับ	ภาพ	เสียง
1	(F/I) ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัย	เสียงดนตรีประกอบรายการ
2	(F/I: CG) ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (F/O)	เสียงดนตรีประกอบรายการ
3	(F/I: CG) เสนอ บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้ ทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด (F/O)	เสียงดนตรีประกอบรายการ
4	(F/I: CG) เรื่องที่ 1 ชีวิต ความหวังและหนทางสู่ความหวัง (F/O)	เสียงดนตรีประกอบรายการ
5	(F/I: CG) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง 1. เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ถึง ความหมายที่แท้จริงของ ความหวัง 2. เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ถึงความหวัง ของตนเองอย่างแท้จริงและ สามารถระบุถึงความหวังที่ สามารถเป็นจริงได้ (F/O)	เสียงดนตรีประกอบรายการ

ลำดับ	ภาพ	เสียง
6	(F/I: CG) บทเรียนโทรทัศน์นี้สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ ศึกษาด้วยตนเอง โดยผู้เรียนจะต้องทำความเข้าใจกับเนื้อหาที่เสนอจำนวน 3 เรื่อง ขณะเดียวกันจะมีคำถามแทรกกระหว่างการเรียน ขอให้ผู้เรียนตอบคำถามลงในกระดาษคำตอบที่ ได้เตรียมไว้ให้(F/O)	บทเรียนโทรทัศน์นี้สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ ศึกษาด้วยตนเอง โดยผู้เรียนจะต้องทำความเข้าใจกับเนื้อหาที่เสนอเป็นตอนๆ ขณะ เดียวกันจะมีคำถามแทรกกระหว่างการเรียน ขอให้ผู้เรียนตอบคำถามลงในกระดาษคำตอบ ที่ได้เตรียมไว้ให้
7	LS. ภาพการจราจรติดขัด คนเดินทาง ความเครียด การรอคอย ภาพการดำเนิน ชีวิตของคนในวัยต่างๆ	โลกปัจจุบันนี้เต็มไปด้วยความสับสน วุ่นวาย ทุกคนต่างพยายามแสวงหาความสำเร็จ เพื่อ ไปถึงเป้าหมายที่ตนเองตั้งไว้
8	MS. ภาพความสำเร็จ เช่น รับปริญญา รับ รางวัล ภาพความล้มเหลว เช่น คนร้องไห้ ภาพคนที่บ้านถูกไฟไหม้	บ้างก็สามารถไปถึงเป้าหมายดังที่หวัง บ้างก็ ต้องประสบกับความล้มเหลว เนื่องจากต้อง เผชิญกับปัญหา หรืออุปสรรคในการดำเนิน ชีวิต
9	MS. ท้องทะเล ถนนหนทาง การแข่งขันที่ มีเส้นชัยรออยู่ข้างหน้า	ความหวัง เป็นความมุ่งหมายที่ปรารถนาจะ ทำให้สิ่งที่หวังไว้นั้นเป็นจริง และควรเป็น รูปธรรม แต่ในกรณีที่ความตั้งใจของเราไม่ สำเร็จ เราสามารถหาหนทางใหม่ และ วิเคราะห์ถึงสาเหตุที่ทำให้เราไปไม่ถึงสิ่งที่เรา หวังไว้
10	MS. ภาพความสำเร็จของคนกลุ่มต่างๆ ภาพวิศวกร แพทย์ นักกีฬาที่กำลังรับ รางวัล	ในขณะที่ ความฝัน เป็นสิ่งที่เรานึกคิดไว้ และ อยากทำ ซึ่งบางครั้งอาจจะเป็นจริงได้ แต่ถ้า ฝันเกินเหตุก็ยากที่จะเป็นจริงได้ ต่อด้วย สัมภาษณ์
11	MS. ภาพคนในแต่ละวัย ความสมหวัง ความสุขของคนที่ประสบความสำเร็จ	ทุกคนมีความหวัง ทุกคนมีความฝัน และทุก คนมีโอกาที่จะเดินทางไปสู่ความจริง ความสำเร็จในหนทางของตนเองได้ เมื่อมี ความตั้งใจ และมุ่งมั่นที่จะไปให้ถึง
12	CU. ความหวังของคนแต่ละวัย ภาพของคนในแต่ละวัย หลากๆ อิริยาบถ	ชีวิตของเราแต่ละคนย่อมมีสิ่งที่เหมือนกันและ แตกต่างกัน ตลอดจนวัยก็เป็นปัจจัยสำคัญที่มี ส่วนทำให้ความต้องการ และความหวังนั้น เปลี่ยนไป

ลำดับ	ภาพ	เสียง
13	CU.ภาพเด็กวัยทารก	วัยทารก เป็นวัยที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ต้องการความรัก การเอาใจใส่
14	CU.ภาพคนวัยเด็ก	วัยเด็ก คิดเรื่องสนุกสนาน ต้องการของเล่น
15	CU.ภาพเด็กวัยรุ่น	วัยรุ่น คิดเรื่องสนุกสนาน ความบันเทิง ต้องการเพื่อนและการยอมรับ มีความฝัน
16	MS.ภาพคนวัยหนุ่มสาว	วัยหนุ่มสาว คาดหวังการมีอนาคตที่ดีในด้าน การศึกษา การประกอบอาชีพที่ใฝ่ฝันในอนาคต และการมีเพื่อนต่างเพศ
17	MS.ภาพคนวัยผู้ใหญ่	วัยผู้ใหญ่ ต้องการมีความมั่นคงในชีวิตทั้งด้าน ครอบครัวย สังคมและหน้าที่การงาน
18	CU.ภาพคนวัยชรา	วัยชรา คิดถึงอดีต ต้องการความรัก ความอบอุ่น อยากให้คนอื่นเห็นคุณค่า
19	MS. ภาพของคนหลายๆวัยในอริยาบถต่างๆ	ชีวิตของคนเราเกิดมาแล้วก็เจริญเติบโต จากวัยทารกเป็นวัยก่อนเรียน วัยรุ่น วัยหนุ่มสาว วัยผู้ใหญ่จนถึงวัยชรา ซึ่งเป็นธรรมชาติชีวิตของคนที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลง และความหวังในแต่ละวัยย่อมมีการเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกัน
20	MS. ภาพของคนที่มีความสุข การเฉลิมฉลอง F/I สูตรสำเร็จ 3 ประการ 1. สำรวจตัวเองว่า ความหวังของเราคืออะไร 2. หวังนั้นสามารถเป็นไปได้มากน้อยแค่ไหน 3. ทำอย่างไรความหวังนั้นจะเป็นจริงได้	คนทุกคนย่อมมีความหวังของตนเอง แต่หนทางที่ช่วยให้เราไปสู่ความสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยสูตรสำเร็จ 3 ประการ ได้แก่ 1. สำรวจตัวเองว่า ความหวังของเราคืออะไร 2. หวังนั้นสามารถเป็นไปได้มากน้อยแค่ไหน 3. หาวิธีการที่จะทำให้ความหวังนั้นเป็นจริงได้

ลำดับ	ภาพ	เสียง
21	CG. F/I สิ่งที่เราควรคำนึงถึง 1. ไม่ผิดศีลธรรม 2. ไม่ผิดกฎหมาย 3. ไม่ทำร้ายตนเองและผู้อื่น 4. ไม่เอาเปรียบผู้อื่น 5. คิดให้ดีกว่าก่อนทำ 6. ใช้เหตุผลเหนืออารมณ์	สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการเดินทางสู่ความหวัง 1. ไม่ผิดศีลธรรม 2. ไม่ผิดกฎหมาย 3. ไม่ทำร้ายตนเองและผู้อื่น 4. ไม่เอาเปรียบผู้อื่น 5. คิดให้ดีกว่าก่อนทำ 6. ใช้เหตุผลเหนืออารมณ์
22	LS. ถนน เส้นทาง ตึก อาคาร	การหาหนทางสู่ความหวัง จะต้องดูว่ามี หนทางใดบ้างที่จะไปถึงความหวังที่ตั้งไว้ ทาง ที่ไปสู่ความหวังแต่ละทางมีข้อดี และข้อเสีย อย่างไร เมื่อเปรียบเทียบแล้ว จึงตัดสินใจ เลือกทางที่ดีที่สุด
23	CG. เมื่อเราประสบความสำเร็จแล้วเราควร 1. ต้องภูมิใจในตนเอง 2. รู้จักชมตัวเอง 3. ทำดีต่อไป 4. แนะนำคนอื่น	ความสมหวังหรือความผิดหวังเป็นเรื่อง ธรรมดา ถ้าเราประสบความสำเร็จแล้ว สิ่ง ที่เราควรทำคือ 1. ต้องภูมิใจในตนเอง เป็นความรู้สึกว่า เรามีคุณค่า สามารถทำสิ่งดีได้ 2. รู้จักชมตัวเองในใจ 3. ทำดีต่อไปให้มากยิ่งขึ้น โดยการ เรียนรู้ และพัฒนาตนเองให้มากขึ้น 4. แนะนำคนอื่นต่อไป โดยนำ ประสบการณ์ของตัวเองเป็นตัวอย่าง ให้แก่ผู้อื่นที่กำลังอยู่ในปัญหาที่เรา เคยเผชิญ
24	CG. ถ้าเกิดความผิดหวัง เราควรพิจารณาถึง 1. เราตั้งความหวังเกินความเป็น จริงหรือไม่	กรณีที่เราก่อเกิดความผิดหวัง เราควรกลับมา ทบทวนและพิจารณาถึง 1. เราตั้งความหวังเกินความเป็นจริง หรือไม่

ลำดับ	ภาพ	เสียง
	2. เราได้พยายามเต็มที่แล้วหรือยัง 3. พิจารณาทางเลือกอื่นเพื่อไปสู่เป้าหมาย 4. หาที่ปรึกษาหรือผู้ช่วย ไม่ท้อแท้ โทษหรือดูถูกตัวเอง	2. เราได้พยายามเต็มที่แล้วหรือยัง 3. พิจารณาทางเลือกอื่นเพื่อไปสู่เป้าหมาย 4. หาที่ปรึกษาหรือผู้ช่วยที่สามารถให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อเรา ไม่ท้อแท้ โทษหรือดูถูกตัวเอง
25	MS. ตึกสูงๆ การแข่งขัน การประสบความสำเร็จ	ชีวิตทุกชีวิตย่อมมีความสมหวังและผิดหวัง เป็นเรื่องธรรมดา เราต้องหาหนทางที่จะปฏิบัติเพื่อไปสู่หนทางที่ตั้งไว้ เมื่อผิดหวังลองทบทวนว่าเราตั้งความหวังไว้สูงไปหรือเปล่า และควรระวังการกระทำในปัจจุบันที่จะส่งผลกระทบถึงความหวังในอนาคตได้ ดังนั้น เวลาจะทำสิ่งใดควรคิดให้ดีก่อนทำความหวัง บางอย่างอาจจะต้องใช้เวลาบ้าง จงรู้จักที่จะรอ และจงดำเนินชีวิตของเราให้มีความสุข โดยไม่ผิดศีลธรรม ไม่ผิดกฎหมายและไม่เอาเปรียบผู้อื่น
26	หยุดพักทำแบบฝึกหัด 10 ข้อ ตรวจเฉลยคำตอบเมื่อทำครบ 10 ข้อ	
27	(F/I: CG) ที่ปรึกษา รศ.ดร.เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต	
28	(F/I: CG) ผลิตโดย นางสาวเพ็ญประภา บุนนาค วิชาเอกเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	
29	(F/I: CG) ขอขอบคุณ สำนักงานยูเนสโก สภากาชาดไทย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม มูลนิธิความหวังของชาวไทย	

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวเพ็ญประภา บุณนา
วันเดือนปี เกิด	2 ธันวาคม 2517
สถานที่เกิด	กรุงเทพฯ
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	691 ถนนบางนา-ตราด เขตบางนา กรุงเทพฯ 10260
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่วิเทศสัมพันธ์ 5
สถานที่ทำงานในปัจจุบัน	สำนักงานยูวกาชาด สภากาชาดไทย 1873 สำนักงานยูวกาชาด สภากาชาดไทย ถนนอังรี ดูนังต์ เขตปทุมวัน แขวงปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2535	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนเซนต์โยเซฟ บางนา
พ.ศ. 2537	ศศ.บ. (สาขา ภาษาอังกฤษ) คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2550	กศ.ม. (สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ